

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “MİLLİ KÜTÜPHANE 06 Mil Yz. A 1694 NUMARALI MECMUA (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

04 Temmuz 2017

Gönül DELİCE

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	III
ÖNSÖZ	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VI
KISALTMALAR LİSTESİ.....	VII
TEZDE KULLANILAN TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	VIII
GİRİŞ	9
BİRİNCİ BÖLÜM	10
İKİNCİ BÖLÜM.....	12
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	13
MECMÛ'A METNİ HAZIRLANIRKEN İZLENİLEN YÖNTEM	13
TABLOLAR LİSTESİ	15
MECMÛ'ADA YER ALAN ŞAİRLER VE TÜRLER.....	15
MESTAP TABLOSU	17
MECMUADA YER ALAN ŞAİRLER HAKKINDA KISA BİYOGRAFİLER.....	34
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	41
METİN	41
SONUÇ	198
KAYNAKÇA	199
EKLER.....	205
.....	205

ÖNSÖZ

“Toplanmış, bir araya getirilmiş” anlamlarına gelen mecmua, klasik Türk edebiyatı için önemli bir kaynaktır. Tezkirelerde yer almamış şairleri, divanlarda olmayan şiirleri ve bilinmeyen türleri mecmualar sayesinde tespit edebiliriz. Ayrıca mecmualarda her zaman şiir yer almaz. Bazı din büyüklerinin sözleri, padişahların ölüm tarihleri, şecere kayıtları, tılsım ve çeşitli dualarla da karşılaşabiliriz. Dolayısıyla mecmualar sadece edebiyat tarihine değil diğer alanlara da katkı sağlamaktadır.

Bu çalışma ile Ankara Milli Kütüphane Milli Yazmalar Koleksiyonunda 06 Mil Yz A 1694’te kayıtlı olan mecmuadaki şiirler ve bunların şairleri tanıtılmaya çalışılacaktır. Bu bağlamda yapılmış olan çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır.

Giriş Bölümü’nde MESTAP, Birinci Bölüm’de şiir mecmuaları ve önemi hakkında kısa bilgiler verildi. İkinci Bölüm’de çalışmamıza kaynaklık eden mecmua tanıtıldı. Üçüncü Bölüm’de çalışma hazırlanırken izlenen yöntem, mecmuada yer alan şairlerin listesi, Mestap Tablosu ile mecmuada şiirleri bulunan şairlerin kısa biyografilerine yer verildi. Çalışmanın Dördüncü Bölümü ise transkripsiyonlu metinden oluşmaktadır.

Çalışmamızın başlangıcından sonuna kadar bir an olsun yardımlarını hiç esirgemeyen, verdiği bilgiler ışığında her türlü kaynağı sağlayan ve inancımı daima yüksek tutan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Beyhan Kesik’e teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Giresun, Mayıs 2017

Gönül DELİCE

ÖZET

Derleyicinin zevkine göre oluşan mecmuaların edebiyatımız için değeri büyüktür. Yapılan çalışmalarla beraber mecmuaların, Türk edebiyatı tarihi için önemi daha da iyi anlaşılmıştır. Yapılacak yeni çalışmalarla mecmuaların edebiyat tarihimize sağladığı katkı da artacaktır.

Bu çalışmamızda Ankara Milli Kütüphane Milli Yazmalar Koleksiyonunda 06 Mil Yz A 1694'te kayıtlı olan mecmua incelenmiştir. 55 varaktan oluşan mecmua, 15 ve 16. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirlerine yer verir. Mecmuanın içerisinde Türkçe bölümlerin transkripsiyonlu metni verilirken Farsça kısımlar ise bu çalışmaya dahil edilmemiştir.

Çalışmamızda mecmua kavramı ve mecmuanın önemi hakkında bilgi verilip mecmuanın genel özelliklerine değinilmiştir. Mecmua metni hazırlanırken izlenen yöntemlerden bahsedilmiştir. Mecmuada yer alan şairler ile ilgili kısa biyografiler yazılıp MESTAP örnek alınarak tablolar oluşturulmuştur.

Sonuç kısmında ise metin ile ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Mecmua, Mestap, metin, transkripsiyon, şiir.

ABSTRACT

The formation of journals are—much to the delight of their compliers—invaluable to Turkish literature. In recent years, journals have come to hold immense value together with the research that has been done on them. Journals are a respectable resource both for accessing new information as well as for filling in gaps in information.

In this paper, Journal 06 Mil Yz. A 1694 from Ankara National Library Manuscripts Collection. This journal, which is comprised of 55 individual folios, contains the works of 15th and 16th century poets. As sections of this journal are written in Persian, only their transcribed and translated Turkish versions have been given.

In this study, the concept of the journals alongside information about their importance and characteristics are touched upon. The methods observed in terms of how the journal was put together are also mentioned. Using MESTAP as a point of reference, short biographies of the poets featured in the journal have been written and collected into a table.

An overall evaluation of the journal has been provided in the concluding chapter.

Key Words: Journal, MESTAP, text, transcription, poetry

KISALTMALAR LİSTESİ

- a.g.e. : adı geçen eser
- bk. : bakınız
- C. : cilt
- DİB : Diyanet İşleri Başkanlığı
- g. : gazel
- hzl. : hazırlayan
- k. : kaside
- KB. : Kültür Bakanlığı
- MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
- s. : sayfa
- yay. : yayınları
- y.t.y. : yayın tarihi yok
- TDV : Türkiye Diyanet Vakfı

TEZDE KULLANILAN TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

1. Metinde Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun ünlüler ا, ی, و, sırasıyla ā, ī, ū, ō şeklinde gösterilmiştir.

2. Arap alfabesinde bulunup da yeni alfabemizde bulunmayan işaretler şu şekilde gösterilmiştir:

ş ث

ħ ح

ḥ خ

ẓ ذ

ş ص

ẓ, ḍ ض

ṭ ط

ẓ ظ

‘ ع

ġ غ

ķ ق

ñ, k, g ك

› ا

Farsçadaki “vâv-ı ma’dûle” ile yazılan kelimelerde hı’dan sonra “v” işareti konmuştur.

GİRİŞ

Edebiyat araştırmaları bakımından başta şiir mecmuaları olmak üzere mecmuaların yeri önemlidir. Bazen bilinmeyen bir şairi ortaya çıkarmak, kimi zaman da bir şairin divanında olmayan şiirlerini bulmak amacıyla mecmualara bakılır. Bundan dolayı mecmuaların önemi her geçen gün değer kazanmıştır. 3 Mayıs 2011 tarihinde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde "Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı" adlı alıştay yapılmıştır. Bu alıştayda M. Fatih Köksal tarafından "Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi" bildiri olarak sunulmuştur. Projenin hedefi sistemik bir çalışmayla tüm mecmuaların içeriğinin analizinin yapılması ve araştırmacıların kullanımına sunulmasıdır (bk. Köksal 2011). Bu alışmamız MESTAP (Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi)'ı örnek olarak yapılmıştır. Dolayısıyla şairler hakkında bilgiler verilip şiirlerin divanda olup olmadığı incelenmiş, şairler ve şiirlerinin listesi çıkarılarak MESTAP'a uygun olarak tabloda düzenlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA ŞİİR MECMUALARI

1.1. Mecmu'a Kavramı

Arapça bir kelime olan mecmu'a, sözlükte derlenmiş, toplanmış, bir araya getirilmiş anlamına gelen "cem" kökünden türemiştir. Edebiyat terimi olarak ise çeşitli konuların toplanıp bir araya getirildiği kitap, şiir defteri gibi manalarda kullanılır. Dolayısıyla mecmu'a, farklı kişilere ait metinlerin bir araya getirilmesinden oluşan derleme kitaplardır diyebiliriz.

Mecmuaların konusuna ve şekil özelliklerine baktığımızda farklı türlerle karşılaşırız. Kaside, musammat, gazel, tarih gibi şekillerin yanı sıra tevhid, naat, mersiye gibi türler yer almaktadır. Bir mecmuanın kenarında, köşesinde dualar, sözler, notlar, kayıtlar yahut latifeler ile de karşılaşabiliriz. Mecmualar yalnızca edebiyat üzerine değil tüm alanlara ışık tutup, dini ilimler, sanat dalları gibi alanlara da kaynaklık etmektedir. Dolayısıyla bir mecmua incelendiği zaman o mecmuaya her yönüyle bakılmalıdır. Ayrıca mecmualar derlemecinin zevkine bağlı olduğu için tertipli mecmuaların yanında düzensiz mecmualar da mevcuttur.

Mecmuaların bazılarının istinsah kaydı belli olmakla birlikte çoğunun ne istinsah kaydı ne de sahibi bellidir. Ancak mecmuada şiiri bulunan şairlerden yaşadığı dönem hakkında tahmin yürütebiliriz.

1.2. Mecmu'aların Önemi¹

Mecmua türünü önemli kılan unsurlar şu şekilde sıralanabilir:

a. Mecmualardaki bazı şiirler divanlarda dahi bulunmamaktadır. Mecmualar sayesinde şairlerin divanda olmayan şiirlerini ortaya çıkarmak mümkündür. Bu bazen gazel, bazen kaside, bazen de tek bir beyit olarak karşımıza çıkar.

¹ Bu bölümdeki bilgiler şu kaynaklardan derlenmiştir: Köksal 2011; Aydemir 2007: 127-132; Yılmaz 2008: 257-261.

b. Kaynaklarda (tezkiirelerde, biyografik kaynaklarda, tarih kitaplarında vs.) adı geçmeyen şairlere rastlamak mümkündür.

c. Mecmualarda farklı nazım şekilleriyle karşılaşabiliriz. Gazel, kaside, muhammes gibi nazım şekillerinde nadiren olsa da eksik kalmış bir beyiti mecmuada bulabiliriz.

d. Mecmualarda bazen şairlerin biyografisine de ulaşabiliriz.

e. Mecmuada bir şairin çok şiirinin bulunması o dönem hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlar. Şairin çok beğenilmesi, nazım şekillerinin çokça kullanılması, aruz kalıpları, kafiye yapıları o dönemin zevkini gösterir.

f. Mecmualarda karşımıza çıkan nazireler ise şairlerin birbirlerinden etkilendiğini de göstermede yardımcı olur.

g. Divanda eksik olan bir kelime ya da kusurlu olan metinlerin tamir edilmesinde mecmua önemli bir rol oynar.

Dolayısıyla mecmuaların edebiyat araştırmalarımızdaki yeri büyüktür. Pek çok çalışmada şiir mecmualarından yararlanır. Ayrıca lisansüstü tezlerin yapılmasına katkı da sağlamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

MİLLİ KÜTÜPHANE 06 MİL YZ. A 1694 NUMARALI

MECMUANIN GENEL ÖZELLİKLERİ

Bu çalışmada Ankara Milli Kütüphane Milli Yazmalar Koleksiyonunda 06 Mil Yz A 1694 numarasıyla kayıtlı olan Mecmûa-i Eşâr incelenmiştir. Eserin müstensihî, istinsah tarihi, telif tarihi ve istinsah yerine dair bir bilgi yer almaz. Eserin dili Türkçedir, bazı varaklarda Farsça şiirler mevcuttur. Mecmua genellikle 15 ve 16. yüzyıl şairlerinin şiirlerini ihtiva etmektedir.

55 varaktan oluşan mecmuanın boyutları (Dış-iç): 187x120 mm'dir. Eser, ebru kâğıt kaplı olup sırtı aşınmış kırmızı bezden oluşup solmuş ebru cilt ile kaplıdır. Mecmua'nın yazı türü ta'lik olup satır sayısı muhteliftir. Bazı varaklarda başlıklar kırmızı mürekkep yazılmıştır.

Mecmuada bazı varaklar siliktir. Bazı sayfalara yatay bazı sayfalara da dikey olarak şiirler yazılmıştır. Çalışmamızda Türkçe kısımlar incelenip Farsça şiirler okunmamıştır. Farsça olan kısımlar (18a-18b-19a-19b-20a-44b) fotoğraf halinde gösterilmiştir. Ayrıca mecmuada boş sayfalar yer almaktadır (30b-31a-31b-32a-34b-35a-35b).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MECMÛ'A METNİ HAZIRLANIRKEN İZLENİLEN YÖNTEM

1. Metin içerisinde okunamayan kısımlar “...” dört nokta konularak gösterilmiştir.
2. Mecmû'a transkribe edilirken “Times Turkish Transcripsiyon” yazı tipi kullanılmıştır.
3. Mecmû'a içerisindeki Farsça bölümler okunmamıştır. Farsça kısımların fotoğrafları mecmâ'a içerisindeki sıraya uygun olarak çalışmaya eklenmiştir.
4. Mecmû'a içerisindeki şiirler numaralandırılmış olup şiirlerin önüne eklenmiştir.
5. Şiirlerin vezinleri şiirlerin önüne eklenmiştir.
6. Şiirlerin vezinleri tutmadığı zaman dipnot kısmında “Vezin kusurlu, tutarsız” gibi notlar düşülmüştür.
7. Mecmû'a içerisindeki şiirlerde vezni uydurmak için metne yapılan eklemeler “[]” köşeli parantez ile gösterilmiştir.
8. Metin içerisinde yer alan şairler hakkında kısa bilgiler verilmiştir.
9. Mestap Projesi'nden faydalanarak şair mahlası, vezni, matla beyiti, varak numarası/sayfa, nazım şekli ve nazım türü tablo haline dönüştürülmüştür.
10. Mecmû'a içerisinde geçen şiirler için divan taraması yapıldı ve divanlarda bulunan şiirler dipnotlarda gösterildi.
11. Mecmû'a içerisinde geçen bazı şiirler divanda bulunmadığında kısa notlar ile dipnotlarda ifade edildi.
12. Mecmû'a içerisinde varak numaraları 30b-31a, 31b-32a, 34b-35a ve 35b olan yerler boştur ve metin içerisinde belirtilmemiştir.

13. Mecmû'a içerisinde sayfası eksik olan yerler vardır ve metin içerisinde belirtilmemiştir.

TABLolar LİSTESİ

MECMŪ'ADA YER ALAN ŐAIRLER VE TŪRLER

Şair Adı	Gazel	Kaside	MŪsessedes	Tercĭ-i Bend	MŪfred	Matla	Terķib-i Bend	Musammat	Tahmis
Āgehĭ		2							
Āhĭ	1								
ĀŐıŐ Āmer			1						
Āmri	1								
Bālĭ	1								
Bākĭ	9	2							1
B. RŪhĭ							1		
Bedrĭ	1								
BehiŐtĭ	1								
BelĭŐĭ	1								
CiŐhādĭ	2								
Emrĭ	9								
Esĭrĭ	1								
FiŐġānĭ	5								
Fevrĭ	10								
Őayderĭ									1
Őāletĭ	1								
ŐālĭŐĭ	3								
ŐaŐā'ĭ	1								
Őayretĭ	9				1	1			
Őayālĭ	40	1							
Helākĭ	1								

Kemālī	1								
Merdümī									
Mesīhī	1								
Mīrī	1								
Mūdāmī	1								
Naẓmī									
Necātī	15								
Nevāyī					1				
Niẓāmī	1								
Raḥmī	1							1	
Rāzī	1								
Revānī	4								
Rızāyī	1								
Sāy ^ı i	1								
Şun ^ı i	3				1				
Ṭālī ^ı i	1								
Tīgī			1						
Uşūlī	1								
Zātī	3			1			1		
Zārī	1								
Ẓarīfī					1				

MESTAP TABLOSU

Sayfa No	Şairin Mahlası	Matla Beyiti	Nazım Şekli	Vezin
1a	?	Didüm irsem vişālũne didi yār Ol ğarrālı senũñ hayālũñdür	Müfred	.---/.---/--
1a	Zātī	Merhabā ey bũy-ı zũlf-i dil-rübā Çanķı yıllar esdi geldũñ bu yaña	Gazel/ 5 beyit	-.---/-.---/-.-
1a	Hayālī	Yoluñda ser virüp Şu ki serverlik eyledi Meydān-ı ‘aşķ içinde dil-āverlik eyledi	Gazel/ 5 beyit	--./-./-./-.-
1b	Emrī	Yārsuz bu cihānda n’eylersin Güli yoķ büstānda n’eylersin	Gazel/ 5 beyit	..---/..-./..-
1b	Emrī	Şanma ey bülbül-i güyā gül-i ter İtdügũñ āhı kulağına koyar	Gazel/ 5 beyit	..---/..-./..-
2a	Emrī	Didüm ki tīr-i ğamzeñ dilde neden belürmez Ol kaşları kemānum didi geçen belürmez	Gazel/ 5 beyit	---./---/---./---
2a	Emrī	Ħālüm müşevveş itmek iki zũlfünũñ işi Āşũfte eyledi bizi ey dil o bir kişi	Gazel/ 5 beyit	---./---/..-./-.-
2a-2b	Emrī	Dem olur ‘ālemi yaķar bir āh-ı sũz-nāküz biz Dem olur āteşi tesķin ider bir āb-ı pāküz biz	Gazel/ 5 beyit	.---/.---/---./---
2b	Hayālī	Biz Şeb-i ğamda āha mensũbuz Ya‘ ni dũd-ı siyāha mensũbuz	Gazel/ 7 beyit	..---/..-./..-

3a	Rāzī	Degülem ol güneşün ben tek ü tenhā delisi Zerreveş yüz biñ ola bī-ser ü bī-pā delisi	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-/..-
3a	Bālī	Bāguñ güli vü sünbül [ü] serv ü benefşesi Yarı gelür diyü qodılar gözci nergesi	Gazel/ 5 beyit	--./-./-./-./-.-
3b	Ṭālī'ī	Nāz eylese ol serv-i semen-ber dañı nāzük ‘Uşşāqa vefā itse güzeller dañı nāzük	Gazel/ 7 beyit	--./-./-./-./-.-
3b-4a	Ḥayretī	Bahār irişdi cām içmek gerekdür Şarāb-ı la‘l-fām içmek gerekdür	Gazel/ 5 beyit	..-./-./-./-.-
4a	Ḥayretī	İçelüm içelüm müdām içelüm Hiç ayılmayalım müdām içelüm	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-
4a	Ḥayretī	Yā Rab ol gül-‘izāra n’eyleyeyin Yüz virür degme ḥāra n’eyleyeyin	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-
4b	Ḥayretī	Seyrāna çıqdı sīm-bedenler taraf taraf Şalındı yine serv-i çemenler taraf taraf	Gazel/ 5 beyit	--./-./-./-./-.-
4b	Ḥayretī	Kimine āh-ı ‘āşīkāne gerek Kimine nağme-i çeğāne gerek	Gazel/ 5 beyit	..-./-./-./-.-
5a	Fevrī	‘Aşq eyleyeli cānı derd ü ğamuña mu‘ṭād Şahrāda benem Mecnūn tağlarda benem Ferhād	Gazel/ 5 beyit	--./-./-./-./-.-
5a	Fevrī	Öykünürmiş qadd-ı yāra serv-i āzād olmasun Gül yüzünden utanur güler cemāli şolmasun	Gazel/ 5 beyit	-./-./-./-./-.-

5a-5b	Fevrî	Dil ü cān karşı çıkar sîneye cānān gelicek Memleket halkı gibi şehrine sultān gelicek	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-/..-
5b	Fevrî	Nālem ol seng-dilüñ kalbine hiç itmez eşer Ṭāli' üm lîk nühüsetde benüm taşu deler	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-/..-
5b-6a	Fevrî	Dāğlar yağıdı sīneme dil-ber Her birisi birer filori deger	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-
6a	Fevrî	Dilā dāğ-ı cefādar mihr-i dehr-i pür-fitenden geç Mekānuñ ' arş-ı ā' lā eyle bu deyr-i günehten geç	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-/...-
6a-6b	Fevrî	Ḳo feryād ile Mecnūmı belā-yı ' aşkı benden şor Ṭa' āmuñ lezzetin bir ağzınuñ dadın bilenden şor	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-/...-
6b	Mesîhî	Maḥbūb durur dehre viren revnaḡ u zīnet Bütlerle bulur niteki deyrüñ içi şüret	Gazel/ 7 beyit	...-/...-/...-/...-
6b-7a	Zārî	Künc-i mey-ḡāne-i cāy-ı eglence Ḳayd-ı dünyā dilā bir işkence	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-
7a	Zātî	Olalı ' aşkuñ ile yār benüm begcegüzüm Olmışam derde giriftār benüm begcegüzüm	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-/...-
7a-7b	Zātî	Düşürdüḡçe felek zerrīn tuyuḡı Olaydum bezm-i cānānuñ ḡonuḡı	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-
7b	Ḥayretî	Mey-i nābuñ nice olmayalum ölümlüsü biz Bir iki gün bu fenā evde anuñ dirisiyüz	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-/...-
7b-8a	?	Bilmez miyüm seni nesin ey bî-vefāsın Āşüb-ı rüzḡār u belā-yı zamānesin	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-/...-

8a	Bedrî	Dök naqd-i eşki derdüñi ol nâzenine aç Teshîr kılmaga o periyi define aç	Gazel/ 5 beyit	--./-./-./-./-.-
8a	Müdâmî	Belâlaruñ dil-i ‘ uşşâķ-ı dil-figâra gerek Belî ‘ inâyet ü raħmet-i günâhkâra gerek	Gazel/ 5 beyit	.---/..-./---/.. -
8b	Mîrî	Ķıldı ĝam rûħumı Ķabz ol ĶaĶt ü leb şeklinde Nâzil oldu melekü’l-mevt ‘ Arab şeklinde	Gazel/ 5 beyit	..-./..-./..-./..-
8b	Revânî	Ķaldı baĝlandı gönül zülf-i perîşânuñda Cân esîr oldu düşüp çâh-ı zenahdânuñda	Gazel/ 5 beyit	..-./..-./..-
9a	Ķayâlî	Şeh-i zamâne Süleymân-ı ins ü cin ki anuñ Cihân emrine tâbi‘ durur vuħuş u tıyûr	Kaside/ 9 beyit	.---/..-./---/..-
9a-9b	Ķayâlî	‘ Ārızuñ meyden ‘ araķ-rîz olsa ey Ķûr-ı cemîl Şânuram cennetde tuĝyân eylemişdür selsebîl	Gazel/ 5 beyit	-.---/..-./-./-./-.-
9b	Ķayâlî	Āyine her gün koyar dil-dârı tenhâ Ķoynına Nâz ile Yûsuf girer ĝüyâ ZüleyĶâ Ķoynına	Gazel/ 5 beyit	-.---/..-./-./-./-.-
9b-10a	Ķayâlî	Nedür cân kim anı sen nâzenîn cânâna virmezler Saña ‘ aşîķ olanlar yoluña cânâ ne virmezler	Gazel/ 5 beyit	.---/..-./---/..-
10a	Ķayâlî	Lezzet-i dermânı idrâķ eylemez bî-derd olan Bezm-i derdüñ câmını nûş eylemez nâ-merd olan	Gazel/ 5 beyit	-.---/..-./-./-./-.-
10a	Ķayâlî	Ķamzeñ ucından oldu iki çeşm-i pür-ümîd Girye deminde Ķanları aķar iki şehîd	Gazel/ 5 beyit	--./-./-./-./-.-
10b	Ķayâlî	Senden ey serv cüdâ sâye-i bî-cânem ben	Gazel/	..-./..-./..-./..-

		Qara toprak başuma hāk ile yeksānem ben	5 beyit	
10b	Hayālī	Gülşende dönüp ‘ aşık-ı bî-bāke benefşe Dil-dāra bakup secde ider hāke benefşe	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---
10b- 11a	Hayālī	Jālelerdür eşk-i çeşm-i hūn-feşānı bülbülüñ Berg-i güldür penbe-i dağ-ı nihānı bülbülüñ	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---
11a	Hayālī	Ağyār āh idermiş ol gül-‘ izāra karşı Olur şovuk hevālar evvel bahāra karşı	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---
11a- 11b	Hayālī	Hey ne müşkil kār imiş ‘ ālemde yār eksükligi Cānuma kār eyledi bî-ihtiyār eksükligi	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---
11b	Hayālī	Cihān-ārā cihān içindedür arayı bilmezler Şu mähiler ki deryālardadır deryāyı bilmezler	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---
11b	Hayālī	Añılur gerçi harābāt içre nāmum mey-perest Oldı bu mey-hānede hum[lar] tehī ben nīm-mest	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---
12a- 12b	Hayālī	Şemşir-i intizār ile dil pāre pāredür Hep pāreye şalan beni ol mäh-pāredür	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---
12b	Hayālī	Derd-i dil-ber gıdā-yı rūhumdur Hūn-ı dil bāde-i şabūhumdur	Gazel/ 5 beyit	---/---/---
12b- 13a	Hayālī	Bizüz tarīk-i fenā sālīki ilāhiler Gedā-yı ‘ ālem iken reşk-i pādīşāhiler	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---
13a	Hayālī	Dili aşüfte kılan sünbül ü gül-pūşuñdur Şabrumı gāret iden hāl-i bināgūşuñdur	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---

13a	Ḥayālī	Bülbül-i güلزār-ı miḥnetdür dil-i ğamnākimüz Aña güyā kim kafesdür sine-i şad-çākimüz	Gazel/ 5 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---
13b	Ḥayālī	Küy-ı vefāda bir güzelüñ ḥāk-i rāhıyuz Ey ʿaşq devletüñde cihān pādişāhıyuz	Gazel/ 5 beyit	---/-.---/-.---/-.---
13b	Ḥayālī	Gördi ki kıbleğāh-ı cihāndur ol iki kaş Eksükligin hilāl bilüp egdi aña baş	Gazel/ 5 beyit	---/-.---/-.---/-.---
13b- 14a	Ḥayālī	Ey āh-ı pāy-ı himmeti bu nüh kıbāba baş Māhı müşerref eyle ruḥ-ı āfitāba baş	Gazel/ 5 beyit	---/-.---/-.---/-.---
14a	Ḥayālī	Ḥün-ı dil bāde ḥayāl-i dōst hem-dem āh şem ^ç Gönlümi gāhī şarāb ü şāhid egler gāh şem ^ç	Gazel/ 5 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---
14a- 14b	Ḥayālī	Ey ʿandelib gerçi şabr u qarāra yer yoq Gül ḥāb-ı nāza vardı feryād ü zāra yer yoq	Gazel/ 5 beyit	---/-.---/-.---/-.---
14b	Ḥayālī	Tir-i cefālar eyledi bağrum delik delik Ġam oqlarıyla toptolıdur nitekim yelik	Gazel/ 5 beyit	---/-.---/-.---/-.---
14b	Ḥayālī	Dil şikeste olalı seng-i cefā-yı yārdan Beñzer ol mir ʿāta kim maḥrūm ola dīdārdan	Gazel/ 5 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---
15a	Ḥayālī	Mest itdi ḥalk-ı ʿālemi ol laʿl-i nāblar Devr-i lebüñde ayğa düşdi şarāblar	Gazel/ 5 beyit	---/-.---/-.---/-.---
15a	Ḥayālī	Şubḥ dem kim yakınup ḥün u şafağdan ḥinnā Nev-ʿarūs-ı tutuq-ı çarum ola çihre-güşā	Gazel/ 7 beyit	..---/..---/..---/..---
15b	Ḥayālī	Ġamuñda hem-nefes oldı fiğān u nāle baña Kim ola merḥamet itmez baqup bu ḥāle baña	Gazel/ 5 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---

15b	Ḥayālī	Dil-dārumuñ benümle işiden rivāyetin Güş itmez oldu Leylī vü Mecnūn ḥikāyetin	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---/---
15b- 16a	Ḥayālī	Ḥayālūñ şehir-yārınıñ gözüm sırça sarāyıdır Göñül ḥalvetgeḥi farḡumda tācum ḥāk-i pāyıdır	Gazel/ 5 beyit	.---/---/---/---
16a	Ḥayālī	Gül ile lāle ḡanından göñül reng alabilmezsin Ne gözler yaşıdır ṣaḡn-ı çemende jāle bilmezsin	Gazel/ 5 beyit	.---/---/---/---
16a- 16b	Ḥayālī	İdelden kākülüñde dil ḡararı bī-ḡarārem ben Hevā-yı ‘aşḡa uymış bir perīṣān-rūzgārem ben	Gazel/ 5 beyit	.---/---/---/---
16b	Ḥayālī	Leṭāfet bāḡına serv ol giriftār-ı ḡazān olma Girüp ḡanına ‘uşṣāḡuñ niḡāl-i ergāvān olma	Gazel/ 5 beyit	.---/---/---/---
16b	Ḥayālī	O şehūñ gerd-i rehin māḡ alup ayasına Çarḡ ider gökde melā’ik yüzi pīrāyesine	Gazel/ 5 beyit	.../.../.../.../---
17a	Ḥayālī	Tekebbürden berī gerd-i riyādan pākdür göñlüm Yoluñda pāy-māl olmuş bir avuç ḡākdür göñlüm	Gazel/ 5 beyit	.---/---/---/---
17a	Ḥayālī	‘Aṣḡ bir ṣem’-i ilāḡidür benem pervānesi Ṣevḡ bir zencīrdür göñlüm anuñ dīvānesi	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---
17a- 17b	Ḥayālī	Tāze dāḡum ḡırmızı gül zaḡm-ı tiḡūñ revzenüm Bülbülidür bu gülistānuñ fiḡān ü ṣīvenüm	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---/---
17b	Ḥayālī	Dāḡ-ı miḡnetle beni öldürse ol gül-pīreḡen Lāleveṣ ṣarsın baña ‘aşḡ ehli bir ḡanlı kefen	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---/---

20b-21b	Āgehī	Süvār olup şütüre gitdi yār hücremden Belā şütürlerine menzil oldu hücre-i ten	Kaside/ 32 beyit	.---/.../---/..-
21b-22b	Āgehī	Çekdürüp firğatañı bizden ırağ olduñ sen Baħr-i firğatde niçe furtunalar çekdüm ben	Kaside/ 29 beyit	.../.../.../..-
22b	Nevāyī	‘Aşkuñ etegin cānum ili birle tutup mīn Sin güherüñeli yādımğa urmanı unutup mīn	Matla	---/.../.../...-
23a	Şun‘ī	Cāmda peydā vü pinhān olanı şanmañ ħabāb Göz ħapar nāz-ı gülile sākīyā cām-ı şarāb	Gazel/ 5 beyit	.../.../.../..-
23a	Şun‘ī	Devlet şarābınuñ k’ola keyfiyyeti gurūr Anuñ ħumārı merg degül mi niye sürür	Gazel/ 5 beyit	.../.../.../..-
23b-25b	Bākī	Zer ü gevherle ħılup zīver-i efsar ħātem Zib ü zīnetde geçer hem-ser-i Ķayşer ħātem	Kaside/ 55 beyit	.../.../.../..-
25b-27a	Bākī	Urınur farkına bir tāc-ı mücevher sünbül Oldı iqlīm-i çemen taħtına server sünbül	Kaside/ 46 beyit	.../.../.../..-
27a-27b	Bākī	Gel ey sākī bulunmaz böyle ‘ālī dil-güşā meclis Getür cām-ı muşaffāyı kim olsun pür-şafā meclis	Gazel/ 5 beyit	.../.../.../..-
27b	Bākī	Rüşen ola tā işigüñe varmağa rāhum Yıl mūmlarını yağdı gice şu‘ le-i āhum	Gazel/ 5 beyit	.../.../.../..-
27b-28a	Bākī	Ķanı bir şīrīn-suħan la‘l-i şeker-bāruñ gibi Ķanda gördi tūḫī bir āyīne ruħsāruñ gibi	Gazel/ 7 beyit	.../.../.../..-
28a	Bākī	Esb-i nāz ile beni yār idüpdür pā-māl Na‘ller şekli aña sīnede olmuşdur dāl	Gazel/ 5 beyit	.../.../.../..-

28a- 28b	Bākī	Diller revāne oldılar ol meh-liķāyıla Eṭfāl-i şeh̄r şanki segirdürler ay ile	Gazel/ 9 beyit	--./-./-./-./-.-
28b	Bākī	Ser-i kūyuñ şanemā cennet-i ā' lā bilürin Müntehā ķāmetüñi Sidre vü Ṭübā bilürin	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-/...-
28b- 29a	Bākī	Bildüñ mi sen de kendüñi ey bī-vefā nesin Āşüb-ı dehr ü āfet-i devr-i zamānesin	Gazel/ 7 beyit	--./-./-./-./-.-
29a	Bākī	Ṭotalum mihri görem ṭal' at-i dil-ber yirine Kime dil bağlaya zülf-i mu' anber yirine	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-/...-
29a- 29b	Bākī	Şahrālara düşerse n'ola nāfe-i ğazāl Sevdālara şalupdur anı dil-berā o ḥāl	Gazel/ 5 beyit	--./-./-./-./-.-
29b	Kemālī	Ġayra meyl eylesün diyü dil-i āzāde Ḥüccet-i ' aşķımı imzāladı ķāzī-zāde	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-/...-
29b	Figānī	Bezmümüzde çalınan çün çeñg idi Nāle vü āhum aña āheñg idi	Gazel/ 9 beyit	...-/...-/...-/...-
30a	Ḥayretī	Şayd ider ol gözleri āhūyı bir kāfir kedi Bir yüzi ķara köpek bir aķçesi vāfir kedi	Matla	...-/...-/...-/...-
32b- 33a	Zātī	Bunı derdi seher semāda sürüş Ġüş-ı cānile pendüm eyleñ ğüş	Tercī' -i Bend/ 5 bend	...-/...-/...-

33b	Tiġi	Dil-berüñ ‘ aşıkına cevri le bî-dādı alur ‘ Āşıkunı yo yerine nāle vü feryādı alur Nîk ü bed cümle geer Şanma ğam u Őādı alur Devlet anuñ ki hemān ħayr ile bir yādı alur Kāmilüñ ğitse vücüdü nie icādı alur Sen daı añılı ğör kim er olur adı alur	Müseddes/ 5 bend	.../.../.../.../...
34a	?	Yār açıl sa ziyāde-i nikāb olsa bize Gelse sākî sebeb-i ref‘ -i hicāb olsa bize Tāc-ver-i dilden gevhery biz n’eyleyeyüm Cām-ı Cemden onılır la‘ llerinden olsa bize	Nevā (Őarkı)	.../.../.../.../...
36a- 36b	Zatı	Yandırma beni āteŐ-i ahrına o diyüñ Ey dōstına ğülŐen iden tūde-i nārı	Terkīb-i Bend/ 6 bend	.../.../.../.../...
37a	B. Rūhı	Evc-i felege başdı adem cāh ile cāhil Erbāb-ı kemālün yeri yo zır-i felekde	Terkīb-i Bend (16 ve 17. bendler)	.../.../.../.../...
37a	?	Mālum da senün cān da senün ey ğül-i ra‘ nā El-‘ abdü vemā fi yedihi kāne li-mevlā	Mala‘	.../.../.../.../...
37b	‘ ĀŐık ‘ Ömer	Bir seer vatinde ğördüm bir cemāli āfitāb ‘ Azm-i ħammām eylemiş ol lā-nazır ‘ āli-cenāb Yüz sürüp pāyine düşdüm eyledüm terk-i ħicāb Taşra ıdı nāz ile ħammāmcı adın Őāh-ı bāb Cümleye virdi selām ol ğamzesi ħazır cevāb Ēöz ucıyla kimine luf idi kimine ‘ itāb	Müseddes/ 5 bend	.../.../.../.../...
38a	Žarīfi	Ayırup zulumile ben bende-i sultānumdan Minet-i derd ü belā ğuŐŐaya marūn itdi	Müfred	.../.../.../.../...

38a	?	‘ Arz-ı ‘ aşkı gör şifā yerine Alıgör derūnı devā yerine	Gazel/ 6 beyit	.../..-/..-
38b	?	Ne elüm var benüm meyānuñda Ne dilüm var senüñ dehānuñda	Gazel/ 5 beyit	.../..-/..-
38b	Belīgī	Dilümüz añlayımaz bir şūfī bezm-i kāl ehli Bī-zebān söyleşelüm var ise bir hāl ehli	Gazel/ 5 beyit	.../..-/..-/..-
39a	Nizāmī	Ġuşşañı ‘ ālemde şādī bilmeyen şād olmasun Olmayan ‘ aşkuñ esīr-i ğamdan āzād olmasun	Gazel/ 7 beyit	.../...-/.../..-
39a- 39b	Fevrī	Biz şol şehüz ki kūy-ı fenādur turağumuz Anda habāb-ı eşk-i belādur otağumuz	Gazel/ 5 beyit	.../..-/.../..-
39b- 40a	Uşulī	Vücūd-ı Muṭlaquñ bahri ne mevci kim ider peydā Ene’l-ḥaḳ sırrını söyler eger maḥfī eger peydā	Gazel/ 13 beyit	.../...-/.../...-
40a	Esīrī	Germ olup nüş eyledi ğonca şarāb-ı hoş-ğuvār Eyledi ğam ‘ askerın şeş-per-i şūsen tār-mār	Gazel/ 5 beyit	.../...-/.../..-
40a- 41b	Rahmī	Ġam-ı dünyā ile ey dil nice bir zār olalum Varalum mü‘ tekif-i hāne-i ḥammār olalum	Musammat/ 5 bent	.../..-/.../..-
41b- 42a	Emrī	Yatur dil ḥaṭṭ-ı şeb-ğünında zūlf-i yāra yaşdanmış	Gazel/ 5 beyit	.../...-/.../...-

		Ne bilsün dün arañusunda miskîn m�ra yaşdanmış		
42a	?	Anlar ki cennet istedi ub�ya şaldılar İblisleri bugün yine ferd�ya şaldılar	Gazel/ 5 beyit	--./-./-./-./-.-
42a- 42b	Fiġ�n�	Yils�n yoluña yeller ile dil řab� gibi Gors�n cef�n� c�numa c�n� vef� gibi	Gazel/ 5 beyit	--./-./-./-./-.-
42b	Fiġ�n�	ozd�ke ın seher o şanem z�lf-i baġını B�d-ı şab� mu' atar ider c�n-ı dim�ġını	Gazel/ 5 beyit	--./-./-./-./-.-
42b	Nec�t�	Dime kim y�rda yo cevr � cef�dan ġayrı Ne dilerseñ bulunur mihr � vef�dan ġayrı	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-/...-
43a	ayret�	Zev u şaf� ile kıl b�-h�ş ayretiyi Ey s�k�-i maabbet gel bir s�le irg�r	M�fred	--./-./-./-./-.-
43a	Emr�	İki ařuñ iki r� muşhaf-ı ruřs�ruñda İki z�lf�ñ iki d�l �yet-i d�d�ruñda	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-/...-
43a- 43b	Emr�	Murġ-ı ġam-ı nig�ra dil �şiy�na ancak Eşk � şer�r-ı �hum hep �b u d�ne ancak	Gazel/ 5 beyit	--./-./-./-./-.-
43b	Emr�	Y�rsuz bu cih�nda n'eylersin Servi yo b�st�nda n'eylersin	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-
43b- 44a	ayret�	Ayaġuñ topraġı ser-t�cumuzdur İřig�ñ arřumuz mi' r�cumuzdur	Gazel/ 5 beyit	...-/...-/...-
44a	ayret�	Maabbet bezmin�ñ dil menzilizd�r	Gazel/	...-/...-/...-

		Mey-i ‘aşk-ı cür‘ a lā-ya‘ kılıdur	5 beyit	
44a	Ḥayretī	Bend-i ‘aşka ben delü bağlanmayaydum kâşkī Göz görürken oda düşüp yanmayaydum kâşkī	Gazel/ 5 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---
44b	Revānī	Bilürüz cennetüñ çoqdur egerçi hūr u ğilmānı Be hey şūfī bu ‘ālemdür sever ‘ārifler oğlanı	Gazel/ 5 beyit	.---/.---/.---/.---
44b	Revānī	Gösterür cām-ı lebi ‘āşıka ‘ayyāşlığı Ögrede hūblara gözleri kallāşlığı	Gazel/ 5 beyit	..---/..---/..---
45a	Şun‘ī	Yalvarup yārumuñ diledükçe öpmek lebini Kaçıyup hışmile veh kim didi bu yoğ olmaz	Müfred	..---/..---/..---/..---
45a	Rızāyī	İşidüp zārumı benden yine bızār olmaz Künc-i firkatde hayālūñ gibi bir yār olmaz	Gazel/ 5 beyit	..---/..---/..---/..---
45a- 45b	Cihādī	Gelmemişdür cihāna senden yeg Bī-bedelsin efendi begsın beg	Gazel/ 5 beyit	..---/..---/..---
45b	Fiğānī	Cā-be-cā ey sīm-ten sīnemde dāğ-ı hūn-feşān Aṭlas-ı zerd üstine altun beneklerdür hemān	Gazel/ 5 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---
45b	Ḥāletī	Dāne-i eşküm ki bu çeşm-i mücellādan çıkar Bir dürri şeh dānedür kim ka‘ r-ı deryādan çıkar	Gazel/ 6 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---
46a	Necātī	‘Āşıkuñdan şanemā kaçma ki ‘ārifler ile Durup oturma gerek serv-i gül-endāmlara (Matla beyti değıl, mecmuada matla beyti yer almaz.)	Gazel/ 4 beyit	..---/..---/..---/..---
46a	Necātī	Gözüm ağılar o sīm-endāma karşı	Gazel/	.---/.---/..---

		Yetim oğlan gibi bayrāma karşı	5 beyit	
46a- 46b	Āhī	Kirpigüñ cān almağa tīgüñle yoldaş oldılar Sınelerde kan yalaşdılar karındaş oldılar	Gazel/ 5 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---
46b	Revānī	Dōstum gel kaçma luş it ‘ aşık-ı ğamnākden Āfitābı gör ki hergiz yüz çevürmez hākden	Gazel/ 5 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---
46b- 47a	Necātī	Şöyle muhkem tutayın ‘ aşk ile dil-dār etegin Yā elüm kaç‘ ideler yā keseler yār etegin	Gazel/ 6 beyit	..---/..---/..---/..---
47a	Necātī	Hařtuñ ruř ile zülf-i perişān arasında Gül yaprağıdır şafha-i Qur’ān arasında	Gazel/ 5 beyit	---./---./---./---
47a- 47b	Necātī	Aldum ađzuñ ölçüsini zerre deñlü yok vefā Pür-cefāsın hey güneş yüzlü habībüm Muştafa	Gazel/ 5 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---
47b	Necātī	Baňa yāruñ yañađı vü leb ü kıaddi yeter Üzül ey gül açıl ey ğonca yıķıl ey ‘ ar ‘ ar	Gazel/ 6 beyit	..---/..---/..---/..---
47b- 48a	Necātī	Gül yanađuñda zülf-i perişān girih girih Bāđ-ı İremde sünbül-i reyħān girih girih	Gazel/ 7 beyit	---./---./---./---
48a- 48b	Necātī	Zülf-i siyehüñ göñlümüz almağa sebep ne Çün aldı dönüp yirlere çalmağa sebep ne	Gazel/ 8 beyit	---./---./---./---
48b	Necātī	Cihānda ādem olan bī-ğam olmaz Anuñcün bī-ğam olan ādem olmaz	Gazel/ 8 beyit	.---/-.---/-.---
48b- 49a	Necātī	Gül muşhafın şabā yili açdı varaķ varaķ ‘ Aşķ āyetini bülbül oķıdı sebaķ sebaķ	Gazel/ 6 beyit	---./---./---./---

49a- 49b	Necātī	Dirler lebūne halk Mesihā küçücükden Kim oldu Mesihā gibi gūyā küçücükden	Gazel/ 9 beyit	---/---/---/---
49b	Necātī	Çok fitne olur zülf-i siyeh-kāra uyınca İllerde meşeldür bu ki ılanı tüyince	Gazel/ 7 beyit	---/---/---/---
49b- 50a	Necātī	Bir alay oldu perī şiveli āhū begler Gözi āhūlaruñ alayına yāhū begler	Gazel/ 6 beyit	.../.../.../..-
50a	Necātī	Gözlerüm ferş ü müjem çārüb olupdur dōstlar Şol yire kim ol gözi ‘ ayyārı gördüm bir nażar	Gazel/ 7 beyit	---/---/---/..-
50a- 50b	Sāy‘i	Sālik-i rāḡ-ı ḡarābāt[da] olunca pīrimüz Olmadı ser-menzil-i kūy-ı fenāda yerimüz	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/..-
50b	Behiştī	Ger baña rıḡlet müyesser olsa ‘ uḡbādan yaña Baḡmayam bir kez dönüp vallāhi dünyādan yaña	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/..-
50b- 51a	Fevrī	Dil göreliden o zülf-i Leylāyı Oldı Mecnūn misāl şahrāyī	Gazel/ 5 beyit	.../.../...-
51a	Fiḡāñī	Aḡzuñ ḡadīsine açılmaz zerrece dehān Esrār-ı ḡaybe vāḡıf olan ṭab‘ -ı ḡurdedān	Gazel/ 5 beyit	---/.../---/..-
51a- 51b	Merdū mī	Yaḡdı nār-ı firāḡ ile beni yār Ve ḡınā Rabbenā ‘ azabe’n-nār	Gazel/ 5 beyit	.../.../...-
51b	Cihādī	Dünye bir naḡş çok ḡarāb evdür Aña meyl eyleyen tehī devdür	Gazel/ 5 beyit	.../.../...-
51b-	?	Şüretin görmegile kişi müselmān olımaz	Gazel/	---/---/---/..-

52a		Ḥātem urunmağile dīv ü Süleymān olımaz	5 beyit	
52a	Fevrī	Faqr u fenā-yı ‘aşka düşen devlet istemez Zevk ü şefā-yı hicr bilen vuşlat istemez	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---
52a	‘Amrī	Cāy-ı haq u şeh mi var künc-i ferāğatden iyü Sālik-i ‘ayş mı var genc-i qanā‘ atden iyü	Gazel/ 5 beyit	.../.../.../...
52b	Ḥaṭā’i	Diyār-ı ‘aşka sultānam dilā ben de zamānumda Ġam [u] ğuşşa vezīrūmdür oturur iki yanumda	Gazel/ 5 beyit	.---/---/---/---
52b	Ḥayālī	Düşelden ayru şeydā dil meh-i nā- mihribānumdan Kevākıb her gice yummaz gözin āh u fiğānumdan	Gazel/ 5 beyit	.../.../.../---
52b- 53a	Nazmī	Yā Rabb [mülk-i] ‘ālem içinde dil olmasa Yāḥūd olursa her güzele mā’il olmasa	Gazel/ 5 beyit	---/---/---/---
53a	Rahmī	Tāc eylemiş meded o şehūñ ḥāk-i rāhını Māhuñ başına oldurayın şeb-külāhını	Gazel/ 5 beyit	--/---/---/---
53a- 53b	Şun‘i	Seni bir cevr ü cefā dirler idi gerçekmiş Eylemez ‘ahde vefā dirler idi gerçekmiş	Gazel/ 5 beyit	.../.../.../---
53b	Helākī	Zahm-ı dil hem-dem olup dīde-i giryānlarile Bu idi çehre-i zerdümi kızıl qanlarile	Gazel/ 5 beyit	.../.../.../---
53b	?	‘Aşk-ı nīk-bīn ‘ayn-ı vākıf-ı esrār olımaz İçmeyen sāğar-ı derd ü ğamı huşyār olımaz	Nā-tāmām gazel/ 3 beyit	.../.../.../---
54a	Ḥayderī	Yolumda toğruyam cānā Resūl-i kibriyā ḥaqqı	Tahmīs/ 5 beyit	.---/---/---/---

		Yüzüm döndürmezem senden ‘Aliyyü’l-murtezā hakkı Gerek luḫ it gerek ḫahr it dönüşem yaḫa Ḥudā hakkı Rızāñı gözlerem senden gelen derd [ü] belā hakkı Sözümden dönmezem olsam şehīd-i Kerbelā hakkı	5 bend	
54b	Bākī	Ey cemālūñ pertev-i envār-ı şubḫ-ı lem-yezel Berter olsa menzilūñ ḫūrşīd-i enverden maḫal Sende göstermiş kemāl-i şun‘ ın Üstād-ı ezel Ḳudretin izḫār idüp Ḥaḫ Ḥazret-i ‘azze ve cel Cümle ḫübān içre sen cānānı ḫılmıḫ bī-bedel	Taḫmīs/ 5 bend	-.---/-.---/-.---/-.---
55a	Ḥālīşī	Nev-bahār irişdi geldi sākīyā hengām-ı ‘ıyş Nergis ü lāleler tıtarlar ellerinde cām-ı ‘ıyş	Gazel/ 5 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---
55a	Ḥālīşī	Sipihre döndi şehā meclisūñ ḫamer sāḡar Ye bāḡ-ı cennete beñzer ki verd-i ter sāḡar	Gazel/ 5 beyit	..-./..-./..-./..-
55a	Ḥālīşī	Ḳanı lā-ḫaydī çeküp ‘arız-ı cānānı yazan Ḥāṫır-ı ‘āşık-ı miskīnı yazar anı yazan	Gazel/ 5 beyit	..-./..-./..-./..-

MECMUADA YER ALAN ŞAİRLER HAKKINDA KISA BİYOGRAFİLER

Âgehî

Vardar Yenicesi'nde doğan şairin asıl adı Mansur'dur. Kadılık ve müderrislik görevlerinde bulundu. "Keştî Kasidesi" olarak bilinen özellikle de gemicilik terimlerini içeren kasidesi ile ünlendi. Bir de "Şütür Kasidesi" vardır. Şairin divanı bulunmamaktadır, şiirleri mecmualar yoluyla günümüze kadar gelmiştir (bk. Pektaş 2013).

Âhî

Asıl adı Hasan olan şairin lakabı Benli Hasan'dır. Babasının adı ise Seydi Hasan'dır. Niğbolu'da doğan şairin doğum tarihi belli değildir. İyi bir medrese eğitimi görüp tüm ilimleri kısa sürede öğrenmiştir. Bilinen üç eseri vardır. Bunlar; *Husrev ü Şîrîn*, *Hüsn ü Dil ve Divan*'dır. "*Âhî Divânî*" Necati Sungur tarafından yayımlanmıştır (bk. Sungur 1994).

Amrî

Asıl Adı Amr olan şair kadılık görevinde bulundu. Şiirlerinde atasözleri ve deyimlere bolca yer verdi. "*Amri Divanı*" nı Mehmet Çavuşoğlu hazırladı (bk. Çoşkun 2013; Çavuşoğlu 1979).

Bâkî

Asıl adı Abdülbâkî olup 1526 yılında İstanbul'da doğdu. İlk eğitimini müezzin olan babası Mehmed Efendi'den aldı. İyi bir medrese tahsili gördü. Dört padişah dönemi yaşayıp döneminin devlet adamlarına kasideler sundu. Kendisine "Sultanu'ş-Şuarâ unvanı verilmiştir. Manzum ve mensur eserleriyle birlikte "*Türkçe Divânî*" ı vardır (bk. Mengi 2014: 170-171; Şentürk-Kartal 2015: 202-204).

Bağdatlı Rûhî

Bağdat'ta dünyaya gelen Rûhî'nin asıl adı Osman'dır. Bağdat'ta doğup büyüdüğü için Bağdatlı Rûhî diye tanınmıştır. Eğitim hayatı hakkında pek bilgi yer almaz. Gezmekten hoşlandığı ve çok yer gezdiği şiirlerinden anlaşılır. Asıl ününü terakib-i

bentleriyle kazanır. Bilinen tek eseri divanıdır. Coşkun Ak tarafından *Bağdatlı Rûhî Divanı* adlı eser yayınlanmıştır (bk. Öztoprak 2014; Ak 2000).

Behiştî

Asıl adı Ramazan olup Vize’de doğdu. Medrese eğitimi aldı. Tasavvuf ile yakından ilgilendi. Şiirlerinde sade bir kullanıp atasözü ve deyimlere sıkça yer verdi. 12 eser kaleme aldı. Bunlardan bazıları *Heşt Behişt, Şehrengiz, Cemşâh u Alemşâh* ve *Divan*’dır. Yaşar Aydemir tarafından “*Behiştî Dîvânî*” yayımlanmıştır (bk. Aydemir 2000).

Belîğî

Doğum tarihi ve asıl adı hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. İstanbul’da doğmuştur ve asker çocuğudur. Tasavvuf yoluna girmiştir. Divanı olmayıp şiirlerini mecmualarda görürüz (bk. Pektaş 2013).

Cihâdî

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde Cihâdî mahlaslı (bk. Köksal 2013, İnci 2015, Aksoyak 2014) üç şairden bahsedilmektedir. Mecmuadaki Cihâdî mahlaslı şiirlerin hangisine ait olduğu tespit edilemediği için biyografik bilgi verilmemiştir.

Emrî

Asıl adı Emrullah olup Edirne’de dünyaya geldi. Eğitim hayatıyla alakalı pek bilgi yoktur. Şiirlerinde kullanmış olduğu hayal gücü ve yaptığı teşbihler ile ön plana çıktı. Özellikle de genç yaşta muammaya ilgi gösterip bu türün kendisinden sonrada devam etmesini sağladı. Tarih düşürmede de ustadır. Divanını hazırlayan Yekta Saraç’tır (bk. Saraç 2014).

Esîrî

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde Esîrî mahlaslı (bk. Köksal 2013, Kaplan 2014, Gültekin 2014, Macit 2016) dört şairden bahsedilmektedir. Mecmuadaki Esîrî mahlaslı şiirlerin hangisine ait olduğu tespit edilemediği için biyografik bilgi verilmemiştir.

Figânî

Asıl adı Ramazan olup ne zaman doğduğu bilinmemektedir. Trabzonlu olup babasının adı Abdullah'tır. Kısa bir medrese öğrenimi gördükten sonra tıpla uğraştı. Kaynaklar, rint bir şair olduğundan, ömrünü Galata meyhanelerinde geçirdiğinden bahsetmektedir. Kanuni'nin şehzadelerinin sünnet düğününe yazmış olduğu “*Suriyye*” kasidesi ile ünlüdür. Tek eseri Abdülkadir Karahan'ın yayımlamış olduğu “*Figânî ve Divançesi*”dir (bk. Şentürk- Kartal 2015: 209-210; bk. Mengi 2014: 180).

Fevrî

Asıl adı Ahmed olup Arnavut Draç'ta dünyaya geldi. Hristiyan bir aileye mensuptu. Küçük yaşta İstanbul'a getirildi ve Müslüman oldu. Müderrislik yaptı. Türkçe, Arapça ve Farsça şiirleri vardır. *Fevrî Divanı*'nın tenkitli metnini Mehmet Kalpaklı yayımlamıştır (bk. Kalpaklı 2014).

Hâletî

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde Hâletî mahlaslı (bk. Kaya 2013, Kılıç 2013, Karagözlü 2014, Yılmaz- Aral 2014) dört şairden bahsedilmektedir. Mecmuadaki Hâletî mahlaslı şiirlerin hangisine ait olduğu tespit edilemediği için biyografik bilgi verilmemiştir.

Hâlisî

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde Hâlisî mahlaslı (bk. Aksoyak 2015, Kaplan 2013) iki şairden bahsedilmektedir. Mecmuadaki Hâlisî mahlaslı şiirlerin hangisine ait olduğu tespit edilemediği için biyografik bilgi verilmemiştir.

Hatâ'î

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde Hatâ'î mahlaslı (bk. Demir 2013, Macit 2014) iki şairden bahsedilmektedir. Mecmuadaki Hatâ'î mahlaslı şiirlerin hangisine ait olduğu tespit edilemediği için biyografik bilgi verilmemiştir.

Hayderî

Asıl adı Haydar olup doğum tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur. Eğitim alıp almadığı kaynaklarda belirtilmemiştir. Şiirlerinde tasavvufi konulara yer verir.

Divanı olmayıp iki şiiri Sadeddin Nüzhet tarafından yayımlanmıştır (bk. Aksoyak-Akın 2014).

Hayâlî

16. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olup asıl adı Mehmed, lakabı Bekar Memi'dir. Vardar Yenice'sinden olan şairin ne zaman doğduğu bilinmemektedir. Şiirlerinde tasavvufî düşünce hakimdir. Bilinen eseri Ali Nihat Tarlan tarafından hazırlanan "*Hayâlî Divanı*"dır (bk. Şentürk- Kartal 2015: 200-201; bk. Mengi 2014: 168-169).

Hayretî

Vardar Yenice'sinde doğan şairin asıl adı Mehmed'dir. Kaynaklarda eğitim hayatıyla ilgili kesin bir bilgi yer almaz. Sade bir üsluba sahiptir. Rindane, âşıkane ve dervişane gazelleri vardır. Eserleri *Belgrad Şhregizi*, *Yenice Şhregizi* ve *Divan*'dır. Mehmet Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeri tarafından "*Hayretî Divanı*" yayımlanmıştır (bk. Çavuşoğlu, Tanyeri 1981; Durmuş 2014).

Helâkî

Asıl adı Mahmud olup Konyalıdır. Eğitim hayatını yarıda bırakmıştır. Farsçayı ders verecek kadar iyi bilir. "*Helâkî Divanı*" Mehmet Çavuşoğlu tarafından yayımlanmıştır (bk. Köksal 2013; Çavuşoğlu 1982).

Kemâlî

Asıl adı İsmail'dir. Defterzadeliğiyle tanınır. Babası Mustafa Efendi'dir. Arapça ve Farsça bilgisi iyidir. Uzun süre genel bir tarih kitabı üzerinde çalışıp bu eseri bitiremediği de kaynaklar arasında verilen bilgilerdendir (bk. Ördek 2014).

Merdümî

Asıl adı Abdüsselam olup Galata'da doğdu. Galata Emni Ali Çelebi'nin oğludur. Çeşitli yerlerde kadılık görevinde bulundu. Divanı olmayıp kırk hadis ve kırk ayet tercümesi yaptığı *Tuhfetü'l- İslâm* adlı eseri vardır (bk. Kaplan 2014).

Mesîhî

Kaynaklar, Üsküp yöresinde Sırp şehri olan Priştina doğumlu olduğundan bahseder. II. Bâyezid dönemi şairlerindedir. Şiirlerinde sade bir dil kullanmış olup büyük kısmını lirik olarak yazmıştır. Aynı zamanda usta bir hattattır. Bilinen üç eseri vardır. *Dîvân*, *Şehr-engîz* ve *Gül-i Sad-berg*'dir. “*Mesîhî Divanı*” Mine Mengi tarafından yayımlanmıştır (bk. Mengi 2014: 134; bk. Şentürk- Kartal 2015: 145).

Müdâmî

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde Müdâmî mahlaslı (bk. Kılıç 2014, Kılıç 2014, Kılıç 2014, Kılıç 2014) dört şairden bahsedilmektedir. Mecmuadaki Müdâmî mahlaslı şiirlerin hangisine ait olduğu tespit edilemediği için biyografik bilgi verilmemiştir.

Necâtî

Asıl adı İsa'dır. “*Bahariye*” ve “*Şitaiye*” kasideleriyle Fatih'in takdirini kazanmış, II. Bayezid tarafından da korunmuştur. Şiirlerinde deyim ve atasözlerini bolca kullanmış, Türkçe kelimelerden redif ve kafiye yapmıştır. Sade bir dille rindane ve aşıkane gazeller dile getirmiştir. Edebiyatımızda mesel-gû olarak bilinir. “*Necâtî Beg Dîvânı*” Ali Nihat Tarlan tarafından yayımlanmıştır (bk. Mengi 2014: 121-122; bk. Şentürk- Kartal 2015: 133-135).

Nevâyî

Herat'ta doğmuş olup Çağatay edebiyatının en büyük şairidir. Dönemin hükümdarı Hüseyin Baykara ile birlikte okuyup iyi bir öğrenim görmüştür. Çok sayıda Türkçe ve Farsça eser kaleme almıştır. Farsça yazmanın önemli olduğu bir dönemde Nevâyî, Türkçenin birçok yönden Farsçadan üstün olduğunu eserlerinde dile getirmiştir. Şair hakkında birçok araştırma yapılmıştır. En önemlisi Agah Sırrı Levend'in yapmış olduğu dört ciltlik “*Ali Şir Nevai Hayatı, Sanatı ve Kişiliği*” adlı çalışmadır (bk. Şentürk- Kartal 2015: 114-117; bk. Mengi 2014: 105-108).

Nizâmî

Karaman'da yetişen şair Karamanlı Nizâmî olarak da bilinir. İyi bir tahsil görüp Farsça öğrenmiştir. Gazelleriyle bilinip nazireleriyle ön plana çıkar. Bilinen

tek eseri Haluk İpekten'in yayımlamış olduğu “*Karamanlı Nizâmi Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı*”dır (bk. Şentürk- Kartal 2015: 142-143; bk. Mengi 2014: 131; Savran 2013).

Rahmî

Asıl adı Pîr Muhammed/Mehmed olup Bursalıdır. Kaynaklarda Rahmî, Bursalı Rahmî, Rahmî Çelebi olarak anılır. İyi bir eğitim aldı. Var olan bilgilere göre dört eseri vardır. *Gül-i Sad-Berg, Şâh u Gedâ, Yenişehir Şehrengizi* ve *Divan*'dır. Mustafa Erdoğan tarafından “*Bursalı Rahmî ve Divanı*” yayımlanmıştır (bk. Erdoğan 2013).

Revânî

Asıl adı İlyas Şücâ olup kaynaklarda farklı isimlerde söylenir. Babasının adı Abdullah'tır. İyi bir eğitim alıp Arapça, Farsça ve Türkçeyi iyi şekilde öğrenmiştir. Şiirlerinde kendine özgü bir eda hâkim olup akıcı, sade bir dille yazmıştır. “*Revânî Divanı*” Ziya Avşar tarafından hazırlanmıştır (bk. Erünsal 2014; Avşar yty).

Sa'yî

Asıl adı Ramazan olan şair Tire'de doğdu. Arapça ve Farsçayı eser yazacak kadar iyi bilir. Daha çok hat sanatı ile adı duyulur. Kaynaklar herhangi bir eserinin varlığından bahsetmez (bk. Kaplan 2013).

Tâlîî

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde Tâlîî mahlaslı (bk. Aksoyak 2014, Köksal- Kardaş 2013) iki şairden bahsedilmektedir. Mecmuadaki Tâlîî mahlaslı şiirlerin hangisine ait olduğu tespit edilemediği için biyografik bilgi verilmemiştir.

Tîgî

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde Tîgî mahlaslı (bk. Kesik 2014, Yörür 2014, Ördek 2014) üç şairden bahsedilmektedir. Mecmuadaki Tîgî mahlaslı şiirlerin hangisine ait olduğu tespit edilemediği için biyografik bilgi verilmemiştir.

Usûlî

Vardar Yenice'sinde doğan şairin asıl adı bilinmemektedir. Ailesi hakkında hiçbir bilgi bulunmamaktadır. Tekke kültüründen beslenmiş ve tasavvufa yönelmiştir. Şiirlerine baktığımızda dervişane, rindane bir kişiliğe sahip olduğunu görmekteyiz. Sade, açık ve anlaşılır bir uslûba sahiptir. Şairin “*Divan, Kırk Hadis Derleme ve Tercümesi, Miraciyye, Şehrengiz*” adlarında dört eseri bulunup Mustafa İsen tarafından yayınlanmıştır (bk. İsen 1990, İsen 2013).

Zâtî

Balıkesirli olup 15. yüzyılın sonları ile 16. yüzyılın ilk yarısında yaşamıştır. Belli bir öğrenim görmediği halde çok yazmış ve çok sayıda eser vermiştir. Kaynakların verdiği bilgilere göre para karşılığı şiirler yazmıştır. Başkalarının şiirlerini çaldığı da iddia edilmiştir. Şiirleri genellikle aşıkaneedir. Bazı şiirlerinde rindâne eda görülmektedir. Yalnızca gazellerinin bir araya getirilmesinden oluşan I. ve II. cilt Ali Nihat Tarlan, III. cilt ise M. Çavuşoğlu- M. Ali Tanyeri tarafından yayımlanan *Dîvân*'ı en önemli eseridir (bk. Şentürk- Kartal 2015: 198-200; bk. Mengi 2014: 166-167).

Bâlî, Bedrî, Mîrî, Nazmî, Râzî, Rızâyî, Sun'î, Zârî, Zarîfî adlı şairler, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde beşten fazla olduğundan bunlar hakkında biyografik bilgi verilmedi ve bunlara dair kaynak da gösterilmedi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

METİN

1a

-1-

(?)

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

1 Didüm irsem vişālũne didi yār

Ol ğarrālı senũñ hayālũndür

-2-

Zātī

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1 Merħabā ey bũy-ı zũlf-i dil-rübā

Çankı yıller esdi geldũñ bu yaña

2 Bu gice gel rüşen eyle bezmümüz

Şevkuñ olursa eger ey meh-liķā

3 Yollar ögmekde selām olsun saña

Merħabāsızlarda ' ışķ olsun saña

4 ' Āşıķa düşnām iderken nā-gehān

Yāra n'eylersin didüm didi du' ā

5 Öykünelden ħāk-i pāy-i dil-bere

Çıķdı Zātī gözlerümden tütüyā

-3-

Ḥayālī²

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

- 1 Yoluñda ser virüp ũu ki serverlik eyledi
 Meydān-ı ' aũı içinde dil-āverlik eyledi
 - 2 Her kim bu dehr-i pīre-zene māyil olmadı³
 Merdāneler içinde bugün erlik eyledi
 - 3 Zünnār-ı zülfin eyledi bī-dīn raķibe ' arz
 Gördüñ mü ol ũanem nice kāfirlık [eyledi]
 - 4 Peykān-ı yār sīneme geldi yüreklenüp
 Dil deldi cānım aldı ciger-derlik [eyledi]
 - 5 Dilden Ḥayālī ũuret-i idrāki kazıyup
 Dīvāne-meũreb oldu ķalenderlik eyledi
- 1b

-4-

Emrī⁴

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

(Fā' ilātün) (fa' lün)

² *Ḥayālī Bey Dīvanı*'nda (bk. Tarlan 1992: 300) 609 numaralı gazeldir.

³ *Ḥayālī Bey Dīvanı*, a.g.e.de "Her kim bu dehr-i pīre-zene māyil olmadı" ũeklindedir (G. 609).

⁴ *Emrī Dīvanı*'nda (bk. Saraç yty.) 415 numaralı gazeldir.

- 1) Yārsuz bu cihānda n'eylersin
Güli yoğ büstānda n'eylersin
- 2) Āsitānında dil-berüñ ey dil⁵
Yir bulursañ⁶ cinānda n'eylersin
- 3) 'Işık-ı Leylāyı iste gönlüñde
Pāy-ı⁷ Mecnūn yabānda n'eylersin
- 4) Tīr-i āhuñ gibi felekden geç
Lā-mekān ol mekānda n'eylersin
- 5) Çünkü 'āşık degülsin ey Emrī
Söyle kūy-ı fulānda n'eylersin

-5-

Emrī

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

(Fā' ilātün) (fa' lün)

- 1 Şanma ey bülbül-i gūyā⁸ gül-i ter
İtdügüñ āhı kulağına koyar
- 2 Öykünürsün o leb-i şīrīne
Tatlusun ne diyelüm ey sükker
- 3 Rehnle isteriseñ cān nağdin

⁵ *Emrī Divanı*, a.g.e.de "zāhidā" şeklindedir (G. 415).

⁶ *Emrī Divanı*, a.g.e.de "bulurken" şeklindedir (G. 415).

⁷ *Emrī Divanı*, a.g.e.de "hāy" şeklindedir (G. 414).

⁸ *Emrī Divanı*, a.g.e.de "şeydā" şeklindedir (G. 151).

Alalum buseñi la' lüñ tutı ver

- 4 Dişlerüñ vaşfını eyler⁹ hakkāk
Dürlerüñ şöyle ki bağrını deler
- 5 Kaşlarından ne alur¹⁰ Emrī hilāl
Ki gelüp¹¹ karşısına ağzın¹² eger

2a

-6-

Emrī

Mef' ulü fā' ilātün mef' ulü fā' ilātün

- 1 Didüm ki tır-i ğamzeñ dilde neden belürmez
Ol kaşları kemānum didi geçen belürmez
- 2 Gezdüm ' adem diyārın şehr-i vücūda geldüm
Hiç ol miyān görünmez hiç ol dehen belürmez
- 3 Şöyle ğubār yazmış kudret debīri hergiz
Gül şafhasında haṭṭ-ı ' anber-şiken belürmez
- 4 Ol¹³ hūr şūretini dil hūr oğursa tañ mı
Bir nokṭa kōmış ağzı ammā iñen belürmez

⁹ *Emrī Divanı*, a.g.e.de “kılmış” şeklindedir (G. 151).

¹⁰ *Emrī Divanı*, a.g.e.de “diler” şeklindedir (G. 151).

¹¹ *Emrī Divanı*, a.g.e.de “gelür” şeklindedir (G. 151).

¹² *Emrī Divanı*, a.g.e.de “boynın” şeklindedir (G. 151).

¹³ *Emrī Divanı*, a.g.e.de “yâruñ o hūr cemâlin” şeklindedir (G. 218).

- 5 Bīmārdur didiler Emrīyi göre¹⁴ vardum
Bir nāle işidülür ammā beden belürmez

-7-

Emrī

Mef' ulü fā' ilätü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Hālüm müşevveş itmek iki zülfinüñ işi
Åşüfte eyledi bizi ey dil o bir kişi
- 2 Fettān gözinde fitne çoğ ādemler öldürür
İllā anuñ kıya kıya ' uşşāka baķışı
- 3 Ğamzeñ hādeñgi yaraları kıtı açmış
Yırlar kebāb-ı cānumı kıpışşı kıpışşı
- 4 Şīrīn lebin şu deñlü mi zıķr itdi sen gülüñ
Kim kıala idi ğoncanuñ ağızında bir dişi
- 5 Şaflar düzetti leşķer-i müjgān-ı çeşm-i yār
Emrī¹⁵ nice muķābil olur aña¹⁶ bir kişi

-8-

Emrī

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

¹⁴ *Emrī Divanı*, a.g.e.de "sora" şeklindedir (G. 218).

¹⁵ *Emrī Divanı*, a.g.e.de "aña" şeklindedir (G. 516).

¹⁶ *Emrī Divanı*, a.g.e.de "Emrī" şeklindedir (G. 516)

1 Dem olur ʿālemi yaqar bir āh-ı sūz-nāküz biz
Dem olur āteşi teskīn ider bir āb-ı pāküz biz

2b

2 ʿ Abīr ü sikke didüm nicesiz izi ğubārıyla
Didiler gerd-i rāh-ı yār yanında ne ħāküz biz¹⁷

3 Gören jūlīde-mū içinde cism-i¹⁸ zerdümüz şanur
Ĝam u miñnet ocağında duĝān-ı tāb-nāküz biz

4 Oĝuñdan sīne-mecrūĝ olduĝın şerĝ eyledi zaĝmum¹⁹
Dil ü cān ey kemān-ebrū didi andan helāküz biz

5 Bize çāk-ı girībānın iñen ʿ arz itmesün sūsen
Kažā tīĝıyla ey Emrī ezelden sīne-çāküz biz

-9-

Ĥayālī²⁰

Feʿ ilātün mefāʿ ilün feʿ ilün
(Fāʿ ilātün) (faʿ lün)

1 Biz şeb-i ĝamda āha mensūbuz
Yaʿ ni dūd-ı siyāha mensūbuz

2 Zer kemendin ĝüneş atup çıkamaz
Bir olur²¹ bārgāha mensūbuz

¹⁷ *Emrī Divanı*, a.g.e.de bu beyit “İzi tozımı sordum kühl ile müşge didiler kim

Gubār-ı rāh-ı küy-ı yār yanında ne ħāküz biz” şeklindedir (G. 215).

¹⁸ *Emrī Divanı*, a.g.e.de “rüy-ı” şeklindedir (G. 215).

¹⁹ *Emrī Divanı*, a.g.e.de “cismüm” şeklindedir (G. 215).

²⁰ *Ĥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de bu gazelin beyit sıraları mecmuadan farklı şekildedir (G. 207).

- 3 Yaşamaz bizi āfītāb-ı sitem
Çünkü Zıll-ı ilāha mensūbuz
- 4 Gün gibi başımız ererse göge
Sāye-veş ḥāk-i rāha mensūbuz
- 5 Kūy-ı ‘aşkın gedası çākeriyüz
Biz begim pādişaha mensūbuz
- 6 Şubḥ kesb-i şafā eder bizden
Şevḳde mihr ü māha mensubuz
- 7 Lūtf-ı Ḥaḳḳa Ḥayālī munṭazırız
Gerçi biñ biñ günāha mensūbuz

3a

-10-

Rāzī

Fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

(Fā‘ ilātün)

(fa‘ lün)

- 1 Degülem ol güneşüñ ben tek ü tenḥā delisi
Zerreveş yüz bīn ola bī-ser ü bī-pā delisi
- 2 Nice ‘özr ey ‘izār ü nice leylī-veş olar
Kin anuñ Vāmıḳ u Mecnūn’dur en ednā [delisi]

²¹ *Hayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “yüce” şeklindedir (G. 207).

- 3 anda bir ast y bir vli Őeyd grsem
Ya lmelsi ıkar ol Őanemn y delisi
- 4 Kh  gam ekmegi Ferhd'la Mecnn ne bilr
Biri tg ademidr biri Őaqr delisi
- 5 Hevesi olmadı dnyca gamna Rz
Olmayanculayın bir dı dny delisi

-11-

Bli

Mef' l f' ilt mef' il f' iln

- 1 Bgun gli v snbl [] serv  benefşesi
Yr gelr diy odılar gzci nergesi
- 2 Aldı haber Őabdan u dndi gz eyledi
Ya' n gelr o gzlerih kesn sesi
- 3 MŐtk imiş benefşe ki pyne yz sre
Misknn o imiş emen iinde sekmesi
- 4 Ey Hzr-dil [] Sikender  ey eŐme-i ayt
Zlf  siyha uyma aranlıdur tesi
- 5 Bli nice alŐ ola aplan-ı 'aŐdan
nkim irişdi tenden te cna niesi

3b

-12-

Ṭālī'ī

Mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

1 Nāz eylese ol serv-i semen-ber daḥı nāzūk
' Uşşāka vefā itse güzeller daḥı nāzūk

2 Gül yüzlü güzellerde be-gāyet yaraşur ḥatt
Ter tıtsa tıraş eylese berber daḥı nāzūk

3 Vaḫti gece yürür didilerdi baña yāruñ
Gördüm o lebi gönçe daḥı ter daḥı nāzūk

4 Bir kerre şeker-leblerüñ emmek baña besdür
Luṭfuñdan eger ola mükerrer daḥı nāzūk

5 Qol tolamadur boynuña aqşā-yı murādum
İnce belüñ olursa müyesser daḥı nāzūk

6 Gülşende çemen şoḥbet-i yār ile şafādur
Gül gibi elüñde ola sāgar daḥı nāzūk

7 Ey Ṭālī'ī memdūḥ durur gerçi qaşāyid
Ammā ki ḥoş-āyende gāzeller daḥı nāzūk

-13-

Ḥayretī²²

Mefā' ilūn mefā' ilūn fe' ūlūn

²² *Ḥayretī Divanı*'nda (bk. Tarlan 1981:192) 90 numaralı gazeldir.

- 1 Bahār irişdi cām içmek gerekdür
řarāb-ı la' l-fām içmek gerekdür
- 2 Geçüp āğ u qarāsından cihānuñ
Oturup řubḥ u řām içmek [gerekdür]
- 3 Dilerseñ kim olasın ğamdan āzād
Müdām içmek müdām içmek gerekdür²³
- 4 Hele eksüklünüñ añladuđı bu
Bu eyyāmı tamām içmek gerekdür
- 4a
- 5 Bu günlerde hemişe Ḥayretī-var
Olup rüsvā-yı 'ām içmek gerekdür

-14-

Ḥayretī

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

(Fā' ilātün) (fa' lün)

- 1 İçelüm içelüm müdām içelüm
Hiç ayılmayalım müdām içelüm
- 2 Niçe bir yiyelüm zemāne ğamın
Durmaya lum 'ale'd-devām içelüm

²³ *Ḥayretī Divanı*, a.g.e.de 3. beyit ile 4. beyitin sırası yer değiştirmiştir (G. 90).

- 3 Var müşelleş saña halāl olsun
 Ço bizi şofî bir harām içelüm²⁴
- 4 Baña çig pişmiş añmañüz ‘ arakı
 Puğteyüz biz şarāb-ı hām içelüm
- 5 Sözi ey Hayretî uzatmayalum
 İçelüm haşıl-ı kelām içelüm

-15-

Hayretî

Fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün
(Fā‘ ilātün) (fa‘ lün)

- 1 Yā Rab ol gül-‘ izāra n’ eyleyeyin
 Yüz virür degme hāra n’ eyleyeyin
- 2 Beni derd ü firāk uş öldürdi
 Bilmezin hīç çāre n’ eyleyeyin
- 3 İtdi başdan ayağa yara beni
 Tīg-i hicrān-ı yāra n’ eyleyeyin
- 4 Ben niyāz eyledikçe eyler nāz²⁵
 Yā Rab ol şivekāra n’ eyleyeyin

²⁴ *Hayretî Divanı*, a.g.e.de “Şofî ço biz mey-i harām içelüm” şeklindedir (G. 318).

²⁵ *Hayretî Divanı*, a.g.e.de “nāz eyler” şeklindedir (G. 357).

5 Āl ile aġa koydı ol kebgı
Bir iki yūzi ġara n'eyleyeyin

4b

-16-

Ĥayretī

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

- 1 Seyrāna çıġdı sīm-bedenler ġaraf ġaraf
Şalındı yine serv-i ġemenler ġaraf ġaraf
- 2 Būlbül gibi her [ehl-i] dil efġāna başladı
Aġıldı güldi ġonca-dehenler ġaraf ġaraf
- 3 Būlbüller oldı ġār-ı belālarda mübtelā
Zevġ²⁶ u şafāda zāġ u zaġanlar ġaraf (ġaraf)
- 4 Ben gülsitāna varıcaġ el şundı her²⁷ biri
Dāmānum aldı ġıtdı dikenler ġaraf ġaraf
- 5 Künc-i belāda sensin eyā Ĥayretī hemān
Bezm-i şafāda cümle ġalanlar ġaraf ġaraf

-17-

Ĥayretī

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

²⁶ *Ĥayretī Divanı*, a.g.e.de “zevk u şafāda bezm-i şafāda” şeklindedir (G. 177).

²⁷ *Ĥayretī Divanı*, a.g.e.de “yir” şeklindedir (G. 177)

- 1 Kimine āh-ı ‘āşıkāne gerek
Kimine nağme-i çeğāne gerek
- 2 Bezm-i ğamda şarāb-ı ‘aşk içsün
Kime kim ‘ömr-i cāvidāne gerek
- 3 Saña ey mū-miyān vefā yaraşur
Ger cefā eyleseñ miyāne gerek
- 4 Nā-murād olmadur murādum çün
Dağı ‘ālemde bes baña ne gerek
- 5 Oğusun Hāyretī ğazellerini
Kime kim şı‘r-i ‘āşıkāne gerek
- 5a

-18-

Fevrī

Mef’ülü mefā‘ilün mef’ülü mefā‘ilün

- 1 ‘Aşk eyleyeli cānı derd ü ğamuña mu‘tād
Şahrāda benem Mecnūn tağlarda benem Ferhād
- 2 Ferhād ile Mecnūna ‘aşk içre benem mürşid
Pīr-i ğamuñ idelden ol yolda beni irşād
- 3 Şahrā-yı meşakkatde Mecnūna benem hādī
Kūh-ı ğam-ı miñnetde Ferhāda benem üstād

4 Var ise cihān içre ‘aşk ile benem ancak
Mecnūna bedel maḥzūn Ferhāda bedel nā-şād

5 Esrār-ı ğām-ı ‘aşkı Fevrī kime şerḥ itsün
Mecnūnise bir cāhil Ferhād ise bir ırġād

-19-

Fevrī

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1 Öykünürmiş kıdd-ı yāra serv-i āzād olmasun
Gül yüzünden utanur güler cemāli şolmasun

2 Durduğunca ol melek iylik dūrür bilmez rakīb
Göreyin anı iki ‘ālemde iylik bulmasun

3 Būstān-ı dehr içinde bulmadı bŷy-ı vefā
Gül nice yırtup yağa sūnbŷl şaçını yolmasun

4 Dōne dōne ögidür ğam āsiyābıdur kıadeḥ
Sākıyā dōnsün gözet nā-geh şuyı şoĝulmasun

5 La‘ lŷñe evvel nazarda cānum itmezsem revān
Adum ey dil-ber benüm ‘ālemde Fevrī olmasun

-20-

Fevrī

Fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

(Fā‘ ilātün)

(fa‘ lün)

- 1 Dil ü cān karşı çıkar sīneye cānān gelicek
Memleket halkı gibi şhrine sultān gelicek
5b
- 2 Gitdi haṭṭuñ geleli Ka‘be yüzünden zülfüñ
Fuşehā şî‘iri gibi āyet-i Kur’ān gelicek
- 3 Tıyarın cān nice haber-i feyz oldu ten-i ādeme ben²⁸
Ten-i hāküme hayāl-i leb-i cānān gelicek
- 4 ‘Aşq-ı Tebriz dile gelmekile kaçdı belā
Mîr Tahmās gibi Şāh Süleymān gelicek
- 5 Dōstum nice tıyar kanda görür ağıyāruñ
Fevri-i mürdeye sen cān gibi pinhān gelicek

-21-

Fevrî

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Nālem ol seng-dilüñ kalbine hiç itmez eşer
Tālî‘üm lik nühüsetde benüm taşu deler
- 2 Lebiñüñ gönçeden ey gül haberin çelmek için
Her seher bād-ı şabā gizlü gelür ağızın arar

²⁸ Mısram vezni tutarsızdır.

- 3 Şekeri la' lüñe benzetir gene incinmese
Ağzı dadın ne bilür tūṭī kolayın söyler
- 4 Yapışıp çekse çevirse anı dil-dār n'ola
Nā-bedīd eyledi ortada miyānını kemer
- 5 Dil-i dīvāne didi virmezsin dehre murād
Fevriyā ' āķiliseñ al delüden uşlu haber

-22-

Fevrī

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün
(Fā' ilātün) (fa' lün)

- 1 Dāğlar yaqdı sīneme dil-ber
Her birisi birer filori deger
- 2 Lebūñ emse ' aceb mi nīşleri
Bal dutan barmağın yalar dirler
- 6a
- 3 Bī-ħaberdür ħirām-ı dil-berden
Dağı kebk-i diri sabanda seker
- 4 Gitdi dil murğı tīrūñ ardınca
Kuş kulağızsız uçmaz ey dil-ber
- 5 Kaşı miħrābına namāz kıılır
Fevrī bildüm қаzāsını ister

-23-

Fevrî

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Dilâ dâğ-ı cefâdar mihr-i dehr-i pür-fitenden geç
Mekânuñ ' arş-ı â' lâ eyle bu deyr-i günehden geç
- 2 Nigârı tekve-i ' aşk içre gönğülsüz kocam dirseñ
Şoyun abdâl-ı ' aşk ol ârzü-yı pîrehenden geç
- 3 Didüm iki cihânı bir qadem itdüm itdi kim
Mağabbet rāsini tay itmedi bir kimse senden geç
- 4
Dilâ sa' y eyle evvel başile derbend-i tenden geç
- 5 Fenâ buldu kim çāk it Fevrîyâ pîrāsun cisme
Özün şemşîr ' aşkıyla şahîd eyleme kefenden geç

-24-

Fevrî

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Qo feryâd ile Mecnûmı belâ-yı ' aşkı benden şor
Ta' âmuñ lezzetin bir ağıznuñ dadın bilenden şor
- 2 Raqîb-i dîvden şor halka-i la' net belāsın sen
Ne bilsün âdem olan anı başından geçenden şor

3 Eger İskenderi görmek dilersenñ gel gör ol şāhı
Şorarsuñ çeşme-i Hızrı var ol şirīn-dehene şor

6b

4 Vücūdum al' asın op-ı gamuñla pādişāh-ı ' aşk
Ne resmile arāb itdi begüm burc-ı bedenden şor

5 Nazīr olmaduğın eş' ār-ı Fevrīye inanmazsañ
Sözūñ adrin bilür bir mālīk-i mülk-i suandan şor

-25-

Mesīhī²⁹

Mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

1 Maħbūb durur dehre viren revna u zīnet
Bütlerle bulur niteki deyrūñ ii şūret

2 ' Arz eyledi addin gözümüz yaşını dökdi
Yılduzumuzu yire düşürdi o ıyāmet

3 Tīrūñ gelicek sīnemi³⁰ ılmađa ziyāret
Cānum aña arşu ıuban didi ne zaħmet

4 Dil-dār ile ceng eyleyecek od degülüz biz³¹
Ortaya girüp n' iün aralar bizi firat

²⁹ *Mesīhī Divanı*' nda (bk. Mengi 1995:125) 19 numaralı gazeldir.

³⁰ *Mesīhī Divanı*, a.g.e.de kelimesi "zaħmumu" şeklindedir (G. 19).

³¹ *Mesīhī Divanı*, a.g.e.de 4.beyit ile 5. beyitin yerleri değişmiştir (G. 19).

- 5 Lutf-1 dehenũ yād idicek bāğda bülbül
Sögse ne ‘ aceb goncalaruñ ağızına kat kat
- 6 Yağmur tamarise ne ‘ aceb çarh-ı kühenden³²
Kem yā pullı kubbesi olmadı meremmet
- 7 Öldürdi Mesîhîyi urup tiğ ile ol yār³³
Hoş itdi iyü vurdı n’ola kolına kuvvet

-26-

Zārî

Fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün

(Fā‘ ilātün) (fa‘ lün)

- 1 Künc-i mey-ḥāne-i cāy-ı eglence
Ḳayd-ı dünyā dilā bir işkence
- 2 Bulıcağ yārı cāne ḥābında
Şanurın uğradum yatur gece
- 7a
- 3 Pehlevāndur eline sāğar alan
Şîr-i ner birle dutışur pençe
- 4 Eblehāne degül mi fikr-i tavîl
‘ Ömr-i kûtehle rûz u şeş pençe

³² *Mesîhî Divanı*, a.g.e.de bu beyit yoktur (G. 19).

³³ *Mesîhî Divanı*, a.g.e.de “Öldürdi Mesîhî urup tiğ ile bîmār Mesîhî” şeklindedir (G. 19)

- 5 Ne kadar guşsa çekse bu Zārī
Bir iki cām ile olur şence

-27-

Zātī³⁴

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Olalı 'aşkuñ ile yār benüm begcegüzüm
Olmuşam derde giriftār benüm begcegüzüm

- 2 Bulmağ isterseñ eger dildeki derd oğlarını
Sīnemi ḥançer ile yār benüm begcegüzüm

- 3 Beñzümün şaruluğı derdüme şâhid mi degül
Ben nice ideyin inkâr benüm begcegüzüm

- 4 Gelmedi āb-ı revān olalı 'ālemde revān
Ben kadar 'āşık-ı dīdār benüm begcegüzüm

- 5 Yaluñuz Zātī-i bī-çāre vü dil-ḥaste degül
Saña cān vīrici biñ var benüm begcegüzüm³⁵

-28-

Zātī

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

³⁴ *Zātī Divanı*'nda (bk. Tarlan, 1968:439) 934 numaralı gazeldir.

³⁵ *Zātī Divanı*, a.g.e.de “ Gökleri göke boyarsa nola ahum düütünü
Urdu gam mülk-i dile nār benüm begcegüzüm” beyiti ve

“Şerbet-i vaşluñ olur olur ise çāre baña
İtdi derdün beni bīmar benüm begcegüzüm” beyiti yer almaktadır (G. 934).

1 Düşürdükçe felek zerrîn tuyuğı
Olaydum bezm-i cânānuñ konuğı

2 Buçuğ gün yār ola bārī didüm yār
Eyitdi şomaz alursın poçuğı

3 Dirīgā bāđ-ı vaşlı mīvesinden
Şıdurmaz gözüme dil-ber şoruğı

7b

4 Atası huyını tıtmış nigārā
Raķībūñ ođlı ol toñuz çoçuđı

5 Şınıķ gönüllerüñ firķatde Zātī
Ümīd-i vaşl-ı dil-berdür şoruğı

-29-

Ĥayretī

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fa' lün)

1 Mey-i nābuñ nice olmayalum ölümlüsi biz
Bir iki gün bu fenā evde anuñ dirisiyüz

2 Bundan özge³⁶ dağı vuşlat nic' olur 'ālemde
Bir gök altundayuz ol māh ile dāyim ikimüz

³⁶ *Ĥayretī Dīvanı* a.g.e.de "artuķ" şeklinde yazılmıştır (G. 131).

- 3 Āşinālardan eger kimse şorarsa ḥālüm
Ağlamağdan gözinüñ yaşını baḥr itdi diñüz
- 4 Zāhidā gül gibi baş üzre dutarlar yer olur
Gelmezüz gerçi ki bir çöpce senüñ gözüñe biz
- 5 Ḥayretī ḥaste-dile geldi ğamuñ yār oldı
Çomadı ğuşe-i miḥnetde ğarībi yalıñuz

-30-

(?)

Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Bilmez miyüm seni nesin ey bī-vefāsın
Āşüb-ı rūzgār u belā-yı zamānesin
- 2 Devlet nişānların görürin sende ey göñül
Beñzer ḥadeng-i ğamze-i yāra nişānesin
- 3 Ey serv-i bāğ egerçi ki bālā-bülendsin
Ammā niğār-ı ḳaddine nisbet miyānesin
- 4 Ḳande bahā ola seni öpmeklige kesin
Ḥüsn ü bahāda bī-bedel ü bī-bahā nesin
- 8a
- 5 'Ömrüm ğazelleri ele girmezse çāre ne
Diñle seḫerde bülbul-i ğüyā terānesin

-31-

Bedrî

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

- 1 Dök naqd-i eşki derdüni ol nāzenine aç
Teshîr kıлмаğa o periyi defîne aç
- 2 Māhum münevver eyle ciḥāmı güneş gibi
Keşf eyle berқа' ñ yüzüñ ehl-i zemîne
- 3 Ey sîm-ber yüzüñi temāşāya toymadı
Cān virdi işde sîneñi görsün kemîne
- 4 Her gönçe açdı bülbüli şevkine yaқasın
Gül gibi ' andelîbüñe sen dağı sîne aç
- 5 Kūy-ı nigāra gāyır nazardan gözüñi yum
Қabrüñde Bedrî rüzını ḥuld-ı berîne aç

-32-

Müdāmi

Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Belālaruñ dil-i ' uşşāқ-ı dil-figāra gerek
Belî ' ināyet ü raḥmet-i günāhkāra gerek
- 2 Sipihri gör ki çeker sînesine bir māhı
Hemān felekde benüm ṭālî' -i destāra gerek

- 3 Belā vü derd ü ğam semden olsa dil-i nā-çār
Harīf ü şāhid ü şem´ ü şarāba çāre gerek
- 4 Cemālūñi niçe yüzün görem diyen diller
Şikeste āyīneler gibi pāre pāre gerek
- 5 Müdāmī tāze ğazeller қаşıdeler dinicek
Hemīşe bir yüzi gül ´arızı bahāra gerek

8b

-33-

Mīrī

Fe´ ilātün fe´ ilātün fe´ ilātün fe´ ilün

(Fā´ ilātün)

(fa´ lün)

- 1 Kıldı ğam rūhumı қabz ol ҳaṭṭ ü leb şeklinde
Nāzil oldu melekü’l-mevt ´ Arab şeklinde
- 2 Her oқuñ niḡal dil-ārā gibidür peykānuñ
Olmış ey Ka´ be-i hüsn anda raṭab şeklinde
- 3 Her büt-i Çini şanur bir қurı şüret zāhid
Rūstāya görünür ´ūd ḡaṭab şeklinde
- 4 Çün ´aқāribdür eқārib ḡazer it cānuñ ol
Қurı düşmenleridür nesl ü neseb şeklinde
- 5 Mīrī yanında ğılāf içre künānı şemşīr
Görinür dūd-ı cism içre leheb şeklinde

-34-

Revānī³⁷

Fe[˘] ilātün fe[˘] ilātün fe[˘] ilün

(Fā[˘] ilātün) (fa[˘] lün)

1 Kaldı bağlandı gönül zülf-i perîşānuñda
Cān esîr oldu düşüp çāh-ı zenahdānuñda

2 Devr-i hüsnuñde komaduñ ki ruhuñ seyr idevüz
Degmedük bir güle beñzer ki senüñ yanuñda

3 Hüb olur gerçi şeker-lebler ile mey şöhbeti
Dādın uçurdılar öpüşmeyeli añun da

4 Önce üstünde şanasın kim iki nokta durur
Şol iki hāl ki düşmez leb-i handānuñda

5 Hüş ey serv Revānīyi ruhuñ gülşen iken³⁸
Kanı bir bülbül anuñ gibi gülistānuñda³⁹

9a

-35-

Hayālī⁴⁰

Mefā[˘] ilün fe[˘] ilātün mefā[˘] ilün fe[˘] ilün

³⁷ *Revānī Divanı*'nda (bk. Avşar yty.) 320 numaralı gazeldir.

³⁸ *Revānī Divanı*, a.g.e.de

“Büse ihsānını lutf eyle dimek müşkildir

Kaldı ey dost senün lutf ile ihsanunda” şeklindedir (G. 320).

³⁹ *Revānī Divanı*, a.g.e.de

“Be Revānī göze göz beglik idersin ola mı

Bu güzel voyvodalar cümlesi dīvānunda” beyiti de divanda yer alır (G. 320).

⁴⁰ *Hayālī Bey Divanı*'ndaki 1 numaralı kaside olup baş tarafı eksiktir.

- 1 Şeh-i zamâne Süleymân-ı ins ü cin ki anuñ
Cihân emrine tâbi‘ durur vuĥûş u ĩuyûr
- 2 Kaçan ki ‘ âleme bahş ola ĥûân-ı iĥsânuñ
Tefâĥur eyleye Çinüñ götürmege Fağfûr
- 3 Geleydi karşıña Cem ey Şeh-i diyâr-ı kerem
Ya şavuluñ aña der idi kim ırakdan ĩur
- 4 On iki ay [u] yılıñ ĥışt-ı mâh u mihri taşır
Sarây-ı ĥadriñi yapmağa çarĥ olup müzdür
- 5 Hümâ-yı ‘ aĥl iremez şâh-bâz-ı fikretüñe
Hümâ ĥuşıyla berâber ĥiç ola mı ‘ uşfûr
- 6 Ser-i ‘ adularuñı cism câmesi üzre
Ki her ĥulâmuñ eli âb-ı tiĥı ile yur
- 7 ĥayâlî mülk ü suĥanda ‘ aceb mi olsa emîr
Ki virdi ĥusrev-i mülk ü suĥan aña menşûr
- 8 Niteki vaĥt-i seher sebzezâr-ı gerdûnda
Olup revâne tarâvet vire bu çeşme-i nûr
- 9 Ola ‘ adularuñuñ sâye gibi yüzü siyâh
Sen olduğunca ciĥânda güneş gibi meşhûr

-36-

ĥayâlî

Fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

1 ‘ Ārizuñ meyden⁴¹ ‘ arak-riz olsa ey hür-ı cemil
Şānuram cennetde tuğyān eylemişdür selsebil

2 Āfitābı nice teşbih ideyin⁴² ruhsārīña
Sen sa‘ ādet nūrisun ol hāke düşmiş bir zelil

9b

3 Bir kadem çıkmaz ser-i kūyuñ koyup ‘ aşıkларуñ
Tāḫ-ı ‘ arşa nerdibān olursa perr-i Cebre’ il

4 Bezmdede bir perde açdı çeng ‘ aşkuñdan⁴³ senüñ
Düşdi nā-geh perdeden taşra hezārān kāl u kıl

5 Reşk-i ā‘ dādan Ḥayālī çekme zaḫmet⁴⁴ şābir ol
Eyledi Ḥaḫ āteş-i Nemrūdı gülzār-ı Ḥalil

-37-

Ḥayālī

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1 Āyine her gün koyar dil-dārı tenhā koynına
Nāz ile Yūsuf girer güyā Züleyhā koynına

2 Çıkmadı yāruñ lebi fikri dil-i agyārdan
Aldı ol la‘ li dirigā seng-i hārā koynına

⁴¹ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “nāgeh” şeklindedir (G. 313).

⁴² *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “edeyim” şeklindedir (G. 313).

⁴³ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “aşkuñda” şeklindedir (G. 313).

⁴⁴ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “mihnet” şeklindedir (G. 313).

- 3 Rāh-ı gülzār-ı vefāda cismini iden ğubār
Rūzgār ile girer bir verd-i ra‘ nā koynına
- 4 Dāmenine seng alup kuhsār ceng itmek diler
Koyduğıyçün maqdemüñ naqşını şahrā koynına
- 5 Niçe gözyaşı Hayālī ‘ aşq içinde oldı maḥv
Girdiler ırmağlar güyā ki deryā koynına

-38-

Hayālī

Mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Nedür cān kim anı sen nāzenīn cānāna virmezler
Saña ‘ aşık olanlar yoluña cānā ne virmezler
- 2 Lebi sevdası göñlümde yaraşur zāhidā yaraşur
Bu bir la‘ l-i muşaffādur anı her kāna virmezler
- 3 Ḥarābāt erleri bir seng[i] bālīn itseler anı
Serīr-i devlet üzre mesned-i sulṭāna virmezler
- 4 Züleyḥāveş⁴⁵ şu kim tuğyān-ı nefsinden cüdā kıldı
Anuñ Mışr-ı vücūdın⁴⁶ Yūsuf-ı zindāna virmezler
- 10a
- 5 Hayālī ‘ aşq-ı Leylāya heves kılduñ velī anı
Belā deştinde her Mecnūn-ı ser-gerdāna virmezler

⁴⁵ *Hayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “Züleyḥāsın” şeklindedir (G. 106).

⁴⁶ *Hayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “vücūdı” şeklindedir (G. 106).

-39-

Ḥayālī

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Lezzet-i dermānı idrāk eylemez bī-derd olan
Bezm-i derdūñ cāmını nūş eylemez nā-merd olan
- 2 Puhte olmaz āteş-i dūzaḥla yüz biñ māh ü sāl
Şol riyānıñ germ bāzārında zāhīd serd olan
- 3 Aşq-ı yār ile n'ola devrāna girsem ey faḫīh
Gird-bād ile yolıdur raqş iderse gerd olan
- 4 Hem-çünān Ḥayder⁴⁷ bugün ' anḳā-yı ' āli-himmetin
Kā'inātuñ āsiyāb-ı⁴⁸ dānesinden ferd olan
- 5 Ferd ü vāḥiddür Ḥayālī bāğ u ser içre bu gün⁴⁹
Şol ḥazān bergi ki⁵⁰ sebz ü gāhi zerd olan

-40-

Ḥayālī

Mef' ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Ğamzeñ ucından oldu iki çeşm-i pür-ümīd
Girye deminde ḳanları aḳar iki şehīd

⁴⁷ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “hemcenāhıdır bu gün anḳā-yı āli-himmetin” şeklindedir (G. 438).

⁴⁸ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “āşiyān” şeklindedir (G.438).

⁴⁹ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “Verdi bu bu bāğın Ḥayālī reng-i rüyundan ḥāber” şeklindedir (G. 438).

⁵⁰ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “Şol ḥazān bergi gibi geh sebz ü gāhi zerd olan ” şeklindedir (G. 438).

2 ʿİlm-i cefā kitābını ders itmede bugün
İklim-i Rūma geldi hayālūñ gibi ferīd

3 Düşinde görmeye bir ayak bāde hāletin
Şūfī riyāzet ile olursa eger kadīd⁵¹

4 Şu ʿārīzuñda haṭ göricek düşdi hañçere
İtdi kıyās anı gören ⁵² ʿaks-i berg-i bīd

5 Geldi Ḥayālī kapuña ʿarz-ı niyāz idüp⁵³
Devlet ziyāde pādīşehim ʿömr ber-mezīd

10b

-41-

Ḥayālī

Feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilün
(Fāʿ ilātün) (faʿ lün)

1 Senden ey serv cüdā sāye-i bī-cānem ben⁵⁴
Kara toprak başuma ḥāk ile yeksānem ben

2 Himmetüm gāşiyessin çarḥ çeker düşende⁵⁵
Gör gedā kisveti içinde sulṭānam ben⁵⁶

3 Baş açık lāle çemende dedi sulṭān-ı güle⁵⁷

⁵¹ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “Şofī riyāzet ile eger kim ola kadīd” şeklindedir (G. 43).

⁵² Mecmuada “Anı gören itdi kıyās” şeklindedir (G. 43).

⁵³ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “eder” şeklindedir (G. 43).

⁵⁴ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “Sensiz ey rūh-ı revān sūret-i bīcānem ben” şeklindedir (G. 437).

⁵⁵ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “Nice Ferḥād ile Mecnūnları zencire çeken” şeklindedir (G. 437).

⁵⁶ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “Aşık kişverlerinin mālīki sulṭānem ben” şeklindedir (G. 437).

⁵⁷ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de üçüncü beyit ile dördüncü beyit yer değiştirmiştir (G. 437).

Ƙan bulaşmış ‘alem-i řāh-ı řehidānem ben

- 4 Hāke gūstāh gibi bařma Ƙadem ey derviř
Ayađuñ altına bađ mūr-ı Süleymānem ben
- 5 Ey Hāyālī ne bilür cāhiller nā-dān beni⁵⁸
Bende-i pādiřeh-i ‘alem-i ‘irfānem ben

-42-

Hāyālī

Mef‘ ūlū mefā‘ ilū mefā‘ ilū fe‘ ūlūn

- 1 Gūlřende dōnüp ‘āřıđ-ı bī-bāke benefře
Dil-dāra bağup secde ider hāke benefşe
- 2 Miftāhla ol bāb-ı çemen Ƙuflını açup
Bezm itdi řaçar cūr‘ asın eflāke benefře
- 3 Terk it gūli ‘āřıđ baña yār ol diyü her dem
Urur řeñeyi bŭlbŭl-i ğamnāke benefşe
- 4 Didüm ki gedāya yaraşur sīh-ser olmak
Baş egdi sücŭd itdi bu idrāke benefşe
- 5 Bi’llāhi Hāyālī gibi řāhum nice beñzer
Yelken şorıda bir yağası řāke benefşe

⁵⁸ *Hāyālī Bey Divanı*, a.g.e.de

“Husrev-i mŭlk-i suhān oldu Hāyālī gözün ağ
Deme onun gibi bir sāhib-i dīvānem ben” şeklindedir (G. 437).

-43-

Ḥayālī

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Jälelerdür eşk-i çeşm-i ḥün-feşānı bülbülün
Berg-i güldür penbe-i dağ-ı nihānı bülbülün
- 2 Beñzedi kanlu gözi ḥākister içre aḥkere
Yanalı odlara cism-i nā-tüvānı bülbülün
- 11a
- 3 Ğoncayı [tutdı] eylerken şabūḥī bāğda⁵⁹
Aldı kanın neşteri zebānı bülbülün
- 4 Āḥker-i sūzān imiş her beyza-i āli aña
Olalı tennūr-ı miḥnet aşıyānı bülbülün
- 5 Ger kulağınca iderlerse gülün per pāresin
Ey Ḥayālī gūşuna irmez⁶⁰ feğānı bülbülün

-44-

Ḥayālī

Mef' ūlü fā' ilātün mef' ūlü fā' ilātün

- 1 Ağyār āh idermiş ol gül-izāra karşı
Olur şovuk hevālar evvel bahāra karşı
- 2 Şāh-ı melāmetem kim çün ḥāk āteşinden

⁵⁹ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “kan tutdı” şeklindedir (G. 281).

⁶⁰ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “girmez” şeklindedir (G. 281).

Çekdüm kılıc sipāh-ı nāmūs [u] ‘āra karşı

3 Bu beyt-i rūḥ-baḥşı vird-i zebān idinmiş
Manşūr gitdüginde şevk ile dāra karşı

4 İdüp muḥīṭ-i a‘ zam emvācın āşikāra
Tenler sefīnesini urur kenāra karşı

5 Irmağlar Ḥayālī taşlar alup dögündi
Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm aқdıқda yāra karşı

-45-

Ḥayālī

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1 Hey ne müşkil kār imiş ‘ālemde yār eksükligi
Cānuma kār eyledi bī-iḥtiyār eksükligi

2 Rāh-ı ğamda ben ğubār-ı ḥākden қaldırmayan
Rūzgār eksükligidür rūzgār eksükligi

3 Sīne-i pür-dāğ ile ‘āşık fenādan aldı zevk
Şām-ı ğamda şem‘ ler yaқup arar eksükligi

4 Kūy-ı dil-berden ne ğam dūr eyleseñ devrān beni⁶¹
Çoқ mıdur ğülzār-ı dehre bir hezār eksükligi

11b

⁶¹ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “Kūy-ı dil-berden ne ğam dūr itsen ey devrān beni” şeklindedir (G. 561).

- 5 İncinür pür görmese cāmum Ḥayālī pīr-i dehr
Gösterür dervīş olana ihtiyār eksükligi

-46-

Ḥayālī

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Cihān-ārā cihān içindedür arayı bilmezler
Şu mähiler ki deryālardadır deryāyı bilmezler⁶²
- 2 Şafağ-gün kan içinde dāğını seyr itse 'āşıklar
Güneşde zerre görmezler felekde ayı bilmezler⁶³
- 3 Ḥamīde qadlerine rişte-i eşk-i taqup bunlar
Atarlar tīr-i maqşūdı nedendir yāyı bilmezler⁶⁴
- 4 Ḥarābāt ehline düzağ 'azābın añma ey zāhid
Ki bunlar ibn-i vaqt oldı gam-ı ferdā-yı bilmezler⁶⁵
- 5 Ḥayālī faqr şālına çekenler cism-i 'uryānı
Añunla fahr iderler aḥlas u dībāyı bilmezler

-47-

Ḥayālī

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

⁶² *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “O mähiler ki deryā içredir deryāyı bilmezler” şeklindedir (G.53).

⁶³ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de bu beyit 3. beyitte yer alır (G.53).

⁶⁴ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de bu beyit 4. beyitte yer alır (G.53).

⁶⁵ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de bu beyit 2. beyitte yer alır (G.53).

- 1 Añılur gerçi ħarābāt içre nāmum mey-perest
Oldı bu mey-ĥānede ĥum[lar] teĥī ben nīm-mest
- 2 Rehne tāc u ĥırķayı göndermedi mey-ĥāneye
Sāğara şūfī uzatmasun bu bezm içinde dest
- 3 Da‘ vī-i ĥüsn eyleyüp meydāna⁶⁶ geldükçe mihr
Ĥüsn-i ‘ālem-giriñ ey meh-rū düşürdi anı pest
- 4 Bezm-i ĥāş-ı yārda Mañşūr-ı fānī-meşrebe
Kāse-i serden şunıldı⁶⁷ bāde-i Bezm-i Elest
- 5 Kārger olmaz Ĥayālī bu dil-i pür-şevķe ġam
Cām-ı mihre irmedi seng-i ĥavādişden şikest
- 12a

-48-

Ĥayālī

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Ey ħaşuñ pek yā çeküp atmaķda sehm-endāz-ı ĥüb
Tīr-i ġamzeñ ehl-i derd içinde maĥbüb’ül-ķulüb⁶⁸
- 2 Tıtmış idüm dest-i ‘aşķuñla melāmet dāmenin
Ten libāsın virmedin ervāĥa Settār’ül-‘ uyüb

⁶⁶ *Ĥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “meydānıña” şeklindedir (G. 33).

⁶⁷ *Ĥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “şunulmuş” şeklindedir (G. 33).

⁶⁸ *Ĥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “Tīr-i ħaşuñ pek ya çekip atmaķda sehm-endāz-ı ĥüb” şeklindedir (G. 25).

- 3 Yāra baq ğayra nazār kıılma diyü te'dīb için
Çeşm-i 'ālem-bīnūme kirpiklerüm kıaldurdu çüb
- 4 Himmetüm rahşına meydān māverā-yı kā'ināt
Kudretüm çevgānına gerdün-ı gerdān oldu ıob
- 5 Cāme-i cismüm Hāyālī gördi mey-ālūdedür
Āb-ı istiġfār ile pāk itdi Ğaffārü'z-zünüb

-49-

Hāyālī

Mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

- 1 Bir 'āleme irmiş durur erbāb-ı ħarābāt
Kim düşde dağı görmez anı ehl-i münācāt
- 2 Mey telḡ olıcaq ḫālet olur anda ziyāde
'Aşq ehline yeter bu kıadar keşf ü kerāmāt
- 3 Ārām idemez dil göricek sāġarı pür-mey
Hürşidi göricek n'ola raşş eylese zerrāt
- 4 Ferzīn gibi kej-revligi kıo naı' -ı zemīnde⁶⁹
Çarḡ itse gerekdür seni bir lu' b ile şeh-māt
- 5 Sevdā-yı ciḫānı kıoma gönlünde Hāyālī
Ol Ka'be-i 'ulyāyı niçün mesken ider Lāt

⁶⁹ *Hāyālī Bey Divanı*, a.g.e.de "felekte" şeklinde yazılmıştır (G. 31).

-50-

Ḥayālī

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

- 1 Şemşir-i inîzâr ile dil pâre pâredür
Hep pâreye şalan beni ol mâh-pâredür
- 2 Ser-geştesi olalı o mâhuñ felek gibi
Dāmānum eşk-i çeşmüm ile pür-sitâredür
- 12b
- 3 Kıldı lebüñ ḥayālī raqībüñ dilinde cāy
Ḥārā içinde şan ki yatur la' l pâredür
- 4 Yanumca sürinür kıomaz üftâdelik yüzün
Sāyem diler yüzün göre bir yüzü kıaradur
- 5 Cennet Ḥayālī gūşe durur kūy-ı yârdan
Duzāḥ figānum odına nisbet şerâredür

-51-

Ḥayālī

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

(Fā' ilātün) (fa' lün)

- 1 Derd-i dil-ber gıdā-yı rūḥumdur
Ḥūn-ı dil bāde-i şabūhumdur
- 2 Baḥr-i zāta sefinedir tevḥīd

Pîr-i deryâ-şinâs Nûhumdur

3 Seyr-i eşyâ zî mülk tâ melekût
Bir seherde olan fütûhumdur

4 Pend-i nâşihdan eyleyen beni dūr
Sâkiyâ-i tevbe-i naşûhumdur

5 Metn-i ‘ aşkı Ḥayâlî ben açdum
Şerhalar sîne de şürûhumdur⁷⁰

-52-

Ḥayâlî

Mefâ‘ ilün fe‘ ilâtün mefâ‘ ilün fe‘ ilün

1 Bizüz tarîḳ-i fenâ sâliki ilâhîler
Gedâ-yı ‘ âlem iken reşk-i pâdişâhîler

2 Benem o salṭanat-ı faḳr şâhı kim oldı
Ḳapumda iki ciḥân begleri sipâhîler

3 Felekde kevkebeyi mihr ü mâha ben virdüm
Direm ḥarîdelerümdür deñizde mâhîler

4 Zâmîr-i rûşenimüzden yaḳar çerâğını mihr
Ne bâk sâyeveş olduḳsa rû-siyâhîler

13a

⁷⁰ *Ḥayâlî Bey Divanı*, a.g.e.de “Sîne de şerhalar şürûhumdur” şeklindedir (G.108).

- 5 Ḥayālī dīde-i ḥūrşīde kuhl ola gerdüm
Baña dönüp nazār eylerse ḥāk-i rāhiler

-53-

Ḥayālī

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fa' lün)

- 1 Dili āşüfte kılan sünbül ü gül-pūşuñdur
Şabrumı ğāret iden ḥāl-i bināġūşuñdur
- 2 Sen ne gülşen gülisün kim bu gün ey lāle-^ç izār
^ç Ālemüñ bülbül ü ğüyāları ḥāmūşuñdur
- 3 Ne ḥarābātī imişşün meded ey ğamze-i yār
Tende ḳanum ḳurıdan⁷¹ ikide bir nūşuñdur
- 4 Sen şeh-i ḥüsne felek taht ü sipāh oldı nücüm
Mihr ile māh ḳapuñda iki çavuşuñdur
- 5 Bāde-i ^ç aşḳuñı ey dōst Ḥayālī içeli
Gelmedi başına ^ç aḳlı daḫı sarḥoşuñdur

-54-

Ḥayālī

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

⁷¹ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “komayan” şeklindedir (G. 97).

1 Bülül-i gülzâr-ı miḥnetdür dil-i ğamnâkimüz
Aña gŷyâ kim afesdür sîne-i şad-âkimüz

2 Fŷřat öldŷrse beni âhum yeliyle ḥaşre dek
Gird-bâd olup ser-i kŷyuñ olanur ḥâkimüz

3 Varmışuz bir mâh-rŷ ŷeviyle ğayrı ‘ âleme
Dŷd-ı âh-ı pŷr-řererdŷr encŷm-i eflâkimüz

4 Her boyı servŷñ dŷřŷp ayağına yŷzler sŷrer
Bir aar şudur bizŷm gŷyâ ki alb-i pâkimüz

5 Bulmayayduñ ehl-i nazm ire Ḥayâlî imtiyâz
Dŷr-bîn olmazdı bŷyle dîde-i idrâkimüz

13b

-55-

Ḥayâlî

Mef’ ŷlŷ fâ’ ilâtŷ mefâ’ ilŷ fâ’ ilŷn

1 Kŷy-ı vefâda bir gŷzelŷñ ḥâk-i râhıyuz
Ey ‘ aş devletŷñde cihân pâdişâhıyuz

2 La’ lŷñ ğamı durur bize cânâ ğidâ-yı rŷḥ
apuñda an bahâsını yer bir sipâhıyŷz

3 Bâd-ı hevân ile yele virdŷk arârımız
Biz ḥurmen-i maḥabbetŷñŷñ berg-i kâhıyuz

4 ‘ Ařuñdağı belâlaruñ uğrar geçer bize

Şehr-i mahabbetüñ güzelüm şāh-ı rāhıyuz

- 5 Biz ey Ḥayālī sūḥte-i sūz-ı Ḥusrevüz
Ḥüsn-i edāda līk senā-güy-ı Şāhıyüz

-56-

Ḥayālī

Mef' ulü fā' ilātün mef' ulü fā' ilātün

- 1 Gördi ki kıblegāh-ı cihāndur ol iki kaç
Eksükligin hilāl bilüp egdi aña baş
- 2 Āhum odı ışıqlıķ iderdi kaçā henüz
Tīg' -i hilāl ile felegi itmeden tırāş
- 3 'İsā gibi tecerrüdi irgür feleklere
Tā kırş-ı āfitāb ile sen idesin ma' āş
- 4 Ḥārāda lāle kim görünür çeşme kim aķar
Ferhād için geh ağladı ķan gāh dökdi yaş
- 5 Cānā Ḥayālī derdüñ ile dirilür senüñ
Şol dem ki ḥākde yalnız ķala ķurı baş

-57-

Ḥayālī

Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Ey āh-ı pāy-ı himmeti bu nüh kıbāba baş

Māhı müşerref eyle ruḥ-ı āfitāba baş

2 Gözden revān olup yetiş ey ḥūn-ı dil yetiş
Ol yār bezm-i vuşlata geldi şarāba baş

14a

3 Bu mümkināta şaḥnelik itdūñ yeter yeter
Kim dir saña kim ikide bir bu ḥarāba baş

4 Ol serv-i ser-keş āh ise ser-keş sen ey yaşum
Rūy-ı niyāzı şu gibi yüz sür türāba baş

5 Ḥaṭṭuña qara baht dimişdür Ḥayālīnūñ
Bu mühr-i ‘ anberīnūñi ol la‘ l-i nāba baş

-58-

Ḥayālī

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1 Ḥūn-ı dil bāde ḥayāl-i dōst hem-dem āh şem‘
Göñlümi gāhī şarāb ü şāhid egler gāh şem‘

2 Her ḥabāb-ı mey virür ‘ ālem fenāsından ḥaber
Gösterür her gice ‘ ömrüñ olduğın kūtāh şem‘

3 Qalur idi perde-i şām-ı ğamuñda⁷² kā’ ināṭ
Olmasañ maḥlūqa cümle yā Resūlullāh şem‘

⁷² *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “‘ademde” şeklindedir (G. 232).

4 Tāli'ümde āh idersem k̄or̄kum oldur ḥaṣre dek
Yaḳmaya fānūs-ı gerdün içre mihr ü māḥ ṣem⁷³

5 Ey Ḥayālī kılmaz āhı luṭf-ı Ḥaḳ mebzüldür
Rüz-ı rüşende erenler yaḳmadı bī-rāḥ ṣem^ç

-59-

Ḥayālī

Mef'ülü fā' ilātün mef'ülü fā' ilātün

1 Ey 'andelīb gerçi ṣabr u ḳarāra yer yoḳ
Gül ḥ'āb-ı nāza vardı feryād ü zāra yer yoḳ

2 Ol kim selāmet ister varsun selāmet olsun
Ehl-i melāmet içre nāmūs u 'āra yer yoḳ

3 Ben 'āṣıḳuñ ṭururken ṣırsun ser-i raḳībi
Ey seng-dil mürüvvet bu inkisāra yer yoḳ

4 Yād-ı miyānuñ ile yaṣum ciḥānı ṭıtdı
Deryā-yı 'aṣḳa düṣdüm hergiz kenāra yer yoḳ

14b

5 Fıkr eylemez Ḥayālī sen ḥāksār-ı dil-ber
Göñlinde ol nigāruñ zerre ğubāra yer yoḳ

⁷³ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de bu beyit

Tā benān-ı mu'cizin ḳaldıñ çerāĝına fetil
Ḳudreti eyvānına Ḥāḳkıñ oluptur māḥ ṣem^ç” şeklindedir (G. 232).

-60-

Ḥayālī

Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Tır-i cefālar eyledi bağrum delik delik
Ġam oqlarıyla toptolıdur⁷⁴ nitekim yelik
- 2 Bennā-yi ' aşk bir ulu bünyāda şaldı tarḥ⁷⁵
Kim ol bināya kelle-i ' uşşākdur helik
- 3 Öpmek dilerken ol āheng-i cevr idüp⁷⁶
Şehnāza başladı şonuñı kıldı büselik
- 4 Tāb-i ruḥından eyledi dil zülfini mekān
Gün germ olınca kendüye idindi gölgelik
- 5 Kutlu kapu açıldı Ḥayālīnün üstine
Alçağ gönüllü olalıdan nitekim eşik

-61-

Ḥayālī

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dil şikeste olalı seng-i cefā-yı yārdan
Beñzer ol mir'āta kim maḥrūm ola dīdārdan
- 2 Vuşlat-ı Leylā-yı Mecnūn n'eylesün çün buldı kām

⁷⁴ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “dopdoluyam” şeklindedir (G.263).

⁷⁵ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “Bennāy-i çarḥ bir ulu bünyāda urdu tarḥ” şeklindedir (G.263).

⁷⁶ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “Öpmek dilerken ol meh-i āheng-i cevr eder” şeklindedir (G.263).

Vech-i Leylādan tecellī eyleyen envārdan

3 Başuma gün toğmadı rüy-ı siyāhum hākde
Yār kūyında nem eksik sāye-i dīvārdan

4 Dilde dāğ-ı miḥneti olsun melāmetden ne ğam
Bu çemende gül diken kaçmaz cefā-yı hārdan

5 Yanına aldı Ḥayālī bendesin sulṭān-ı ‘aşq
Gördi yegdür her sözi bir tiğ-i cevherdārdan

15a

-62-

Ḥayālī

Mef’ ulü fā’ ilātü mefā’ ilü fā’ ilün

1 Mest itdi ḥalk-ı ‘ālemi ol la‘l-i nāblar
Devr-i lebūñde ayağa düşdi şarāblar

2 Bağ-ı cihānda görmege sen servi bir naẓar
Āb-ı revāne gözler olupdur ḥabāblar

3 Dāğ-ı siyāhīler beni zeyn itdi dir gören
Mecnūnı gör ki başına⁷⁷ üşmiş ğurāblar

4 Bî-hūde şanma cūy şadāsın ki taşlara
Kātı gönüllü olduĝuñı söyler āblar

⁷⁷ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “üstüne” şeklindedir (G. 70).

- 5 Dökme Hayālî yaş raqamın şafha-i gama
Rüz-1 şümâr olınca anı kim hisâblar

-63-

Hayālî

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün
(Fā' ilâtün) (fa' lün)

- 1 Şubh dem kim yakınup hün u şafaqdan hınnâ
Nev-^c arūs-ı tutuq-ı çārum ola çihre-güşâ
- 2 Felegi reşk-i tarab-hâne-i Cemşid idüp
Vire eknāfa ^c izārı leme' ātiyle ziyâ
- 3 Sāzına şa' şa' adan tār idüp Zühre-i çarh
Nağme-i sünbüleden eyledi āheng-i nevâ
- 4 Cür' a-i feyz dōke arza enār-ı⁷⁸ hūrşid
Cümle zerrāt girüp raqşa ola mest-i liqâ
- 5 Ben hem ol āyine-i cāmı alam destüme kim
Ola añma nazara çeħre-i maqsūd-nü' mā⁷⁹
- 6 Nice göz dikmeyeyin bādeye mānend-i ħabāb
Görinür iki cihān anda ke'n-naqşı fi'l-mā
- 7 Sāgar u bādeye dirlerse Hayālî yeridür
Āb-ı rüy-ı hükemā çeşm-i çerāğ-ı şu' arā

15b

-64-

Hayālî

⁷⁸ *Hayālî Bey Divanı*, a.g.e.de “inā” şeklindedir (G. 9).

⁷⁹ *Hayālî Bey Divanı*, a.g.e.de bu mısra “Nazar etdikce olur çeħre-i maqsūd-nü' mā” şeklindedir (G.9).

Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Ğamuñda hem-nefes oldı fiğān u nāle baña
Kim ola merħamet itmez baqıp bu ħāle baña
- 2 Tuna şuyı gibi yaşum aqıtma hey kāfir
Şava raqıbüñi ğamzeñ yetür ħavāle baña
- 3 Elümde⁸⁰ dāğ-ı siyeh sīne kıana müstağraq
‘ Aceb mi beñzerise deşt-i ğamda lāle baña
- 4 Naşīb eyleyen insāna rızkıñı ezeli
Belā vü derd-i ğamuñ eylemiş nevāle baña⁸¹
- 5 Aqıtdı kıanlı yaşum rüy-ı zerdüme nazār it
Ne naqş geçdi Ħayālī o çeşmi ala baña

-65-

Ħayālī

Mef' ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Dil-dārumuñ benümle işiden rivāyetin
Güş itmez oldı Leylī vü Mecnün⁸² ħikāyetin
- 2 Añma yanumda bir iki yabān delilerin
‘ Aqluñ var ise gel baña sor ‘ aşq ħāletin

⁸⁰ *Ħayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “dilimde” şeklindedir (G. 5).

⁸¹ *Ħayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “Belā vü derd-i ğamı eyledi nevāle baña” şeklindedir (G. 5).

⁸² Mecmuada “Mecnün” şeklindedir.

- 3 Şemşir-i cevri ile dilüm itdi dilim dilim
Açdı kılıcı ile bu gönlüm vilâyetin
- 4 Güldi raķib yâr ile ben şadmân iken
Gördüm o gülmenüñ yine ol dem ķasâvetin
- 5 Çün kim Hıyâlî her kişinüñ bir naşibi var
Mey-hâne baña sūfiye künc-i ‘ibâdetin

-66-

Hıyâlî

Mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün

- 1 Hıyâlün şehr-yârınun gözüm sırça sarâyıdur
Göñül halvetgehi farķumda tâcum hâk-i pâyıdur
- 2 Müjeñ hançerleri reşki belini bükdi şemşirün
Göreldeñ ķaşlarun cânâ kemânun başı ķayıdur
- 16a
- 3 Aķar şudan eser yelden gözüm göñlüm şaķınurdum
Biri ter-dâmen oldı şimdiden biri hevâyîdir
- 4 Fenâdan zevķ almazsañ Ene’l-haķ sırrını açma
Kim ol bâzû-yı Hıllacun ķurulmuş elde yâyıdır
- 5 Sözi rengin edâ itmek Hıyâlî ihtirâ‘ ıdur
Hıorasân ehli şanmasun ki bunu tarz-ı Nevâyîdür

-67-

Ḥayālī

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Gül ile lāle kıanından göñül reng alabilmezsın
Ne gözler yaşıdur şahn-ı çemende jāle bilmezsın
- 2 Şafā kesb eyleyen ' ayn-ı vişāle irdügin her şeb
Felekte gösterür saña meh ile hāle bilmezsın
- 3 Maḥabbet baħri kim dürr-i şeb-efrüz ile nemlüdür
Neheñginden idersın iħtirāzı talabilmezsın
- 4 Tarıķ-i Ka' be-i taħkika girdüm şanma ey zāhid
Seni Hinde revān eyler reh-i Bengāle bilmezsın
- 5 Ḥayālī ' ārdan ' ārī durur ey reh-revān-ı ' aşķ
Daħı sen şışe-i namūsı taşa çalabilmezsın

-68-

Ḥayālī

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 İdelden kākülünde dil kıararı bī-kıarārem ben
Hevā-yı ' aşķa uymış bir perişān-rüzgārem ben
- 2 Beni ālāyiş-i ğamdan yumazlar bir kıadeḫ meyle
Niçe demdür ḫarābāt-ı muğānda intizārem ben

3 Sifāl-i dürd-ālūdum Һarābātıñ alıp başa
Melāmet kişverine mālīk olmuş tācdārem ben

4 Hezārān luḫfını yāruñ baña derdi beyān itdi
Ölürsem itmezem ifşā birini rāzdārem ben

16b

5 Һayālī bir nazār seyr itmez ol naḫl-i Һıramānum
Belā destinde Һanlu dāğlarla lālezārem ben

-69-

Һayālī

Mefā^ʿ ilün mefā^ʿ ilün mefā^ʿ ilün mefā^ʿ ilün

1 Leṭāfet bāğına serv ol giriftār-ı Һazān olma⁸³
Girüp Һanına ʿuşşākuñ niḫāl-i ergavān olma

2 İki devlet müḫeyyā kılsalar şānuñ görüp ey dil
Gedā-yı kūy-ı cānān ol şeh-i ʿālī-mekān olma

3 Һicābı ref^ʿ idüp cānān ile ben cāna cān oldum
Yüri yanumdan ey sāye baña bār-ı girān olma

4 Vücūduñ üzre her perr-i meges bir sāye-bān olsun
Қana^ʿ at mülkine şāh ol gedā tāb^ʿ-ı cihān olma

5 Yüri bir naқş-ı bī-rengüñ temāşāsında Һayrān ol

⁸³ *Һayālī Bey Divanı*, a.g.e.de beyit sıraları farklı şekildedir (G. 521).

Ḥayālī ʿāşık-ı reng-i ruḥ-ı her dil-sitān olma

-70-

Ḥayālī

Feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilün

(Fāʿ ilātün) (faʿ lün)

- 1 O şehūñ gerd-i rehin māh alup ayasına
Çarḥ ider gökde melāʾik yüzi pīrāyesine
- 2 Nice ʿālī durur ol şāh-ı cihānuñ kaşrı⁸⁴
Reşk ider gökde güneş baş komağa sāyesine
- 3 Dem olur kūy-ı ḥarābātda bir dürd-keşüñ
Çarḥ-ı çārümde Mesihā iremez pāyesine
- 4 Yaşumuñ cūyı ḥamūş oldu görüp deryāyı
Terk ider tıfl fiğānı varıcaḥ dāyesine
- 5 Şabra bī-ṭāḳat olup irdi Ḥayālī cāna
Döndi şol ḥāceye kim el ura sermāyesine

17a

-71-

Ḥayālī

Mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün

- 1 Tekebbürden berī gerd-i riyādan pākdür göñlüm
Yoluñda pāy-māl olmuş bir avuç ḥākdür göñlüm
- 2 ʿİnāyet nūrınuñ pertevlerinden lemʿ adur cānum

⁸⁴ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de bu beyit

“Aşk divānesiyem farkdaki perlerimin
Nice Mecnûn gibi şebbâz gelir sāyesine” şeklindedir (G. 534).

Cemālũñ görmege āyīne-i idrākdür gön̄lüm

3 Dem olur ğonca-ı dem-beste-i gülzār-ı miḥnetdür
Dem olur lāleler gibi ğirībān-çākdür gön̄lüm

4 Yaşum cūyı elin alup ne var ʿummāna ilterse⁸⁵
Cihān gülzārınuñ terkin uran ḥāşākdür gön̄lüm

5 Ḥayālī hecr-i dil-berde vişāl ümmīdine ḥayrān⁸⁶
Vişāle irse bīm-i ḥecrile ğamnākdür gön̄lüm

-72-

Ḥayālī

Fāʿ ilātũn fāʿ ilātũn fāʿ ilũn

1 ʿAşş bir şemʿ -i ilāhīdür benem pervānesi
Şevḫ bir zencīrdür gön̄lüm anuñ dīvānesi

2 Ḳanda bilsün şāh-ı ʿaşşuñ dergehi ādābını
Kūh-ken bir ḫağ eri Mecnũn yabān dīvānesi

3 Kelle-i ʿuşşāḫ şatılmaz kesādı var ḫatı
İşlemez oldı maḥabbet şehrinũñ ser-ḥānesi

4 Rind oldur kim götürdi bezm-i keşretten ayağ
Sāğar-ı⁸⁷ devrān elinden ḫolmadan peymānesi

⁸⁵ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “ilterse” kelimesi “ergürse” şeklinde yazılmıştır (G. 335).

⁸⁶ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “ḥayrān” kelimesi “ḥandān” şeklinde yazılmıştır (G. 335).

⁸⁷ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “sāḫī” şeklinde yazılmıştır (G. 615).

- 5 Şir ü şeker gibi alışdı Hayālīnūñ bu gün
İltifāt-ı Şāh ile bu vaz´ -ı dervīşānesi

-73-

Hayālī

Fā´ ilātün fā´ ilātün fā´ ilātün fā´ ilün

- 1 Tāze dāgum kırmızı gül zaḥm-ı tīgūñ revzenüm⁸⁸
Bülbülidür bu gülistānuñ fiğān ü şīvenüm

- 2 Hāne-i ḳalbūñe⁸⁹ ḥüsnūñ pertevi düşsün diyü
Dāğ-ı sīnem cām olupdur zaḥm-ı tīrūñ revzenüm

17b

- 3 Benzeyelden mey leb-i meygūnına cānānumūñ
Gūşe-i mey-ḥāneler āvārelerle meskenüm

- 4 N’ola dirlerse gözüñ aydın senūñ ey ḥūr-ı ‘ayn⁹⁰
Çün ḥayālūñle müşerref oldı çeşm-i rüşenüm

- 5 Olmadum bir dem selāmet ehli ile hem-nişīn
Ey Hayālī olalı kūy-ı melāmet meskenüm

-74-

Hayālī

Fā´ ilātün fā´ ilātün fā´ ilātün fā´ ilün

⁸⁸ *Hayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “sūsenim” şeklinde yazılmıştır (G. 337).

⁸⁹ *Hayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “ḳalbūñe” şeklinde yazılmıştır (G. 337).

⁹⁰ *Hayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “baña ey nūr-ı ‘ayn” şeklinde yazılmıştır (G. 337).

- 1 Dāğ-ı miḥnetle beni öldürse ol gül-pîrehen
Lāleveş şarsın baña ‘aşk ehli⁹¹ bir kanlı kefen
- 2 Şan‘at-ı ‘aşkı iletdüm başa ben ey seng-dil
Kangı taş katı ise dögsün baş aña kūh-ken
- 3 Yārı gönlekcek görüp seyr itdügin eller didi
Gör nice düşmiş durur gül hırmeni üzre semen
- 4 Dāne-i ‘ömrin kişinüñ cem‘ idüp cev cev kıomaz
Kızlık eyler ‘ālemi āhır bu çarḥ-ı pîre-zen
- 5 Pādişāh-ı mülk-i ma‘ nīdür Ḥayālī diridi⁹²
Şi‘ r-i pür-süzum göreydi Ḥusrev-i şīrīn-sūhan

⁹¹ *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “derd ehli” şeklinde yazılmıştır (G. 425).

⁹² *Ḥayālī Bey Divanı*, a.g.e.de “derdi ger” şeklinde yazılmıştır (G. 425)

Farsça Manzumeler

18

ای غمیت را دل عشاق نماند
 حلقی تو بشنود تو غایب ز بیانه
 از عتاف دیمم که ساکن بجد
 بینی که ز امیط خان بیانه

حاجی بره کعبه و من طالب دیدار
 مقصود من از کعبه و تبحانه تو
 افسون دل افسانه عشقت و کرانه
 باقی بجالت که فوسنت و فسانه
 هر کس بزبانی سخن عشق تو گوید
 عاشق بسره و دغم و مطرب بترانه

تقصیر خیالی با امید گرم است

اری چونکه راه ازین نیست بهانه

نکار من شتر آنگیخت رو بکجه من	پذیره شترش رفت جان زجره من
زجره چون شترش دیده شد قطار شک	چو سحر مو شتران قطره زجره من
زند زجره مرا سیل خون دل شترک	زجره کی شترش را رسم به پیرامن
چگونه پی برم ازجره راست تا شترش	که تاویم بود ازجره صد شتر کردن
زدن بکجه درون زان شتر سوارس	بیام حجره بود از شتر نشان حسن
کراو شتر بد حج برده ام بجا باند	شتر صفت شوم او را زجره زانورا
بسر زجره من یافت چون زمام شتر	بکجه ام شتر صبر کرده باره رسن
ر بود حلم شتر حجره کرد کربه غم	زجره ام ز شتر کربهای دوزین
زجره تا بشتر شد سوار کشت غمش	مقیم حجره جان از شتر پرای بن
شکاف حجره دل در شتر سرش زغم	شتر سرش سرد حجره مرا شن
اگر دهد بمن حجره کی محار شتر	به پیش شترش ازجره بر زغم دامن
چو کف زمان شترش هر زبند بکجه ما	شود بکجه ما زان شتر سف کفین
بکجه از شترش صبح دو لقمه تاب	چو از کف شترش حجره ام شود روشن

۱۹

کنم ز خارشتره حبه را پراز سوزن	بجهره ام شترش را اگر بود سوسول
شتر که دید که در حجره اید از زوزن	ز دیده زد شتره غنم بجهره دل خاک
که چون بجهره تنک ان شتر گرفت بوطن	شتر بزرگ و ما حجره تنک بر بین
بجهره آن شترم کو چو عنکبوت متن	بزی بران شترم عنکبوت حجره بست
ز حجره بر شتره از بھب کعبه با فلکن	بجهره آن شترم دل گرفت به کثوم
شتر نشین شادی و حجره بیت جن	ز حجره بار بیشتر شترنم که بود
ز حجره جز شتره به سبج ربع و دو من	بنای حجره کنم بر شتر که می نبرم
خوش آنکه بر شتر آن حجره را کند سکن	بکاو و حجره دلکش بود بیشتر شتر
بجهره کی چو شتر حجره کشته آستین	شتره چو قنبر و کجاوه چو حجره است ز فقر
بجای حجره چو امی کند شتره شیون	چو بار حمل بود حجره را بیشتر شتر
چو حجره کش شتر من مغیلا کن	دما ز حجره بیشتر شتره کل طربم
شتر نموده بره به سبج ربع و دو من	بقصد حجره چو امی شتره چمانده چو تیر
شتره کجهره چو راند عسری از فلکن	برای حجره و رای شتره کشیفان
بیام حجره بیوی شتره شتره زغن	ز بار حجره شتره کرد پشت و بهلویس

ز استخوان شتر حجره کرده مور بر آه	شتر بکام بران مور شتر حجره شکن
ز حجره کاه شتر مرکب مدینه عطش	شتر حجره کعبه رسید کور و کن
شتر حجره اوران که از زمام سخط	شتر دلمان کند راست حجره اش مامن
شتر حجره اوران که بسته اند دهن	به پیش حجره اش از منشی شتر دهن
شتر حجره که او گشتن چنانکه کلیم	شتر کشید ز حجره بو آدی امین
ز حجره کن شتر این بلا پناه آتش	بجهره که انجاش تر رود به پر دین
بطیب خلق به حجره که راند شتر	توان باشه از ان حجره برد مشک خن
شتر بر کاشن حجره رسید	شتر حجره اوران بر دویس قرن
ز حجره کشتن عفو صد شتر عیب	بجهره در چو شتر شد پدی حسین حسن
اکبر حجره و کر بر شتر بود سزدش	بلاس حجره و جلس شتر ز بر دین
اکبر حجره و کر بر شتر باید جان	بود پی شتر شش حجره رشک برین
سخن چه حد تو جامی ز حجره و شتر	ز حجره و شترش با کشتن ز مام سخن
کش درون شتر نعت او بجز بطلق	که حجره تنک نماید شتر عظیم پین
ز حجره و شترش دم من تو کلینی	رو استخوان شتر کشتن حجره کلینی

20

بسوی حجره خود رو بهیستید شتر
 که شتر بحجره در اردبیله دهن
 شتر ز حجره او با نزار حکم و سکون
 دید چون شتران یقین ز حجره طین
 نه خردش شتر از مکر او ز حجره بزرگ
 شتر گرفت شتران و حجره را دشمن
 حدیث این شتر و حجره را چون کردی
 ز قصه شتر و حجره اش بند دهن
 بزرگوار خدا را بحجره و شترش
 که حجره مندره و شتر بر آستان
 که زیر صد شتر را حتم بحجره روح
 ز حجره دار و شتران او بسته علین

ای عشقت صد بلا بر جان غم برود
 کرده آشوب غمت تاراج خواب و خورد
 من ندارم تاب بی دردی خدا را ^{طیب} ای
 مرهمی فرما که سردم پیش کرد در دهن
 خاک گشتم در رهت بگذر بمن گوی
 پیش از آن روزی که آبی نیالی گوی
 ره بگذارم مده بی او مباد ای ماغبان
 نازه کلها را خزان اید ز آه سر دهن
 کفچه جامی ندارد دزکی از سودای ما
 شرم دار آخز اشک رخ و روی زمین

20b

-75-

Āgehī

Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün
(fa' lün)

- 1 Sūvār olup şütüre gitdi yār hücremden
Belā şütürlerine menzil oldı hücre-i ten
- 2 Vişāl-i hücre sine gönlüm üştürü iremez
Bu hücrede geçe üştür meger ki sūzenden
- 3 Geleydi hücre-i Mecnūna üştür-i Leylā
Çılurdu hücre sine maqdem-i şütür rüşen
- 4 Şütür-dil olma dilā hücre-i cihāndur bu
Ne hücre bākī qalır bunda ne şütür ne sen
- 5 Şafā şütürleri dil hücre sine meyl itmez
Firāz-ı hücrede üştür dilā tutar mı vağan
- 6 Bulur mı hücre-i aşkuñ yolın her üştür dil
Gezerse hücre-i dehri şütürveş ammeten
- 7 Nedür bu hücre vü bunca şütür bu deñlü raht
Şütür ola saña tábüt u raht-ı hücre kefen
- 8 Şütür gibi bu fenā hücreyi mekān itme
Şütür gibi nedür ey dil saña bu hücre-i ten

- 9 Götürme hücre-i cismüñe üştür-i nefsi
Ki hücre teng ü şütür büzürg ü 'azım beden
- 10 Dilerseñ üştür-i dil hücre-i ola rüşen
Şütür gibi bu fenā hücrede belā yüklen
- 11 Dürüş ki hücreyi 'arş ide himmetüñ şütürü
Yürü şütür gibi ten hücre-i ni kılma vağan
- 12 Tayanma hücre-i cism ile üştür-i nefse
Ki hücre süst ü harāb u şütür kavī düşmen
- 13 Götürmedin şütür-i mevt hücreden rahtı
Şütürle hücreden el çek nedür bu mäh-dehen
- 21a
- 14 Ne hücre-i safā var ne üştüründe vefā
Bu fānī hücreyi üştürveş eyleme mesken
- 15 Çü hücre köhne şütür mest ü sār-bān gāfil
Revānuñ üştürine hücre olmaz ayruğ ten
- 16 Meger ki maħmil-i üştürde şāh hücre-nişin
Şütürle hücreñe luṭfuñdan eyle sāye-figen
- 17 Şütür süvār-ı 'Arab-ı şāh-ı hücre-i Ka'be
Medīne hücre şütür-bānındur aña Veys-i Karen

- 18 Bi-ḥaḫḫ-ı hücre-i Şālih bi-ḥaḫḫ-ı üştür-i ḳuds
Şütür çerān ki bir hücredür Sekiz Gülşen
- 19 Hezār-bār şütür-i hücreñ içre zānū-bend
Henüz hücreñe biñ biñ şütür çeker maḫzen
- 20 Gerekmez üştür-i dünyā vü hücre-i ‘ uḫbā
Şütür ile hücre gerekmez āyā emīr-i zemen
- 21 Derūn-ı hücre ki ḫār-ı şütür ile memlūdur
Şütürle hücreye gelseñ olurdı şaḫn-ı çemen
- 22 Şütür şütür keremüñ hücre hücre iḫsānuñ
Ne hücre ḳıldı ne üştür ki ermedi senden
- 23 Ne deyyār-ı ‘ Arabsın şeh-i şütür hücre
Cihān şütürlere hücreñ içinde zānū-zen
- 24 Şütürle hücreñi medḫ itmede zebān ḳāşır
Ki hücre hücre Çin üştür üştür-i Ermen
- 25 Şütür Burāḳuñ olup ‘ arş hücreñ olsa n’ola
Süvār olup şütüre hücreñ oldı Mülk-i Yemen
- 26 Süvār olup şütüre hücreden kaçıp gitdüñ
Şütür figāne gelüp hücre eyledi şiven
- 27 Dil oldı hücrede sensüz şütür gibi esrük
Şütür ki hücrede sensüz ḳala tutar mı resen

21b

28 Şütürle hücreñe ‘azm itse Āgehī bendeñ
Varınca hücre dek o üştüri olur kef-zen

29 Bu hücrede eger üştürce olsa ma‘ rifeti
Şütürle hücreñi medḥ eylemekde beste-dehen

30 Ğaraż saña bu şütür hücreden maḥabbetdür
Şütürle hücre bahāne murād sensin sen

31 Nite ki mest-i⁹³ üştür süvār olup ḥuccāc
Nite ki hücre-i Ka‘ be şütürle ola ḥasen

32 Niçe kıṭār-ı şütür hücre hücre medḥ ü senā
Şütürle hücreñe ben ḥāk-sār-ı kem-terden

-76-

Āgehī⁹⁴

Fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

(Fā‘ ilātün)

(fa‘ lün)

1 Çekdürüp firḫatañı bizden ırağ olduñ sen
Baḥr-i firḫatde niçe furtunalar çekdüm ben

⁹³ TIETZE, A. (yty.)’de “mest” kelimesi yer almaz.

⁹⁴ TIETZE, A. (yty.)’de “Rüzgāruñ karışık oldı hazer eyle dilā
Üstine aldurasın tira mola mayna seren” beyiti yer alır, mecmuada yok.
“Rüzgāruñ pupa olmaz ise avlamağ ile
Yüri deryā üzerinde bir iki gün oyalan” beyiti yer alır, mecmuada yok.

- 2 Sen yıķarsın bu yaķalarda gönüller Őhrin
Dil ü cān mülkini yağma idici sensin sen
- 3 Bād-1 ‘aşķuñ alavand eyledi Őabrum gemisin
Alavand oldu gönül tıflı senüñ derdüñden
- 4 Barbariçañ siyeh atlasdan olaldan cāna
Gemici neftilerin ‘āşık-1 zār itdüñ sen
- 5 Seyr iden yüzüñi deryāda iriŐir Hızra
Ķadre uğrar seni bir kerre Ķadırgada gören
- 6 Hecr-i ‘aşķ içre yürürsem n’ola yelken⁹⁵
Bir Ķarāmī baķıcı yāra esİR oldum ben
- 7 Yār āgyār ile seyrāne çıkar deryāya⁹⁶
Ehl-i dil ‘āşık olan volta ururken yaķadan
- 22a
- 8 Dūd-1 āhum direk oldu bu zemİN keŐtidür
Bir yeñi yelken olupdur aña gerdün-1 kühen
- 9 Cānda Őuğurya turur derd ü belā renc ü ‘anā
İstifa oldu gönül manķaları mihnetden
- 10 Geldi çatdı dil ü cān zevraķına derd ü elüm⁹⁷
Bizi çignetmege bu fülk-i felek tutdı dümen

⁹⁵ Bu beyit TİETZE, A. (yty.)’de yer almaz.

⁹⁶ TİETZE, A. (yty.)’de “Yār āgyār ile deryāya çıkar seyrāne” şeklindedir.

⁹⁷ TİETZE, A. (yty.)’de “bād-1 belā” şeklindedir.

- 11 Rūzgār oldu muhālif başuma üşdi belā
Başladı geldi qarıntı yine başdan kıcdan
- 12 Baħr-ı ʿ aşka düşeli oldu muhālif çenber
Qorqum ol dur ki gele bād-ı belā yapraqdan
- 13 Eger olduñse maħabbet deñzinde mellāħ
Pusula şevk gerek ħarṭi ğam u derd ü mihen
- 14 ʿ Aşk deryāsına şalduñse gönül zevrağını
Bulımazsın bu yaqalarda dilā sen mesken
- 15 Ĥūblar forsa kaçup saña kenār olmazise
Olma anlardan alarğa bir iki gün qatlan
- 16 Baħr-ı ʿ aşk olan ʿ āşıka pend ey zāhid
Qaradan ālet oñarmak gibidür geñ yaqadan
- 17 Götür irğalyayı olma paçariz ey aġyār
Yarı ben baħr kenārında kenār eyler iken
- 18 Ey gönül niçe yatarsın bu līmān-ı tende
Himmetüñ lengerin al mevsimidür ac yelken
- 19 Qorsan ol ħaşılı dünyādan alarğa olıgör
Bu ħaysuz adada turma dilā iso seren
- 20 Himmetün göncügin elden salıvirme zinhār

Keşti-i şabruñı şaqla alavand olmağdan

21 Alramağayla yüri yoğ ise yel yelkende
Çünkü ‘aşık olımazsın hele bārī yelten

22b

22 Kūlzum-i ‘aşka sefer eylemege ‘azm eyle
Rūzgār oldu yüri tenta fora sök yelken

23 İtmek isterseñ eger bāğ-ı cinānda manca
‘Amel ü zühd komanyasını vāfir yüklen

24 Orsa varsañ çıkamazsın poca gitseñ girdāb
Nice kullansañ atar qaraya bu keşti-i ten

25 Olmadın lenger-i ten baħr-i fenāya fonda
Pupa ālet ile cān qalyetasını kullan

26 Ey dirīgā bizi ġāfil ile zebūn itdi havā
Geldi çatdı demür üstinde yaturken düşmen

27 Yā İlāhī bizi girdāb-ı hevādan kırtar
Bize yol vir varalum bir ilimāna erken

28 Olsa deryā kumu miqdārı kayurmaz derdüñ
Sā‘ ati var geçer ey Āgehī şabr it kıatlan

29 Kelimātüm dūr-i deryā-yı haқиkat añlar

Baħr-i ma' nāda ŧināverlik iden ehl-i sūħan

-77-

Nevāyī

Mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

1 ' Aŧŧuñ etegin cānum ili birle tūtup mīn
Sin gergeli yādımğa urmanı unutup mīn

2 Yāruñ didiler ğayrı bile bāde içüpdür
Taħķiķine irince ne şanlar ki yutup mīn

23a

-78-

ŧun' ī

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

1 Cāmda peydā vü pinhān olanı ŧanmañ ħabāb
Göz şapar nāz-ı gülile sāķiyā cām-ı řarāb

2 Göz açup yumuncadur ancaķ bu ' ālem varlığı
Tūrma ' ayŧ it diyü remz eyler saña her bir ħabāb

3 Şolına şuvvet kemānuñ itdi biñ ğamdan ħalāŧ
Bendeñi biñ nāvekile ey ŧeh-i ' ālī-cenāb

4 Bir yalñ yüzlü şolun boynuna ŧaldı ŧanuram
Gerdenüme geldüginde tiğüñ ey mālik-i riķāb

5 ŧiddet-i ' aŧr ile ŧöyle sā' il oldu ŧun' iyā

Gice de gündüz de kâfir çapusun bekler şarâb

-79-

Şun'î

Mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Devlet şarâbınıñ k'ola keyfiyyeti ğurūr
Anuñ ħumârı merg degül mi niye sürūr
 - 2 Fâş itdi vaĥş u çayra fiġānile 'aşķuñı
Ey dil didüm mi rāzuñı bülbüllere çuyur
 - 3 Uş it gibi yaķında seni oynadurlar uş
Sen ey raķib fitne ħabibile çur otur
 - 4 Baĥtum mıdur benüm ya sitāruñ mıdur senüñ
İşitmez āh u nāleñi ey dil o yār uyur
 - 5 Şun'î cüdā olalı ħuzūruñdan āh kim
Oldı ğam-ı firāķile ğayetde bî-ħuzūr
- 23b

-80-

Bākî⁹⁸

Fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün

(Fâ' ilätün)

(fa' lün)

- 1 Zer ü gevherle kıluv ziver-i efser ħātem
Zib ü zinetde geçer hem-ser-i Kayşer ħātem

⁹⁸ *Bākî Divanı*'nda (bk. Küçük 1994: 44-48) 19 numaralı kasidedir.

- 2 Nām ile tıtdı ciḥān mülkin olursa tañ mı
Mālīk-i Cām-ı Cem ü tāk-ı Sikender ḥātem
- 3 Meş‘ al-i māhdur ol gevher-i şeb-tāb meger
Geçinür çenber-i gerdüm ile hem-ser ḥātem
- 4 İdüp elmāsdan āyīne vü zerden şāne
Gösterür ḥalkā yine şīve-i duḥter ḥātem
- 5 Faşş-ı pīrūze ne hoş yaraşur anda seyr it
Oldı bir tūṭiye gūyā kafes-i zer ḥātem
- 6 Tā ki bennā-yı kader yapıdı sa‘ ādet kaşrın
Oldı ol tāk-ı felek-rif‘ ata manzar ḥātem
- 7 Ḥalkādur devr-i ḳadeḥ la‘ l şarāb-ı gül-gün
Rind-i mey-ḥāneye hoşdur tolu sāgar ḥātem
- 8 Reşḳ-i la‘ l-i leb-i dil-dār ḳurıtmış ḳanın
N’ola ger böyle naḥif olsa vü lāgar ḥātem
- 9 Cismine na‘ l ḳesüp farkına bir dāğ urmış
Var ise sevdi yine⁹⁹ yār-ı sitemger ḥātem
- 10 Vādī-i ‘ aşḳa düşüp tāze cevān sevdi meger
Bükdi ḳaddüñ nitekim pīr-i mu‘ ammer ḥātem

⁹⁹ *Bākī Divanı*, a.g.e.de “meger” şeklindedir (K.19).

- 11 Haset-i la‘l-i leb-i yâr ile taḥṣîl itmiş
Ten-i lâğar ḳad-i çenber ruḥ-ı âşfer ḥâtem
- 12 Nusḥa yazdursa ‘aceb olmaya bādâm üzre
Teb-i hicrâna ‘ilâc eylemek ister ḥâtem
- 13 Tavḳ-ı zerrîn taḳınup yine ḳazıtmış ḳaşın
İḥtiyâr eylemiş üslûb-ı ḳalender ḥâtem
- 24a
- 14 Beyza-i ṭâ‘ir-i devletdür o dürr-i şehvâr
Âşiyân şeklini bağlarsa n’ola ger ḥâtem
- 15 Göz ḳulağ oldu ser-â-ser gözedür âfâḳı
Bulalı ḳurb-ı vezîr-i şeh-i ḳışver ḥâtem
- 16 Gözüñ üstinde ḳaşuñ var dimedi kimse daḫı
İdeli ḥidmet-i Paşa-yı dil-âver ḥâtem
- 17 Kerem-i keff-i güḥer-pâş-ı ‘Alî Paşanuñ
Buldı zerrîn-kemer ü tâc-ı mücevher ḥâtem
- 18 Eli iḥsân u ‘atâ mevcin urur deryâdur
Ne ‘aceb ger ola ğarḳ-ı zer ü zîver ḥâtem
- 19 Baḥr-i elṭâf u keremdür keff-i gevḥer-baḫşı
N’ola gird-âbşifat olsa müdevver ḥâtem
- 20 Nice deryâ diyemem keff-i güḥer-rîzine kim

Anda ğavvāşşıfat buldı güherler hâtem

21 Var ise necm-i hidāyetdür o faşş-ı rüşen
K’olur anuñla niçe sâlike reh-ber hâtem

22 Burc-ı devletdür eli eylese peydâ ne ‘aceb
Hey’ete¹⁰⁰ mäh-ı nev ü şüret-i ahter hâtem

23 Dür-i sır-âb ile gör gül-bün-i engüştinde
Jâle düşmiş gül-i nesrîne ne beñzer hâtem

24 Tavğ-ı fermâna çeküp gerden-i teslîmlerin
Niçe âzâdeleri eyledi çâker hâtem

25 Felek eñgüşteri-i kadrüne pîrûze nigîn
Kıpladı nâmuñ ile ‘âlemi yek-ser hâtem

26 Görinür naşş-ı nigîninde sevâd-ı mührüñ
Devletüñ barmağına mäh-ı münevver hâtem

24b

27 Yazdı hoş âyet-i Nûn ve’l- Kalem engüştüñde
Ne midâd istedi ne hâme ne mıstar hâtem

28 Şeref-ı nâm-ı şerîfüñden olursa hâlî
Bulımaz rağbet-i halhal-ı kebüter hâtem

29 Nâmuñ eṭrâfa şalar nefha-i ‘üd u ‘anber

¹⁰⁰ *Bâkî Divanı*, a.g.e.de “hey’eti” şeklindedir (K. 19).

Meclis-i devletüñe olalı micmer hâtem

- 30 Dest-i kahrũndan eger sille toğınsa görünür
Dide-i düşmenüñe halka-i ejder hâtem
- 31 Zâr u ser-geşte-i taş-ı gam idüp düşmenüñe
Pençe-i bahtın ider beste-i şeş-der hâtem¹⁰¹
- 32 Görür eltâfuñ ile maşlahat-ı tığ-i kalem
Bitürür kahrũn ile hizmet-i hançer hâtem
- 33 Var ise irdi der-i luţfuña şey'lillâhe
K'eylemiş kâsesini pür-zer ü gevher hâtem
- 34 Feth-i bâb-ı keremi her ki kapuñdan bilmez
İhtiyacı eline halka-i her der hâtem
- 35 Şol kadar irdi hedâyâ şeref-i medhũñle
Ki benân-ı kalemüm oldu ser-â-ser hâtem
- 36 Tuhfe-i bezmũñ için bu gâzel-i rengini
Levh-i zerrine yazup eylesün ezber hâtem
- 37 Eyleyüp 'ayş-i hayâl-i leb-i dil-ber hâtem
Câm-ı zerin ile çeksün mey-i ağmer hâtem
- 38 Şeql-i hâl ü dehenũñ hâtem ü pîrûze nigin
Dostum görmedük ađzuñ gibi hoşter hâtem

¹⁰¹ *Bâkî Divanı*, a.g.e.de 30. beyit ile 31. beytin yerleri değişiktir (K. 19).

- 39 Gerçi nāzūklık ile ađzın [arar] engüştüñ
Dimez ammā dehenüñ sırrını gizler hātem
- 25a
- 40 Ten-i şad-pāre ki şekl-i kafes-i zergerdür
Dāđlar dilde olupdur aña yir yir hātem
- 41 Hasret-i la^ç l-i lebüñ bađrını pür-hūn itmiş
Dāđ yağmağa şomış cismine¹⁰² ağker hātem
- 42 Anda zehr ola vü tiryāđ leb-i dil-berde
Dehen-i yāra kaçan ola ber-ā-ber hātem
- 43 Dehen-i teng-i dil-āvizüñe beñzer bulsa
Hāl-i müşđin ile ger hađđ-ı mu^ç anber hātem
- 44 Düşse āyīnesine pertev-i nūr-ı hađđüñ
Vire hūrşid-i ciđān-tāb gibi fer hātem
- 45 Sīnemüñ dāđı ile cism-i dü-tā-yı zerdüm
Şıldı engüşt-i belāda beni zerger¹⁰³ hātem
- 46 Şararup miğnet ile beñzi kızarmış çeşmi
Var ise bađđ-ı siyehkāruma ağlar hātem
- 47 La^ç l-i dil-dār gibi ola mı handān yāđūt
Dehen-i yār gibi şanı suğanver hātem

¹⁰² *Bākī Divanı*, a.g.e.de “göğsüne” şeklindedir (K. 19).

¹⁰³ *Bākī Divanı*, a.g.e.de “bir zer” şeklindedir (K. 19).

- 48 Bî- ‘aded hâtem ile apua irdi¹⁰⁴ Bâkî
Ki nie Rûm harâcını deger her hâtem
- 49 oma ayakda bu maşnû‘ u muraşsa‘ nazmı
Elde hoş yaraşur ey Âşaf-ı şaf-der hâtem
- 50 Bulımaz dâ‘ iresin bu güher-i nâ-yâbuı
İtmesûn bir daı bu devrde zer-ger hâtem
- 51 Hâtem-i nazma bu gün kimse bu hükmi viremez
Nie müfsidler ider geri müzevver hâtem
- 52 Bedel olmaz bua zîrâ ki senû nâmuadur
utamaz müh-r-i Süleymân yirin âher hâtem
- 53 Tâ bu eyvân-ı muraşsa‘ kemer-i ‘âlîde
aa engüşt-i hilâle meh-i enver hâtem
- 25b
- 54 Mesned-i şadr-ı vezâretde ser-efrâz olasın
ıla teslim şehensâh-ı muzaffer hâtem
- 55 Mûmdur mülk-i cihân saa du‘âm ol ki hemân
‘An-arîb eyleye Allâh müyesser hâtem

¹⁰⁴ *Bâkî Divanı*, a.g.e.de “apua geldi” şeklindedir (K. 19).

Bākī

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün
(Fā' ilātün) (fa' lün)

- 1 Urınur farqına bir t̄ac-ı mücevher s̄ünbül
Oldı iql̄im-i çemen tahtına server s̄ünbül
- 2 Şeh-levendāne şikest eyledi t̄arf-ı külehin
Gögsinüñ dügmelerin çözdü ser-ā-ser s̄ünbül
- 3 Oldı gülşen yine bir dil-ber-i müşḡin merḡül
Şol kadar virdi aña z̄inet ü z̄iver s̄ünbül
- 4 Çihre gül sine semen çeşm-i mükeḥḥal nergis
Ḥaḥ çemen gonca dehen ca' d-ı mu' anber s̄ünbül
- 5 Yazdurup müşg ile boynına ḥamā' il t̄aḥdı
Kendüye itmek için ḥalkı musaḥḥar s̄ünbül
- 6 Şaḥn-ı gülzāra gelüp eyledi ' arz-ı d̄idār
Jālelerden t̄aḥınur ḡüşına gevher s̄ünbül
- 7 Beñzer ol b̄üy-ı dil-āv̄iz ile m̄üy-ı yāra
Başlar üzre n'ola [ger] eyler ise yir s̄ünbül
- 8 Yine gömgök tere batmış çıka geldi çemene
Nev-bahār irdi diyü virdi ḥaberler s̄ünbül

- 9 Beden-i pāki neden böyle olurdu hoş-bū
Olmasa müşg ü gül-āb ile muhammer sünbül
- 10 Var ise bencileyin ‘ aşık- zār olmuşdur
Gök gök itmiş döginüp cismini yir yir sünbül
- 26a
- 11 ‘ Aşk sevdālarına uğramasa kalmaz idi
Mūy-ı jülīde ile bu ten-i¹⁰⁵ lāgar sünbül
- 12 Yine Fir‘avn-ı şitā ceyşine Mūsā-mānend
Eyledi elde ‘ aşasını bir ejder sünbül
- 13 Nev-‘arūs-ı çemene māşītadur faşl-ı bahār
Kim anuñ hāme-i müşgīnine beñzer sünbül
- 14 Sākiyā zevraķı sür bād-ı baha[r] esdi yine
Sebzezār oldu yem-i aħdar u lenger sünbül
- 15 Bürüdi kendinüñ eṭrāfını bāl ü per ile
Yine ṭāvūşşifat cilveler eyler sünbül
- 16 Yine ferrāşşifat destine cārüb almış
Ki ide hīdmet-i hāk-i der-i Dāver sünbül
- 17 Fāzıl-ı dehr Meħemmed Çelebi kim eflāk
Bağ-ı fazlında ṭokuz dānelü bir ter sünbül

¹⁰⁵ *Bākī Divanı*, a.g.e de “bir ten-i” şeklindedir (K. 24).

- 18 Olamaz reh-güzeri hākine hem-pā ‘ anber
İdemez saçlarına¹⁰⁶ kendüyi hem-ber sünbül
- 19 Geldi bir Hindū-yı bī-çāreşifat işigüñe
Ġarażı bu ki řapuñda ola çāker sünbül
- 20 Baġ-ı luřfuñda meh ü mihr iki ařķar nergis
Keremüñ gülşenine sünbüle kemter sünbül
- 21 Būy-ı hulķuñla güzār eylemese bāġa nesīm
İdemez hālķ dimāġını mu‘ ařķar sünbül
- 22 Balsa bārān-ı seħāñile eger neşv ü nemā
Ġad-i bālā çeke mānend-i şanavber sünbül
- 23 Ebr-i cūduñdan eger irse nem-i in‘ āmuñ
Bitüre hāre gül ü lāle vü mermer sünbül
- 26b
- 24 Ger toķınsa nefes-i luřf u dem-i iřsānuñ
Gidere dūd-ı kebūdı vire āzer sünbül
- 25 Nūr‘ -bařş olsa eger bāġa çerāġ-ı luřfuñ
Şem‘ vār eyleye eřrāfı münevver sünbül
- 26 Cür‘ a-rīz olsa eger gülşene bāġ-ı¹⁰⁷ keremüñ
Tuta nergisşifat elde ķadeh-i zer sünbül

¹⁰⁶ *Bākī Divanı*, a.g.e.de “turasına” şeklindedir (K. 24).

¹⁰⁷ *Bākī Divanı*, a.g.e.de “cām-ı” şeklindedir (K. 24).

- 27 Hāline ‘ayn-ı ‘inayetle nigāh eyler iseñ
Göz açup ide nazar niteki ‘abher sünbül
- 28 Bezmüñe gelmek ile bu ne kerāmetdür kim
Dimeye şayf u şitā bitüre micmer sünbül
- 29 Dāne hat jāle nuqaṭ nefḥa-i müşgīn ma‘ nā
Yazdı levḥ-i çemene bir ğazel-i ter sünbül
- 30 Ğam-ı ğīsūñ ile āşüfte degül ger sünbül
Ne için böyle perişān olur ekşer sünbül
- 31 Var ise tırraların baĝ-ı cinān sünbülidür
Çopmadı bāĝdan ol resme mu‘anber sünbül
- 32 Ğoncanuñ cānı mı var öykine la‘l-i lebüñe
Zülfüñe kaç başı var ola ber-ā-ber sünbül
- 33 Hüb olur ‘arızuñ üstinde o haṭṭ-ı müşgīn
Āb-ı nāb içre turur tāze vü hoş-ter sünbül
- 34 Bāde-i la‘lüne hem-şire şarāb-ı gül-fām
Zülf-i müşgīn-i semensāña birāder sünbül¹⁰⁸
- 35 Lāle reşk-i ruḥ-ı gül-ĝunuñ ile pāder-gil
Ğam-ı zülfüñle perişān u mükedder sünbül
- 36 Nice teşbīh idem aĝzuña bir ebkem ĝonca

¹⁰⁸ *Bākī Divanı*, a.g.e.de 35. beyit ile 36. beytin yerleri deĝiştirilmiştir (K. 24).

- Nice nisbet kılam ol zülfe ber-ā-ber sünbül
- 27a
- 37 Dūdlar çıkdı yanup reşk-i ruḥuñ yādına¹⁰⁹ bāg
Cā-be-cā şanma çemende görinenler sünbül
- 38 Ruḥlaruñ üzre yatur zülf-i semensā gūyā
Gül-i terden idinür kendüye bister sünbül
- 39 Ḥaṭ-ı müşgīn-i leb-i la' lüne mānend olmaz
Bulsa ger perveriş-i çeşme-i Kevşer sünbül
- 40 Yaraşur zülf ü ruḥuñ vaşfına defter yazsam
Kāğıdı berg-i gül ola ḥaṭ-ı defter sünbül
- 41 Levḥ-i ḥāṭırda ḥaṭuñ naşşını taşvīr itdüm
Olmadın şafha-i gülzāra muşavver sünbül
- 42 Nāzm-ı eşḥāşa kıyās eyleme Bākī şī' rin
Ola mı her giyeh-i ḥuşke ber-ā-ber sünbül
- 43 Gerçi sünbül çoğ olur gülşen-i 'alemdür bu
Līk rengīn [ü] muṭarrā olamaz her sünbül
- 44 N'ola ḳadr ü şerefüñ sāl-be-sāl olsa mezīd
Her yıl arturmadadur dāneyi dirler sünbül
- 45 Götürüp tā ki şehenşāh-ı bahāruñ tūğın

¹⁰⁹ *Bākī Divanı*, a.g.e.de “nāruna” şeklindedir (K. 24).

Getüre cünd-i şitâ üstine leşker sünbül

- 46 Ser-i a' dâña taça seng-i melâmet güller
Ola düşmenlerüñüñ başına şeş-per sünbül

-82-

Bâkî

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

(Fâ' ilâtün)

(fa' lün)

- 1 Gel ey sâkî bulunmaz böyle 'âlî dil-güşâ meclis
Getür cām-ı muşaffâyı kim olsun pür-şafâ meclis

- 2 Piyâle 'aksi mir'ât-ı felekde âfitâb olsun
Fürüg-ı sâğar-ı şahbâdan olsun pür-ziyâ meclis

27b

- 3 Şarâb Âb-ı Hayât u cām-ı zerîn âfitâb olsa
Cinân içre gerekmez baña cânân olmasa meclis
- 4 Kadeh kan ağlayup def sine döger ney figân eyler
Meger derd ü ğam-ı 'aşka olupdur mübtelâ meclis
- 5 Kadeh fışkıyye mey şu halka-i rindân anuñ havzı
Sarây-ı 'ayşe¹¹⁰ şadırvân olupdur Bâkiyâ meclis

-83-

Bâkî

¹¹⁰ *Bâkî Divanı*, a.g.e.de “şekvâ” şeklindedir (G. 208).

Mef' ūlü mefā' ilü mefā' ilü fe' ūlün

- 1 Rüşen ola tā işigüñe varmağa rāhum
Yıl mūmlarını yaqdı gice şu' le-i āhum
- 2 Hem-reng-i peleng itdi beni kūh-ı belāda
Cismümde ser-ā-pā görinen dāğ-ı siyāhum
- 3 Luṭf eyle iñen qullarına cevri çoğ itme
Āh eylesün kimseye cevri¹¹¹ eyleme şāhum
- 4 Dilden¹¹² saña ' arz itmege aḥvālümü gūyā
Qabrümdeki ḥāk üzre biten tāze giyāhum
- 5 Bākī dilemez dehr-i denī salṭanatın dil
Yār işigünün ḥidmetidür devlet ü cāhum

-84-

Bākī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Qanı bir şirīn-suḥan la' l-i şeker-bāruñ gibi
Qanda gördi tūṭī bir āyīne ruḥsāruñ gibi
- 2 Göñlümüz alur ele zūlf-i dil-āvizüñ hele
Vechden ḥāric degül ḥaṭṭ-ı siyekāruñ gibi
- 3 Sīm-sīmā serv-bālā meh-likālar çok velī

¹¹¹ *Bākī Divanı*, a.g.e.de “zulm” şeklindedir (G. 321).

¹¹² *Bākī Divanı*, a.g.e.de “dildür” şeklindedir (G. 321).

Kimsede yokdur senüñ evzâ´ u eṭvāruñ gibi

4 Sen semen-ber serv-i sîm-endāma bir kez sarılañ
Başa iletdi işin ´ālemde destāruñ gibi

28a

5 Ögmesün ´āşıklara vā´ iz riyāz-ı cenneti
Bāğ-ı hürrem olmaz ehl-i ´aşka dīdāruñ gibi

6 Karşu tüt şem´-i ruḥuñ bi’llāh ben dil-ḥasteye
Künc-i tāriḳ içre ḳaldum çeşm-i bīmāruñ gibi

7 Nükte-i miḥr ü maḥabbetdür ser-ā-ser Bāḳiyā
Bulmaya ´aşḳ ehli bir eglence eş´āruñ gibi

-85-

Bāḳī

Fā´ ilātün Fā´ ilātün Fā´ ilātün Fā´ ilün

1 Esb-i nāz ile beni yār idüpdür¹¹³ pā-māl
Na´ ller şekli aña sīnede olmışdur dāl

2 Ḥasret-i ḥaddüñ¹¹⁴ ile bāğda seyl-i eşküm
Ṭaḳdı serv-i çemenüñ pāyine sīmīn ḥalḥāl

3 Nice olur gördi şafā āyine-i ḥüsñüñde
Yirlere geçdi ḥayādan utanup āb-ı zülāl

¹¹³ *Bāḳī Divanı*, a.g.e.de “ḳılupdur” şeklindedir (G. 294).

¹¹⁴ *Bāḳī Divanı*, a.g.e.de “ḳaddüñ” şeklindedir (G. 294).

4 Ārzū eylemezin salṭanat-ı dünyāyı
Ḥidmet-i ḥāḳ-i der-i yār yiter cāh u celāl

5 Bākıyā baña gedā-yı der-i yār olmaḳdur
Māye-i ʿizz u şeref pāye-i baht u iḳbāl

-86-

Bākī

Mefʿ ulü fāʿ ilätü mefāʿ ilü fāʿ ilün

1 Diller revāne oldılar ol meh-liḳāyıla
Eṭfāl-i şehr şanki segirdürler ay ile

2 Ey kaş ṭavf-ı Kaʿbe-i kūy-ı nigār için
Hem-rāh olaydı ḥāḳ-i vücūdum şabāyıla

3 Hecrūñ ğamıyla dīde ne demler geçürdügin
Fūrḳat şebinde ben bilürin bir Ḥudāyıla

4 Ey çarḫ nice cevr idüp aḳladasın beni
İller yüzine gülüci bir bī-vefāyıla

28b

5 Baña ʿadū yanında cefālar ider o serv
Nā-ġāh yolda rāst gelürse ḳazāyıla

6 Şekl-i dehānuñ eyledi dūr kalemde¹¹⁵ mīm
Cānā ol iki ‘aynı yazan iki yāyıla

7 Bir kerre buseñ alımaduğ haṭṭuñ irmedin
Aḥir müyesser oldı hele biñ belāyıla

8 Dāğ üzre dāğ urındı felek ‘aşk-ı yār ile
Miḥr-i sipihre şanma kūsūf irdi ayıla

9 Ümmid-i vaşl-ı yārdan el çeğme Bākıyā
Şāyed ki dest-gİR ola bir merḥabāyıla

-87-

Bāķī

Fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün
(Fā‘ ilātün) (fa‘ lün)

1 Ser-i kūyuñ şanemā cennet-i ā‘ lā bilürin
Müntehā ķāmetüñi Sidre vü Ṭübā bilürin

2 Seni Yūsuf ile güzellikde şorarlarsa baña
Yūsufi bilmezsin ammā seni ra‘ nā bilürin

3 Zā’ıl olmaz heves-i zūlf-i siyāhum dilden
Ḥāşıl olmayacağın gerçi bu sevdā bilürin

4 Bilmezsin n’eyleye derd ü gam-ı cānāne baña
Ne müdārāya meded var ne müdāvā bilürin

¹¹⁵ *Bāķī Divanı*, a.g.e.de “levh-i kalemde” şeklindedir (G. 465).

- 5 Bākıyā gülşen-i firdevsi baña ‘ arz itme
Āsitānın ben anuñ menzil ü me’vā bilürin

-88-

Bākī

Mef’ ūlū fā’ ilātü mefā’ ilü fā’ ilün

- 1 Bildüñ mi sen de kendüñi ey bī-vefā nesin
Āşüb-ı dehr ü āfet-i devr-i zamānesin

- 2 Saña bahā ne idi cefā-pīşe olmasañ
Ĥaqqā budur ki bī-bedel ü bī-bahānesin

29a

- 3 Ĥandil gibi dide pür-āb u dilümde tāb
Eflāke çekdüm āteş-i āhum zebānesin

- 4 Müşkil belā degül mi vefāsuz güzel sevüp
Ĥuşşayla yata derd ü ġam ile uyanasın

- 5 Gāhī cenāb-ı Leyliye mektüb uçurmaġa
Urındı Ĥays başına murġ āşiyānesin

- 6 Ey çarĥ gerçi cānuma geçdi cefāñ oġı
Ammā ĥadeng-i āhuma sen de nişānesin

- 7 Bākī yolında döke şaça ĥarc idüp gözün

Âhir düketdi naqd-i şirişküm hızānesin

-89-

Bākī

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün
(Fā' ilātün) (fa' lün)

- 1 Tūtalum mihri görem tal' at-i dil-ber yirine
Kime dil bağlaya zūlf-i mu' anber yirine
- 2 Gice şanma sipihr üzre kamerdür görinen
Cāmumuz ' aqsi geçer mihr-i münevver yirine
- 3 Yār ışiginde raqībūñ yirin umma sūfī
Bağlamaz ol qapuda kimse seni har yirine¹¹⁶
- 4 Işınurdum yirüme nār-ı firāqa nisbet
Ben olaydum eger āteşde semender yirine
- 5 Işigūñ taşı ile hāk-i harīmūñ besdür
Bākī-i haste-dile bāliş ü bister yirine

-90-

Bākī

Mef' ūlü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Şahrālara düşerse n'ola nāfe-i gazāl
Sevdālara şalupdur anı dil-berā o hāl

¹¹⁶ *Bākī Divanı*, a.g.e.de “kimse seni ol qapuda har yirine” şeklindedir (G. 422).

2 Na' l-i süm-i semendüñe beñzetdiler diyü
Saķf-ı sipihre degdi küleh-güşe-i hilāl

29b

3 Şekl-i 'izār-ı yār gibi naķş-ı dil-firīb
Levh-i zamīre yazmadı şüretger-i hayāl

4 Yazıldı ĥaddüñ üzre ĥaţuñ zāhir olmadın
Dirsem 'aceb mi zülfüñe tuğrā-yı bī-mişāl

5 Şāhib-cemālüñ ehl-i kemālüñ muĥibbiyüz
Bāķī ĥul eyledi [bizi] ol ĥüsn-i ber-kemāl

29b

-91-

Kemālī

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fa' lün)

1 Ğayra meyl eylesün diyü dil-i āzāde
Ĥüccet-i 'aşķımı imzāladı ķāzī-zāde

2 Bir ĥayāl oldu dilā cevır ü cefāsından anuñ
Āh idersem ten-i ĥāküm vara bil kim bāda

3 Niķe demdür dökerin gözyaşını kūyında
Umarın ide teraĥķum bu dil-i nā-şāda

- 4 İki ebrūsı hayālī o şehüñ dirmede
İki mähī dürür oynadur şanasın deryāda
- 5 Ne kadar zāhid ise şimdi Kemālī bendeñ
Seni şayd itmegiçün içse ‘aceb mi bāde

-92-

Figānī¹¹⁷

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Bezmümüzde¹¹⁸ çalınan çün çeñg idi
Nāle vü āhum aña āheñg idi
- 2 Meclis içre dil-rübānuñ bu gice
Ağı ağ u rengi reng-ā-reng idi
- 3 Ehl-i maḥbes gerçi şühidi gice¹¹⁹
Dil-berümüñ babası hoş seng idi
- 4 Şüh destüñ idi gerçi her biri¹²⁰
Şüh u şehüñ iden buları bengidi¹²¹
- 5 Aramızda var idi illā raķīb¹²²
Giydügi ol kāfirüñ heft rengidi

¹¹⁷ *Figānī Dīvanı* (bk. Karahan 1966: 135) Gazel CV’dir..

¹¹⁸ *Figānī Dīvanı*, a.g.e.de bezm-i meyde şeklindedir (G. CV).

¹¹⁹ *Figānī Dīvanı*, a.g.e.de bu beyit yer almaz (G. CV).

¹²⁰ *Figānī Dīvanı*, a.g.e.de bu beyit yer almaz (G. CV).

¹²¹ Mısram vezni kusurludur.

¹²² *Figānī Dīvanı*, a.g.e.de “Aramızda var idi illā raķīb
Şuretā kaşirdi yā efreng idi” şeklindedir (G. CV).

- 6 Ne Yahūdī ne Ermenidi ol
Şüretā kāfir velī efreñg idi
- 7 İtdüğümüz saçalına rīş-ḥand¹²³
Gerçi rīş-ḥand degül çoḡ rengidi
- 8 Bilmek isterseñ nişānın bir daḡı
Ol itüñ hem bir ayağı leñg idi

- 9 N'ola aqşarsa Fiğānī it raḡīb
Ayağına toḡınan çün señg idi

30a

-93-

Ḥayretī¹²⁴

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şayd ider ol gözleri āhūyı bir kāfir kedi
Bir yūzi ḡara köpek bir aḡçesi vāfir kedi
- 2 Ḥāşılı gūn-bāzlık ʿilmīni taḡşil eylemiş
Ben de inşāf eyledüm kimdi ʿaceb māhir kedi
- 3 Baña kimdür diyü ibrām eyleme ey Ḥayretī
Adını bilmek saña lāzım degil hā bir kedi

32b

-94-

¹²³ *Fiğānī Divanı*, a.g.e.de bu beyit yer almaz (G. CV).

¹²⁴ *Ḥayretī Divanı*'nda yoktur.

Zātī Sellem Allahu

Fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün

(Fā‘ ilātün) (fa‘ lün)

[Tercī‘ -i Bend]

I

- 1 Bunı derdi seher semāda sürüş
Güş-ı cānile pendüm eyleñ güş
- 2 Size bād-ı naşihat irişecek
Eylevüz baħr-i pür-güher gibi cüş
- 3 Ğaflet itmek namāz vaqtinde
Zıkr idüñ Ğaħķı olmañuz ħāmüş
- 4 Dāneñüz durmayup devletüñde
Biri ağ u biri siyāh iki müş
- 5 Taleb eylerseñüz verā virde
Şerbet-i nuş u pendi eyleñ nüş
- 6 Tevbe eyleñ irişmedin size mevt
‘ Accilū bi’s-şalati ħable’l-fevt¹²⁵

II

- 1 Yirine şarf idüñ kelāmuñuzı
Çıķaruñ eylüg ile nāmuñuzı

¹²⁵ “Ölüm vakti gelmeden namaz kılmakta acele edin.”

2 Çoğ idüp eline nefsiñüzüñ
Şaķınıñ virmeñüz zimāmuñuzı

3 Ola Dāru's-selām tāyiriñüz
Kesmeñüz dōstdan selāmuñız

4 Cümle ħalkuñ murādını bitürüñ
Vire tā kim Ĥudā merāmuñuzı

5 Kūşe-i mescidi maķām eyleñ
Cennet itsün Ĥudā maķāmuñuzı

6 Tevbe eyleñ irişmedin size mevt
‘ Accilū bi's-şalati ķable'l-fevt

III

1 Virinüz gücünüz yiterse zekāt
Ölmeñüz birüñ eyleñüz ħasenāt

2 Ĥāzır oluñ ziyāde vaķtünüze
İtmeñüz hiç terk-i şavm u şalāt

3 Kimse ħaķķını dīnünüze ķomañ
İrişür ‘ āķıbet ķişiye memāt

4 Eylügin söyleñüz ķamu ķişinüñ
Söylemeñ kimseye yaman kelimāt

5 Elem-i nārdan ķıyāmetde
Bulmağ isterseñüz eger ki necāt

6 Tevbe eyleñ irişmedin size mevt
‘ Accilū bi’s-şalati қable’l-fevt

33a

IV

1 Tañrınıñ buyruğına māil oluñ
Enbiyānuñ sözine қāil oluñ

2 Birileruñ yöresine uğramañuz
Nikler şöhetine dāhil oluñ

3 Cümle dermende raħm eyleñ
Tañrınıñ raħmetine vāşıl oluñ

4 İdüñ ehl-i kemālle şöhet
Anlara göre sözde kāmil oluñ

5 Emr-i Bārīnuñ irişecek vaқti
Yıldırım gibi def’-i ‘ ācil oluñ

6 Tevbe eyleñ irişmedin size mevt
‘ Accilū bi’s-şalati қable’l-fevt

V

1 ‘ Ahd ile va’deye vefā eyleñ
Ehl-i imān içün du’ ā eyleñ

2 Ayağa düşenüñ aluñ elini
Ehl-i faқr olana ‘ aţā eyleñ

- 3 'Iyd-ı vaşla irişesiz tã kim
Rũhı haq yolına fedã eyleñ
- 4 Qulzüm-i raḥmetine kendüñüzi
Haq Te'ãlãnuñ aşınã eyleñ
- 5 Yirini emr-i Bãrĩnũñ her-bãr
Başlar üzre Zãtiyã eyleñ

- 6 Tevbe eyleñ irişmedin size mevt
'Accilũ bi's-şalati qable'l-fevt

33b

-95-

Müseddes-i Tĩgĩ

Fe' ilãtũn fe' ilãtũn fe' ilãtũn fe' ilũn
(Fã' ilãtũn) (fa' lũn)

I

Dil-berũñ 'ãşıkına cevriile bĩ-dãdı qalur
'Ãşıkũñ yoq yerine nãle vũ feryãdı qalur
Nĩk ü bed cümle geqer şanma ğam u şãdĩ qalur
Devlet anũñ ki hemãn ḥayr ile bir yãdı qalur
Kãmilũñ gitse vücũdı niqe icãdı qalur
Sen daḥı añılı gör kim er olur adı qalur

II

Oynadup ḥur ki nilide felek-i zıll-ı ḥayãl
Gösterür birbiri ardınca hezãrãn eşkãl
Aldanup aña baqa qalma mişãl-i eţfãl
İde gör 'ãlem-i fãnide hemãn kesb-i kemãl

Kāmilūñ gitse vücūdı niçe icādı alur
Sen daı aılu gr kim er olur adı alur

III

Bī-beādur bu cihān devleti gāyetde dilā
‘ Āıa āhid-i bāzār ide mi mihr-i vefā
Er odur aldamayup anı ‘ acūz-ı dūnyā
Bula fırı ile fenā ire kemā leyle beā
Kāmilūñ gitse vücūdı niçe icādı alur
Sen daı aılu gr kim er olur adı alur

IV

Olayın dirseñ ger pey-rev-i rāh-ı merdān
İdegr ‘ aile tasīn-i kemāl-i ‘ irfān
Olmadın hā-i fenāile vücūduñ yeksān
Cān ile sen daı dūnyāda o bir nām u ān
Kāmilūñ gitse vücūdı niçe icādı alur
Sen daı aılu gr kim er olur adı alur

V

Tiıyā fenn-i belāatde olup rāh-ı nūmūn
Yazdı izdi niçe ūstād-ı er ū hīle metūn
Olıca nazm ile dīvān-ı fesāhat meūn
Adurur ‘ Ulviyi bu mala‘ -ı hımet mazmūn
Kāmilūñ gitse vücūdı niçe icādı alur
Sen daı aılu gr kim er olur adı alur

34a

-96-

?

Nevā (arkı)

Fe‘ ilātūn fe‘ ilātūn fe‘ ilātūn fe‘ ilūn

Yār aılsa ziyāde-i nikāb olsa bize

Gelse sākī sebeb-i ref' -i hicāb olsa bize
Tāc-ver-i dilden Gevherī biz n'eyleyeyüm
Cām-ı Cemden qonilur la' llerinden olsa bize

36a

-97-

[Terkīb-i Bend-i Zātī]

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

I

....

- 1 Yandırma beni āteş-i qahrına o diyün
Ey dōstına gülşen iden tūde-i nārı
- 2 Ben sūz u güdāzile iderken bu niyāzı
Oldı bu nidā cān u dilün gūş-ı güzārı
- 3 Ger rāh-ı necāt ister iseñ baħr-ı belādan
Himmet taleb it zümre-i merdān-ı Hūdādan

II

- 1 Oldum niçe dem řālib-i merdān-ı İlähi
Gezdüm düşürüp mescid ü mey-ħāneye rāhı
- 2 İtdüm niçe dem şavma' a-i Hālvetiyanāda
..... māziyyetle ten-i zer daħı gāhı
- 3 Düşdüm hem o sevdāya ki şūfi gibi ben de
Tekmīl idüp esmāyı görem nūr-ı siyāhı

4 Evhām-ı hayālāt ile çok vākı' a gördüm
Seyr itdi gözüm enfes ü āfākı kemāhı

5 Zannum bu ki keşf oldı baña şūret-i esrār
Oldum bu kemān ile mecālisde mübāhı

6 Lāzım gelicek da'vaya ma'na nazār itdüm
Gördüm ki benüm ğāfil ü gümrāh u tebāhı

7 Bir dāma düşürmiş beni şayyād-ı hevā kim
Her dānesi bir tohum-ı mu'āşı vü menāhı

8 Oldum niçe tedbīr ile ol dāmden āzād
İtdi bu hevā hirmen-i ümmidümi ber-bād

III

1 Oldum niçe dem post-nişinān ile hem-ḥāl
Şandım ki ola anları Aḳovaya abdāl

2 Ḳuṭb añladuğum merkez-i ğafletde bulındı
Kim zāireden ḥāric idi itdüğü ef'āl

3 Pīrüm diyü himmet taleb itdüklerimüñ ḥod
Ṭa' n eyledi eṭvārına nā-bāliğ [ü] eṭfāl

4 Taḳlīd ile eṭvārını tağyīr iden eşrār
İtmiş niçe biñ bencileyin aḥmaḳı azlāl

5 Girmeñ dimedüm hırḳa giyüp kisve-i faḳra
Gördüm ki bu bārı çekenüñ ekşeri ḥammāl

- 6 Bildüm ki medār olmaz imiş kesb-i fenāya
Destār-ı fenā köhne kabā şemle vü hem şāl
- 7 İtdi giderek secde-i subḥa-i şūfī gibi şibhe
Ser-rişte-i endişemi bir ‘ uqde-i eşkāl
- 8 Yüz döndürüp ol t̄āifeden ‘ ākıbet-i kār
Oldum müteveccih taraf-ı āḥire nā-çār

IV

- 1 Erbāb-ı ḥarābāta idüp cān ile rağbet
Kıldum niçe dem zümre-i rindānile şoḥbet
- 36b
- 2 Aldum elime āyīneyi ‘ār itdüm
Ol t̄āifenūñ şüret-i aḥvāline diḳḳat
- 3 Olmış kimisi mest-i mey-i ‘aşḳ-ı mecāzī
Almış kimini neşve-i şahbā-yı ḥaḳīkat
- 4 Şalmış kimini cezbe-i keyfiyyet ayaḳdan
İtmiş yerini cür‘a gibi ḥāk-i mezellet
- 5 Meydāna koyup dārını itmekde gedālar
Şāhāne külāhın keç idüp nāzile ‘işret
- 6 Meşrebleri birbirine meh-vāre muvaffiḳ

Şundukları birbirine hep cām-ı maḥabbet

7 Biñ cām içilür gerçi bakılsa yine ammā
Mestāne iden cümele bir neşve-i ḥikmet

8 Her birini bir ḥāle ḳomış ḥālet-i mestī
Yād eyledüm ol ḥālī görüp bezm-i elesti

V

1 Bir şubḥ-dem ol şevḳile olup ele sāḡar
İtdüm yine āyīnemi ḥūrşīde ber-ā-ber

2 Ol şubḥ-ı mübārek dem ü ol cām-ı şafānuñ
İtdi eşeri cān u dile feyz-i mükerrer

3 Ol feyzile āyīne-i dil oldı mücellā
Dīdārını ‘ arz eyledi bir rûḥ-ı muşavver

4 Ruḥsāre-i per-i şevk-i cihān-tābına baḳdum
Yanında ikeñ zerre degil mihr-i münevver

5 Çeşminde mey-i naḥvet ü destümde piyāle
Olmış ddü cihān luḥfına vü ḳahrına maḫzar

6 Ervāḥ-ı mücerred ser-i zülfinde muḳayyed
İctihād-ı melek ḡamzesinüñ küştesi yek-ser

7 Ta‘ rīf idemem nakş-i cemālin o perīnüñ
Bu ḥüsnile yoḳ nev‘ -i beşerde aña beñzer

- 8 Bir ŧive ile kıldı beni hŧsnine meftŧn
Oldı dil-i ŧŧrĭdemŧn aħvāli dĭger-gŧn

VI

- 1 Germ itdi dili neŧve-i ŧahbā-yı maĥabbet
Dŧŧdi biriler sŧr meh-i sevdā-yı maĥabbet
- 2 aldum baŧına ‘ aĭluñ o dem ŧiŧe-i nengi
İtdŧm dil-i dĭvānemi rŧsvā-yı maĥabbet
- 3 Geh hem-nefesŧm nāle-i pŧr-sŧz u nārem
Geh mŧnisŧm endŧh [u] ĭam-efzā-yı maĥabbet
- 4 Geh cilve-gehŧm gŧŧe-i bāzār-ı melāmet
Geh cāy-ı ĭarārŧm ser-i ŧaĥrā-yı maĥabbet
- 5 Geh seyl-i beyābān-ı belāyile revānum
Geh ĭavĭa-i hŧr lŧcce-i deryā-yı maĥabbet
- 6 Meydāna ĭoyup baŧŧmı Ferhādveŧ itdŧm
oĭ bĭ-ser u sāmān ile da‘ vā-yı maĥabbet
- 7 ŧĭmdengirŧ cān oynaduram ‘ aŧŧ ile zĭrā
Gŧnden gŧne germ olmada ĭavĭā-yı maĥabbet
- 8 Dŧnyā yıĭılup baŧŧma ger ĭopsa ĭıyāmet
Gelmez yine bu ma‘ rekeden baña ferāĭat

37a

-98-

[Terkīb-i Bend-i Rūhī-i Bağdādī] ¹²⁶

Mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ülün

....

16

....

7 Evc-i felege başdı qadem cāh ile cāhil
Erbāb-ı kemālūñ yeri yoq zīr-i felekde

8 Yā Rab bize bir er bulunup himmet ider mi
Yoħsa günümüz böyle felāket ile gider ise¹²⁷

....

17

1 Virdük dil ü cān ile rızā hūkm-i qazāya¹²⁸
Ėam çekmezüz ugrarsaq eger renc ü ' anāya¹²⁹

2 Qoyduq vaqanı Ėurbete bu fikr ile çıqduq
Kim renc-i sefer bā' iş ola ' izz ü ' alāya

3 Devr eylemedük yer qomaduk bir niqe yıldır
Uyduq dil-i dīvāneye dil uydı hevāya

4 Olduq nereye varduq ise ' aşqa giriftār
Alındı gönül bir şanem-i māh-liqāya

¹²⁶ Bağdatlı Rūhī'nin Terkīb-i Bendi olup baş tarafı eksiktir. 16. bendin son iki beyti ile 17. bend mevcuttur (bk. Ak 2000: 51-66).

¹²⁷ Bağdatlı Rūhī, a.g.e.de "geçer mi" şeklindedir (16.bent).

¹²⁸ Bağdatlı Rūhī, a.g.e.de "rızā biz bu qazāya" şeklindedir (17.bent).

¹²⁹ Bağdatlı Rūhī, a.g.e.de "derd ü belāya" şeklindedir (17.bent).

5 Bağdāda yoluñ düşse ger ey bād-ı seher-ḥīz
Ādāb ile var ḥidmet-i yārāna şafāya

6 Rūḥīye eger bir şorar ister bulunursa
Dirlerse buluşduñ mı o bī-berg-i nevāya¹³⁰

7 Bu maṭla‘ -ı garrāyı oḡu ebsem ol andan
Ma‘ lūm olur aḥvālimüz erbāb-ı vefāya

8 Hālā ki biz ūftāde-i ḥūbān-ı Dımışḡuz
Ser-ḡalkā-i rindān-ı melāmet-keş-i ‘ aşḡuz

-99-

?

[Maṭla‘]

Meḑ ūlü meḑā‘ ilü meḑā‘ ilü fe‘ ūlün

1 Mālum da senüñ cān da senüñ ey gül-i ra‘ nā¹³¹
El-‘ abdü vemā fi yedihi kāne li-mevlā¹³²

Fi 1106

*Le-ḡad ālakne’l-insāne fi-aḡseni takvim*¹³³ feḡvāsınca vüçüd-ı insānı bir müşt türāb
bir bir ḡaç ḡatre-i āb iken *ellezī yuşavviruküm fi’l-erḡāmi keyfe yeşā*¹³⁴
muḡteżāsınca nigār-ḡāne-i erḡāmda yed-i ḡudret ve ḡalem-i ḡikmetle bir şekl-i
şanem mehveş ve perī-peyker büt-i dil-keş taḡrīr ü taşvīr eyler ki ṡal‘ at-ı münīr
ḡamer-tenvīri sipīhr-şabāḡat u maṡla‘ -ı melāḡatde ḡāme-i ḡār-dehe yā toḡ veyā
toḡdum dir.

¹³⁰ *Baḡdatlı Rūḡī*, a.g.e.de “hevāya” şeklindedir (17.bent).

¹³¹ “cān” mecmuada “cānumuz” şeklindedir.

¹³² “Köle de elindekiler de efendisine (Hz. Allah’a) aittir.”

¹³³ “Biz, insanı en güzel bir biçimde yarattık.” (Tīn, 95/4).

¹³⁴ “O, sizi rahimlerde dilediḡi gibi şekillendirendir.” (Āl-i İmrān, 3/6).

-100-

[Müseddes-i] ' Aşık ' Ömer

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I

Bir seher vaqtinde gördüm bir cemāli āfitāb
 ' Azm-i ḥammām eylemiş ol lā-nazīr ' ālī-cenāb
 Yüz sürüp pāyine düşdüm eyledüm terk-i ḥicāb
 Taşra çıkdı nāz ile ḥammāmcı açdın şāh-ı bāb
 Cümleye virdi selām ol ğamzesi ḥazır cevāb
 Göz ucuyla kimine luḫf idi kimine ' itāb

II

Sāye şaldı şadra ol bālā-bülend ' ibret-nümā
 Mest [ü] ḥayrān oldu her bir ğuşede bīñ mübtelā
 Şaḫınmaz yavuz nazardan kendüsi ol dil-rübā
 Sīm-bedenden oldu iḫrāc atlas [u] zerrīn-ḫabā
 Cümle a' zāsında ancak pīrehen kıldı niḫāb
 Yoksa ger āyā bu mıdur şubḫa ḫalmış māh-tāb

III

Ġayrile kıldı ' azīmet iḫerü ol meh-cebīn
 ḫılup oldu emīn
 Bir ğüzel tellāk ğulāmı yanına geldi yaḫīn
 Sürer ise kīseler şābūn ol vücūd-ı nāzenīn
 Lülelerden aldı zerrīn tāsile dükendi āb
 Ġasla niyyet eyledi allahü a'lem bi's-şavāb

IV

Bürinüp havlı nihân oldu o dil-ber nūr gibi
Bendi yüksek nālīne reftār ider servi gibi
Düşdi tellāklar önüne her biri reh-ber gibi
Taşra çıkdı ruĥları olmuş gül-i aĥmer gibi
Sundılar bir kāse-i faġfūrīden şākī şarāb
Nūşına şıĥĥa didiler bendeler bī-ictināb

V

Cāme-i atlāsı ol bir laĥzada gitdi hemān
Sīne-i bendi muĥaddem dolanup bendi miyān
Oturup mir 'āt[a] baĥdı görđi bir şūĥ-ı cihān
Padişāhum dirdi hammām ĥaĥķını oldu revān
Ķaldı vaşfın yazmaġa ' Āşık ' Ömer hazā'l-ĥisāb
Dögünürđi ser-güzeştım eyleşem biñ cild kitāb

38a

-101-

Zarīfi

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fa' lün)

- 1 Ayırup zūlmile ben bende-i sulţānumdan
Miĥnet-i derd ü belā ġuşşaya maĥrūn itdi
- 2 Bezm-i ġamda beni nālān iden nāy gibi
Ķarĥ-ı gerdden baña cevri itmegi ķānūn itdi

3 H̄asret ü āb-ı ʿ izār [u] leb-i cān-baḥṣuñla
Gözlerüm yaşı ten-i zerdümi gül-gün itdi

4 Elif iken ḳadi ey ḡonca-dehen ʿ aşḳuñla
Bu Z̄arīfi-i zaʿ if ḳāmetini nūn itdi

-102-

?

Feʿ ilātün mefāʿ ilün feʿ ilün

(Fāʿ ilātün) (faʿ lün)

1 ʿ Arz-ı ʿ aşḳı ḡör ṣifā yerine
Alıḡör derūni devā yerine

2 Ne sevdā-yı zūlfüñ āḫir-kār
Ḳaraçul giydürür ʿ abā yerine

3 Sīnemüñ sırrı fāṣ olur yoḥsa
Çāk iderdüm tenüm ḳabā yerine

4 Baḳmadın yüzüme ḡeçüp gidme
Sög begüm bārī merḫabā yerine

5 Çıḳar ey dil gözümi ḡörmezse
Ḥāk-i pāyüñi tütüyā yerine

6 Müft-i mesken ṣanur ciḫāni ḳişi
Naḳd-i ʿ ömrin virür Kisrā yerine

-103-

?

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

(Fā' ilātün) (fa' lün)

- 1 Ne elüm var benüm meyānuñda
Ne dilüm var senüñ dehānuñda

- 2 Devr-i ḥüsnüñde cümle el giryān
Kim gele ben gülem zamanuñda

- 3 'Āşık öldürmağçün pādişāhum
Hem yer idindi yanuñda

- 4 Ḥüsn-i yārüñ bir andurur ammā
Bilmedi qadrini ol ānuñda

- 5 Yok yere cān virür dehāniçüñ
Dil ne işşuñda ne ziyānuñda

-104-

Belîğî

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

(Fā' ilātün) (fa' lün)

- 1 Dilümüz añlayımaz şūfî-i bezm qāl ehli
Bî-zebān söyleşelüm var ise bir ḥāl ehli

2 Salṭanat fakrile faḥr itmekimiş ʿālemde
Ne bilür ḳadrin anuñ memleket ü māl ehli

3 Vāz gel ʿaşḳile sen yār olmazsın ey dil
Ehli var başḳa anuñ da be hey abdāl ehli

4 Cān cānān yolına virmede ihmāl itme
İremez menzil-i maḳşūdına ihmāl ehli

5 Her dem ālile Belîḡi öper o serv ayaḡın
Görmedüm ḥūn-ı sirişküme gibi bir āl ehli

39a

-105-

Nizāmî

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 Ğuşṣañı ʿālemde şādî bilmeyen şād olmasun
Olmayan ʿaşḳuñ esîr-i ğamdan āzād olmasun

2 Serv-i ḳaddüñ ʿaşḳına naḥl-ı ciḥān-ārā
Hîç ʿarʿ ar bitmesün ʿālemde şimşād olmasun

3 Bu şıfatda gördüḡi yoḳ kimse nesli
Kim göreñ ol māh-ı ḥūriveş perî-zāt olmasun

4 Zülfile ğamzeñ çeker çāh-ı zenaḥdāndan beni
Ḥabs içenden çıkarın kişiyi cellād olmasun

- 5 Ağzuñı yād itdügümce baña cevr eyler raķīb
Devr-i ‘adlũnde kimseye bīdād olmasun
- 6 Göñlümũñ vīrānesin derdüñle vīrān eyle kim
Va‘ de-i vaşluñ gibi bī-aşl-ı bünyād olmasun
- 7 Ey Nizāmī çünki yārũñ gençdür vīrān diler
Ço vücũduñ mülki vīrān olsun ābād olmasun

-106-

Fevrī

Mef‘ ūlũ fā‘ ilātũ mefā‘ ilũ fā‘ ilũn

- 1 Biz şol şehüz ki kũy-ı fenādur ıurağumuz
Anda ħabāb-ı eşk-i belādur otağumuz
- 2 Biz şol misāfirüz ki dehānına cān virüp
Kũy-ı ‘ademde eyledũñ evvel ıonağumuz
- 3 Biz şol şarāb-ı ‘aşkuña mestüz ki sākıyā
Bezm-i cihānda çekmedi kimse ayağumuz
- 4 Biz şol hezār-ı gülşen-i ‘aşkuz ki gül olur
Gülzār-ı sīnede açılan tāze dāğumuz
- 39b
- 5 Biz şol muķīm-i künc-i fenāyuz ki her gice
Āh-ı derũn-ı Fevrī uyarur çerāğumuz

-107-

Uşūlī¹³⁵

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Vücūd-ı Muṭlaquñ baḥri ne mevci kim ider peydā
Ene'l-ḥaḡ sırrını söyler eger maḥfī eger peydā
- 2 Me' ādindir ḡamu eşyā ider öz kendi zātından
Kimisi sīm ü zer zāhir kimi seng ü meder peydā
- 3 Bu bāḡuñ ger ḥaḡīḡatde bāḡı¹³⁶ bir bāḡbānı bir
Velī olmuş ḥaḡāyıḡda niḡe yüz biñ şecer peydā
- 4 Naḡar ḡıl nev' -i insāna kimi zehr ü kimi sūkker
' Aceb ḡikmet bir aḡaçdan olur niḡe¹³⁷ semer peydā
- 5 Düzilür niḡe biñ işler bozulur niḡe cünbişler
Ne kār-ı bü'l- ' acebdür bu kim olmaz kārger peydā
- 6 Bu toḡuz ḡubbe-i şeş sū içinde geldüñ [ü] gitdüñ
Ne geldüḡüñ ḡapu zāhir ne gitdüḡüñ memer peydā
- 7 Şu serverler gibi daḡlar gibi baş egmezdi eflāke
Yaturlar yerde pest olmuş ne tiḡ ü ne kemer peydā
- 8 Yolumuz bir beyābāna irişdi nā-gehān ki aña

¹³⁵ *Usūlī Divanı*'nda (bk. İsen 1990: 97) 1 numaralı gazeldir.

¹³⁶ *Usūlī Divanı*, a.g.e.de "suyı" şeklindedir (G. 1).

¹³⁷ *Usūlī Divanı*, a.g.e.de "dürlü" şeklindedir (G. 1).

Girer biñ kār̄bān olmaz birinden bir eṣer peydā

9 Niçe şūr̄ide ʿ aşıklar gezerler cümle t̄āyihler
Bu t̄ih-i bī-nihāyetde ne reh ne rāh-ber peydā

10 Niçe gün ü gice oldı niçe biñ ay u yıl geçdi¹³⁸
Dir̄igā olmadı qaldı şeb-i bahre¹³⁹ seher peydā

40a

11 Nice zaḥmet çeker kesb-i kemāl idince bir ʿ ārif
Belī çok qan yudar kan eyleyince bir güher peydā

12 Niçe biñ ādem oğlanı helāk olmaḡ gerekdür kim¹⁴⁰
Yalancı qaḥbe dünyāda ola bir gerçek er peydā

13 Qamu nezzārede ebkār-ı maʿ nī muntazırlardur
Uşulī gibi tā kim ola bir şāḥib-i nazār peydā

-108-

Esir̄i

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1 Germ olup nūş eyledi gonca şarāb-ı hoş-güvār
Eyledi ḡam ʿ askerın şeş-per-i şūsen tār-mār

2 Yāde virdi başını topraḡa ḡaltān eyledi
Lāle-i şāḥ eyledi tā ḡaşre-dek feryād u zār

¹³⁸ *Usūlī Divanı*, a.g.e.de “geldi” şeklindedir (G. 1).

¹³⁹ *Usūlī Divanı*, a.g.e.de “kadre” şeklindedir (G. 1).

¹⁴⁰ *Usūlī Divanı*, a.g.e.de “tā kim” şeklindedir (G. 1).

- 3 Tağdı sünbüller şükûfe boynına kāküllerin
Ceng iderken servile şan bāğda düşdi çınār
- 4 Şol şehīdler şanına boyadı lāle pīrehen
Bir nice dürlü şükûfe anda oldı āşikār
- 5 Her gice miskīn Esīrī vird-i medhūñ zīkr ider
Bu cihān turduqça dāyīm ‘ōmrūñ olsun pāyidār

-109-

[Muşammat-1] Raḥmī¹⁴¹

Fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

I¹⁴²

- 1 Ėam-ı dünyā ile ey dil nice bir zār olalum
2 Varalum mü‘ tekif-i ḥāne-i¹⁴³ ḥammār olalum
3 Sāḳi-i muṭrib-i gül-çihre ile yār olalum
4 Zāhid-i ḥuşk sözinden yūri bī-zār olalum
5 ‘ Aşq evşāfına gel mażhar-ı āsār olalum
6 Āteş-i ‘ aşqa yanup maṭla‘ -ı envār olalum
40b
7 *Gülşen-i Rāz* okıyup *Maḥzen-i Esrār* olalum
8 *Manṭuḳ-ı Tayr* bilüp maḥrem ‘ Aṭṭār olalum
9 Yine bir serv-i hevā-baḥşa hevādār olalum
10 Lāleveş dāğ-ı maḥabbetle dil-efğār olalum
11 Naḳd-ı cān ile vişāline ḥarīdār olalum

¹⁴¹ *Bursalı Raḥmī Divanı* ‘nda (bk. Erdoğan 1992: 245-248) 1 numaralı musammattır.

¹⁴² *Bursalı Raḥmī Divanı*, a.g.e. de I. bentteki mısraların yerleri değışiktir.

¹⁴³ *Bursalı Raḥmī Divanı*, a.g.e. de “gūşe-i” şeklindedir. (I. bent)

- 12 Boynumuzdan irelüm yüki sebük-bār olalum
13 Terk-i ‘aql eyleyüben māfī-i aḡyār olalum
14 Pāyına şu gibi yüzler süriyüp¹⁴⁴ zār olalum
15 Pāk-rū pāk-i nazar ‘āşık-ı dīdār olalum

II¹⁴⁵

- 1 Niçe bir medresede eyleyelüm kıl ile kâl
2 Niçe bir māzī vü müstaḡbel ola dilde maḡâl
3 Eyleseñ¹⁴⁶ fenn-i kelām içre niçe baḡş-i cidāl
4 Zāhir olmaz saña bir zerreçe keyfiyyet-i ḡâl
5 Ḥall olınsun dirseñ saña ser-ā-ser eşkāl
6 Yüri bir rāh-nümāya erişigör ābdāl
7 Ḥāk-i pāyüñe vezin¹⁴⁷ olsa hezārān mişḡâl
8 Püte-i ‘aşḡda şevḡ āteşi ile ola kâl
9 Çıkarup cāme-i zühdi giyegör bir ḡara şāl
10 Göstere tā ki saña ḡanda durur tāze nihāl¹⁴⁸
11 Muḡber¹⁴⁹ itdi ise mir’āt-ı dili jeng-i melāl
12 Bir nazarla añı pāk eyleye āyīne-misāl
13 Anda ‘aks eyleye geh ḡāh tecellī-i cemāl
14 Şu‘ le-i ḡüsnine ḡarşu yaḡalum per ile bāl
15 Pāk-rū pāk-i nazar ‘āşık-ı dīdār olalum
41a

III

- 1 Niçe bir kāḡ-ı fenā içre iḡāmet idelüm
2 Çünki bākī degülüz yā nice ḡaflet idelüm
3 Niçe bir nefes murādına¹⁵⁰ iḡā‘ at idelüm

¹⁴⁴ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “sürüben” şeklindedir. (I. bent)

¹⁴⁵ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de II. bentteki mısraların yerleri deḡişiktir.

¹⁴⁶ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “eyleyüp” şeklindedir. (II. bent)

¹⁴⁷ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “virüp” şeklindedir. (II. bent)

¹⁴⁸ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “rāh-ı dalāl” şeklindedir. (II. bent)

¹⁴⁹ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “makar” şeklindedir. (II. bent)

- 4 Cāme-i zerķ giyüp niķe żarāfet idelüm
5 Gel berü terk-i hevā itmege himmet idelüm
6 Mā-sivādan çeküp el¹⁵¹ küll-i ferāgat idelüm
7 Gezelüm ‘ālem-i tecrīd[i] seyāhat idelüm
8 Mihr-i ‘ālem gibi bir ķurşa ķanā‘ at idelüm
9 K’aña¹⁵² baķr-ı ŗühüd iķre sebaķāt idelüm
10 Sīnemüz ŗevķ ile pür-dāĝ-ı maķabbet idelüm
11 ‘Arŗa-i ‘aŗķda ŗīrāne ŗecā‘ at idelüm
12 Terk idüp ķaŗmet-i pervāneye¹⁵³ nisbet idelüm
13 Yāriķün nār-ı ĝama yanmaĝa minnet idelüm
14 Yārsuz ger diseler cennete nefret idelüm
15 Pāk-rū pāk-i nażar ‘āŗıķ-ı dīdār olalum

IV

- 1 Bir ŗeķer bāda¹⁵⁴ virüp bād-ı fenā¹⁵⁵ ĝülzārı
2 Pirehensüz ķodı ĝülŗene ķamu eŗcārı
3 Aķdı a‘yān ķemen-i ‘ibret ile enzārı
4 Ğördiler var bu cihān iķre ķudūŗ-ı āsārı
5 Servler ķayrete vardı unıdup reftārı
6 Cūylar nāleler itdi ŗolanup kuh-sārı
7 Sūsenüñ lerzeler itdi ĝöĝerüp ruķsārı
8 Seyr idüp sür‘ at-ı ķarķı-ı¹⁵⁶ felek-i ĝaddārı
9 Ğonķanuñ söylemez oldu dehen-i dūr-bārı
10 Nergisüñ tāc-ı zerin ķapdı felek-i ‘ayyārı
41b

¹⁵⁰ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “hevāsına” ŗeklindedir. (III. bent)

¹⁵¹ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “çeküp el” kelimesi “geķüben” ŗeklindedir. (III. bent)

¹⁵² *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “ĝāh geh” ŗeklindedir. (III. bent)

¹⁵³ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “ķaŗmet-i pervāneye kelimesi “vaķŗeti divāneye” ŗeklindedir. (III. bent)

¹⁵⁴ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “yile” ŗeklindedir (IV. Bent).

¹⁵⁵ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “sabā” ŗeklindedir (IV. Bent).

¹⁵⁶ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “seyr-i” ŗeklindedir (IV. Bent).

- 11 Hār hār itdi dili gülşen-i¹⁵⁷ dehrüñ hārı
12 Kendüye pend idüp¹⁵⁸ dir idi bu güftarı
13 Nār-ı şevke şalalum cübbe ile destarı
14 Terk-i tecrīd olalum ya^c ni kalendar vārī
15 Pāk-rū pāk-i nazār ^c aşık-ı dīdār olalum

V

- 1 Raḥmiyā ger bize nāz eylerise cānāne
2 Vuşlatı terk idelüm ka³ il olup hicrāna
3 Sāki-i ^c aşk elinden içelüm peymāne
4 Düşelim kūy-ı ḥarābāta olup mestāne
5 Yaşamuz çāk idelüm irişe tā dāmāna
6 Mā-sivā terkin urup baqmaluyum devrāna
7 Bir leked-küb gelüp saltanat-ı ḥāqāna
8 İlticā itme vezīr ile der-i sultāna
9 Yūri var baş qademūñ dāyire-i ^c irfāna
10 ^c Ārif-i vaḥdet olup¹⁵⁹ gel berü bu meydāna
11 Bize Mecnūn ile Ferhād durur hem-ḥāne
12 Varalum tekke-i Vāmıqda olan yārāna¹⁶⁰
13 Ḥāşılı cümle şalā eyleyelüm yārāna
14 Pā-bürehne gezelüm ^c ālemi dervīşāne
15 Pāk-rū pāk-i nazār ^c aşık-ı dīdār olalum

-110-

Emrī

Mefā^c ilün mefā^c ilün mefā^c ilün mefā^c ilün

- 1 Yatur dil ḥaṭṭ-ı şeb-günında zülf-i yāra yaşdanmış

¹⁵⁷ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “gonçe” şeklindedir (IV. Bent).

¹⁵⁸ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “ıdüben” şeklindedir (IV. Bent).

¹⁵⁹ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “isen” şeklindedir (V. Bent).

¹⁶⁰ *Bursalı Rahmī Divanı*, a.g.e. de “akrāna” şeklindedir (V. Bent).

Ne bilsün dün arañusunda miskîn m ara yaşdanmış

- 2 olın p r-d g id p k nc-i bel da yaşdanan   aşık
şeh-i ikl m-i g mdur b liş-i zer-k ra yaşdanmış

42a

- 3  liceb başı ucında bulunur n rdan b lin
şu kim ĥasta yaturken z n -yı dil-d ra yaşdanmış ¹⁶¹

- 4 Didiler oldu raşş nveş hil l  stinde bir ĥurřid
Meger kim pençe-i s m nin ol meh-p re yaşdanmış

- 5 řorarsañ Emr -i dil-ĥaste h lin k ře-i g mda
Yatur ol n -t v n oprağa d şmiş ĥ ra yaşdanmış

-111-

?

Mef  ul  f  ilat  mef  il  f  il n

- 1 Anlar ki cennet istedi   ub ya şaldılar
İblisleri bug n yine ferd ya şaldılar
- 2 Vaqt-i emen d r r gel n z   ıyş id n diy 
Yer yer en r u serv bize aya şaldılar
- 3 Yerde v  g kdesin meh-i b -mihir bulmağa
Yaşum f r ya  humı b l ya şaldılar
- 4 Ma  n -i cev hirini g n lden ıkarmağa
Ėavv s-ı fikr baħrine dery ya şaldılar

¹⁶¹ *Emr  Divanı*, a.g.e.de  ç nc  ve d rd nc  beyitlerin yerleri değişiktir (G.235).

- 5 Var bir haber getir diyü ahvâl-i dehrden
Kavm-i elest seyfini dünyâya şaldılar

-112-

Figānī

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

- 1 Yilsün yoluña yeller ile dil şabā gibi
Görsün cefāñi cānuma cānā vefā gibi

- 2 Her gün güneş yüzün kapuñda toprağa sürer¹⁶²
Sen pāyine begüm bencileyin mübtelā gibi¹⁶³

42b

- 3 Çokdur ciḥānda ḥüsn ile meşhūr¹⁶⁴ velī
Yokdur kemāl-i ḥüsn ile sen¹⁶⁵ meh-liḳā gibi

- 4 Ben ağlayup didüm ḳo cefāyı vefālar it
Sen güldüñ ol söze gülüşüñden rızā gibi

- 5 Gördi Figānī rā ḳaşuñı fikr idüp didi¹⁶⁶
Ḳaddüm iki büken benüm āḫır bu rā gibi

-113-

Figānī

¹⁶² *Figānī Divanı*, a.g.e.de “Her gün güneş kapuñda yüzün yirlere sürer
Sen māha ol da bencileyin mübtelā gibi” şeklindedir (G. C).

¹⁶³ Mısrām vezni kusurludur.

¹⁶⁴ *Figānī Divanı*, a.g.e.de “meşhurlar” şeklindedir (G. C).

¹⁶⁵ *Figānī Divanı*, a.g.e.de “ol” şeklindedir (G. C).

¹⁶⁶ *Figānī Divanı*, a.g.e.de “Gördi Figānī rā ḳaşuñı eyledi figān” şeklindedir (G. C).

Mef' ūlü fā' ilätü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Çözdükçe çin¹⁶⁷ seher o şanem zülf-i bağıını
Bād-ı şabā mu' attar ider cān-ı dimāğını
- 2 Hüsünün kitābı remzine olmağa muṭṭālī'
Encüm çıkardı şubḥ-ı felekde çerāğını
- 3 Gül ruḥlarına kendüyi beñzetdügi için
Jāle söyündürür şu koyup lāle ocağını
- 4 Susen ki giydi başına tāc-ı khalenderī
Añlatdı dehre zāviyesinden ferāğını
- 5 Cellād-ı çeşm-i gānzesi tiğın dağındı çün
Görsün Fiğānī her kişi başı yarağını

-114-

Necāti¹⁶⁸

Fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün

(Fā' ilätün)

(fa' lün)

- 1 Dime kim yārda yoğ cevr ü cefādan ğayrı
Ne dilerseñ bulunur mihr ü vefādan ğayrı
- 2 Beni ağlañ beni kim üstüme gelmez ölicek
Bir avuç toprağ atar bād-ı şabādan ğayrı¹⁶⁹

¹⁶⁷ *Fiğānī Divanı*, a.g.e.de “her” şeklindedir (G.XCI).

¹⁶⁸ *Necāti Bey Divanı*'nda (bk.Tarlan 1997:412) 599 numaralı gazeldir.

....

43a

-115-

Ḥayretī

Mef' ūlü fā' ilātün mef' ūlü fā' ilātün

- 1 Zevk u şafā ile kııl bī-hūş Ḥayretīyi
Ey sākī-i maḥabbet gel bir sāle irgür

-116-

Emrī

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fa' lün)

- 1 İki қаşuñ iki rā muşşaf-ı ruḥsāruñda
İki zülfüñ iki dāl āyet-i dīdāruñda
- 2 Şanemā ebr-i sefid içre meh-i nev şandum
Ḥam-ı ebrüñi görüp küşe-i destāruñda
- 3 Şa' şa' şanma güneş ḥāme-i zerle her gün
Åh şāhum yazar ey meh der ü dīvāruñda
- 4 Bekle kūyını ola kim çıқа yāruñ göresin
Başuña gün toğa ey dil der-i dil-dāruñda
- 5 Emrinüñ çün¹⁷⁰ şanemā ağızına geldi cānı
Bir kez öpince seni la' l-i şeker¹⁷¹-bāruñda

¹⁶⁹ Burada sayfa kopmuş ve manzume eksik kalmış.

¹⁷⁰ *Emrī Dīvanı*, a.g.e.de “dün” şeklindedir (G. 452).

-117-

Emrî

Mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün

- 1 Murğ-ı ğam-ı nigāra dil āşiyāna ancağ
Eşk ü şerār-ı āhum hep āb u dāne ancağ
- 2 Cismüm elifler ile zeyn eyledüm gören dir
Birbirisinün qalmış vîrāne hāne ancağ¹⁷²
- 3 Sīnemde dāğ-ı bî-ḥad gördi niğār didi
Abdāl olduĝuña bunlar nişāne ancağ¹⁷³
- 4 Çarḫ üzre keh-keşānı encüm midür şanursın
Cān murğın avlamaĝa dām ile dāne ancağ

43b

- 5 Meydān-ı 'aşğ içinde қоşmaĝa ğam semendin
Zülf-i nigār Emrî bir tāziyāne ancağ

-118-

Emrî

Fe' ilâtün mefā' ilün fe' ilün

(Fā' ilâtün) (fa' lün)

¹⁷¹ *Emrî Divanı*, a.g.e.de “güher” şeklindedir (G. 452).

¹⁷² *Emrî Divanı*, a.g.e.de “Abdāl olduĝuña bunlar nişāne ancağ” şeklindedir (G. 255).

¹⁷³ *Emrî Divanı*, a.g.e.de “Yir yir ocaĝı qalmış vîrāne-hāne ancağ” şeklindedir (G. 225).

- 1 Yārsuz bu cihānda n'eylersin¹⁷⁴
Servi yoğ büstānda n'eylersin
- 2 'Aşķ-ı Leylāyı ise gönlüñde
Hāy Mecnūn yabanda n'eylersin
- 3 Ey gönül murğ[1] yüce pervāz it
Bu türāb āşiyānda n'eylersin
- 4 Tīr-i āhuñ gibi felekden geç
Lā-mekān ol mekānda n'eylersin
- 5 Çünkü 'aşķ degülsin ey Emrī
Söyle kūy-ı fülānda n'eylersin

-119-

Ḥayretī

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

- 1 Ayağūñ toprağı ser-tācumuzdur
İşigūñ 'arşumuz mi' rācumuzdur
- 2 Bulaldan 'aşķıñuñ gencīnesini
Ḳamu mīr ü gedā muhtācumuzdur
- 3 Geçürüz āhumuz oğın felekden
Bu nüh şīşe bizüm umacumuzdur
- 4 Niçe olsun gönül mülki 'imāret
Ḥarāmī gözlerūñ yağmacumuzdur

¹⁷⁴ *Emrī Divanı*, a.g.e.de beyitlerin sırası farklı şekildedir (G. 414).

44a

- 5 Hārābāt erlerinüñ hāk-i pāyı
Bizüm ey Hayretī ser-tācumuzdur

-120-

Hayretī

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

- 1 Maḥabbet bezminüñ dil menzolidür
Mey-i 'aşk-ı cür' a lā-ya' kılıdur¹⁷⁵

- 2 Dökilsün dāne dāne eşk-i çeşmüm
Maḥabbet mezra' inuñ hāşılıdur

- 3 Tārīk-ı ğamda başum bir ceresdür
Dehanumda dilüm gūyā dilidür

- 4 Raḫibüñ ne çalar bezm-i belāda
Gerekse yenür biñ ötsün ceng kılıdur¹⁷⁶

- 5 Ölüm āsān olupdur Hayretīye
Bu ḫalkuñ gerçi ğāyet müşkilidür

-121-

Hayretī

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

¹⁷⁵ *Hayretī Divanı*, a.g.e.de "Mey-i 'ışkuñ ḫired lā-ya' kılıdür" şeklindedir (G. 50).

¹⁷⁶ *Hayretī Divanı*, a.g.e.de "Gerekse biñ kez ötsün çük kılıdur" şeklindedir (G. 50).

1 Bend-i ‘aşka ben delü bağlanmayaydum kâşkî¹⁷⁷

Göz görürken oda düşüp yanmayaydum kâşkî

2 Dem-be-dem hâk ile oynar eglenürmiş hūblar

Hâk olaydum bir nefes eglenmeyeydüm kâşkî

3 Leylî-i zülfün hayâlî çürür [ol] fahrüm benüm¹⁷⁸

Âh ben Mecnûn ebed uşlanmayaydum kâşkî

4 Eyledün ‘ahd ü vefâlar itmedün ‘ahde vefâ¹⁷⁹

‘Ahdüñe ey bî-vefâ inanmayaydum kâşkî

5 Bâğ-ı hüsni seyr iderdüm h̄âb seyrümde bugün¹⁸⁰

Hayretî ol h̄âbdan uyanmayaydum kâşkî

44b

-122-

Revânî

Mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün

1 Bilürüz cennetün çoğdur egerçi hūr u gılmānı

Be hey şūfî bu ‘âlemdür sever ‘ârifler oğlanı

2 Gümüşden hāmeler midür ‘aceb barmaqları yāruñ

Yanında āstīnidür şanasun kim kalemdānı

¹⁷⁷ *Hayretî Divanı*, a.g.e.de beyitlerin sırası farklı şekildedir.

¹⁷⁸ *Hayretî Divanı*, a.g.e.de “Leylî-i zülfün hayâlî çü zencîrüm benüm” şeklindedir (G. 461).

¹⁷⁹ *Hayretî Divanı*, a.g.e.de “Gerçi ‘ahd itdün vefâya itmedün ‘ahde vefâ” şeklindedir (G. 461).

¹⁸⁰ *Hayretî Divanı*, a.g.e.de “Bâğ-ı hüsni seyr iderdüm dün gice seyrümde âh” şeklindedir (G. 461).

- 3 Dizilür rişte-i āl üstine gūyā ki gevherler
Görünse güldügi vaqt leb-i la‘liyile dendānı
- 4 Güzel sevmegi ‘āşıqdan yine men‘ eylemiş nāsih¹⁸¹
‘ Acebdür kendü hālinde qomazlar bir Müselmānı
- 5 Revānī leblerüñ vaşfin yazar hüsnuñ zamānında
Belī şekker-fürüş olan açar ‘ıyd olsa dükkānı

-123-

Revānī

Fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün
(Fā‘ ilātün) (fa‘ lün)

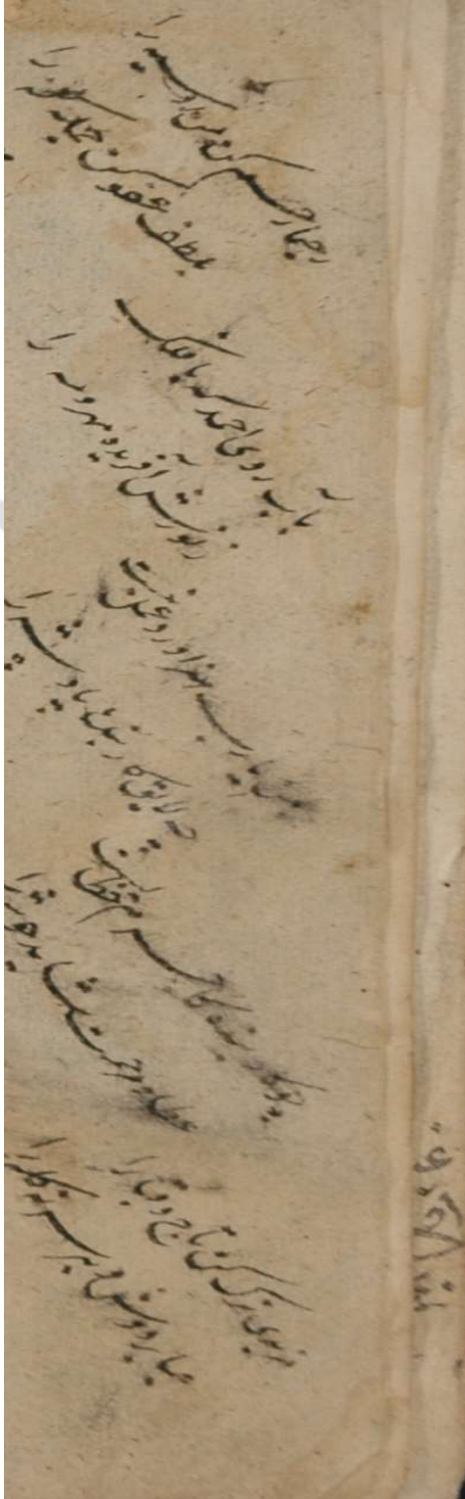
- 1 Gösterür cām-ı lebi ‘āşıqa ‘ayyāşlığı
Ögrede¹⁸² hūblara gözleri kallāşlığı
- 2 Güç ile bir kişinüñ oğlını sevdürd[i] baña
Qodı dil yirine haq bu ki qarındaşlığı
- 3 Dūd-ı āhumdan ele almaz idi qıl qalemin
Lāciverdī felegüñ olmasa qallāşlığı¹⁸³
- 4 Göñül at şalmaz idi göz göre ğam leşkerine
Mey-i gül-gūnuñ eger olmasa yoldaşlığı
- 5 Qadehi tolana çekmezdi bulup meclisde
Bu Revānī qulunuñ olmasa evbāşlığı

¹⁸¹ *Revānī Divanı*, a.g.e.de “sāfi” şeklinde yazılmıştır (G. 407).

¹⁸² *Revānī Divanı*, a.g.e.de “ögredür” şeklinde yazılmıştır (G. 441).

¹⁸³ *Revānī Divanı*, a.g.e.de “nakkāşlığı” şeklinde yazılmıştır (G. 441).

Farsça Gazel

45a

-124-

Şun'î

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1 Yalvarup yārumuñ diledükçe öpmek lebini¹⁸⁴

Kaқыyup hışmile veh kim didi bu yoğ olmaz

2 Toğmadı başuma devlet güneşi ey Şun'î

Qara bahtuñ gibi hiç baht-ı siyāhkār olmaz

-125-

Rızāyî

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

(fā' ilātün)

(fa' lün)

1 İşidüp zārumı benden yine bīzār olmaz

Künc-i firqatde hayālün gibi bir yār olmaz

2 Dūzağ-ı hicre dili yaqma eyā hūr-ı cinān

‘ Āřık olmağla n’ola kişi günahkār olmaz

3 Nağd-i qalbile ğam aldı goñül

‘ Aşq bāzārı gibi deyre bāzār olmaz

4 Kañı dil serv-i hırāmānını na ile görüp

Bādeveř āh idüben saña hevādār olmaz

¹⁸⁴ Mısrām vezni tutarsızdır.

- 5 Göreli haste gözün pister-i nâz üzre yatup
Bâliş-i gamda Rızâyî gibi bîmâr olmaz

-126-

Cihâdî

Fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

(Fâ' ilâtün) (fa' lün)

- 1 Gelmemişdür cihâna senden yeg

Bî-bedelsin efendi beğsin beg

- 2 Niçe yıldur selâmuña gevherüz

Bir kez ey nâzenîn kemân kaçuñ eg

- 3 Hamruñi egleridüm ey leb-i mül

Hem-sifâlüm dise çapuñdağı seg

- 4 Hasteñem el ucıyla bir kerre

Ey tabîb kıluğ nabzuma deg

- 5 Üstühânüm firâk-nâme dürür

45b

Riştesidür Cihâdî tendeki reg

-127-

Figânî

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Cā-be-cā ey sīm-ten cismümde dāğ-ı hūn-feşān
Atlas-ı zerd üstine altun beneklerdür hemān
- 2 Şāh-ı ʿaşqam oldı āfāk içre ey hūrşīd-ḥad
Dūd-ı āhum üstüme bir lāciverdī sāye-bān
- 3 Gitdi nālem ʿarş kandilin çıqup uyarmağa
Dūd-ı āhum anuñ öñünce götürdi nerdübān
- 4 Yırde gökde zerreveş şabr u qarārüm qalmadı
Göreliden gün yüzüñi ey meh-i nā-mihribān
- 5 Ey Fiğānī bu¹⁸⁵ gice sevdā-yı zūlf-i yār ile
Dūd-ı āhum başın alup göklere oldı revān

-128-

Ḥāletī

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

- 1 Dāne-i eşküm ki bu çeşm-i mücellādan çıkar
Bir dürri şeh dānedür kim kaʿ r-ı deryādan çıkar
- 2 Kūh-sār üzre görinen birbirin ebr-i siyeh
Düddur kim sine-i Mecnūn şeydādan çıkar
- 3 Mihr-i ʿaşkuñ ey hümā benden zühür itse n'ola
Çünkü envār-ı ḥaḳā'ik vech-i eşyādan çıkar

¹⁸⁵ *Fiğānī Divan*, a.g.e.de “dün” şeklindedir (G. LXIII).

- 4 Başın eflāke erenler yüz sürer iřigüñe
Her cihetden menzil-i ā' lāya ednādan çıkar
- 5 Mazharı hıttı-ı ' arızuñdan eylemiş anda zuhūr
Dūd-ı müşk-āsāya beñzer Şubh dem mādān çıkar
- 6 Hāletī ' aşkuñla āhum iřügüñde vaqt olur
' Arş-ı ā' lāya irer tāk-ı mu' allādan çıkar

46a

-129-

Necātī

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fa' lün)

...

- 2 ' Aşkuñdan şānemā kaçma ki ' arifler ile
Durup oturma gerek serv-i gül-endāmlara
- 3 Dimesün kimsene kim buseñe cānlar virelüm
Ki güzeller döyemezler iñen ibrāmlara
- 4 Kātı kararadı gönül kani getür al şarāb
Kātı muhtāc durur hāne-i dil endāmlara
- 5 Gözüñi bağladı sihr itdi Necātī şi' ri
Gör ne şān' atla şeker kaptadı bādāmlara

-130-

Necātī

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

- 1 Gözüm ağlar o sīm-endāma karşı
Yetīm oğlan gibi bayrāma karşı
- 2 Göñül kāküllerinden oldı ğamgīn¹⁸⁶
Ġarīb ādem gibi aḥṣāma karşı
- 3 Beni sen kıṣṣa-ḥān itdūñ diyü dil
İder dil-dār ile hengāma karşı
- 4 Yaşamı yırtaram açma yaқаñı
Kızıl gül gibi ben bed-nāma karşı
- 5 Raқīb ile idersin ṣoḥbet-i ḥāṣ
Necātīyi sürersin 'āma karşı

-131-

Āhī¹⁸⁷

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Kirpigūñ¹⁸⁸ cān almağa tīgūñle yoldaş oldılar
Sīnelerde қan yalaşdılar қarındaş oldılar
- 2 La' l ü yāқūtı leb-i cānāna nisbet itdiler¹⁸⁹
Kimisi deryāya düşdi kimisi taş oldılar

¹⁸⁶ *Necātī Divanı*, a.g.e.de beyitlerin sırası farklı şekildedir (G. 438).

¹⁸⁷ *Āhī Divanı*'nda (bk. Kaçalın yty.) 22 numaralı gazeldir.

¹⁸⁸ *Āhī Divanı*, a.g.e.de “oklarūñ” şeklinde yazılmıştır (G. 22).

¹⁸⁹ *Āhī Divanı*, a.g.e.de “La' l ü yāқūt ol leb-i mercāna nisbet itdiler” şeklinde yazılmıştır (G. 22).

- 3 Bir ayakda iki ʿālem mülkini seyrān iden¹⁹⁰
Sāgar u bādeyle anlar¹⁹¹ kim ayakdaş oldılar
- 4 Şol kadar taşvīr idenler dilde naqş-ı hüsnüñi¹⁹²
Şimdi şāʿ irler qodılar şīʿ ri nakkāş oldılar
- 5 Başlar çıkmış durur bağrumda Āhī şöyle kim
Niçeler ol derd ile varup Qızılbaş oldılar

-132-

Revānī

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

- 1 Dōstum gel kaçma luṭf it ʿ aşık-ı ğamnākden
Āfitābı gör ki hergiz yüz çevürmez ḥākden
- 2 ʿ Aşq bāzārında tīr-endāz āhumdur benüm¹⁹³
Şanʿ at ile oq geçürür şīşe-i eflākden
- 3 Ejdehā gibi ağız açmış durur meclisde çeng¹⁹⁴
Hey meded sāķī bize şol mey diyen tiryākden
- 4 Sevdürür her serv-ḳaddi pāk-dāmen baña ʿ aşq¹⁹⁵
Ayrılamazam anuñçün ben bu ʿ aşq-ı pākden
- 5 Şoḥbet-i maḥbūb u meyden ḥalkı menʿ itmezdi hīç
Nāşihūñ ʿ aklı Revānī ḳalmasa idrākden

¹⁹⁰ *Āhī Divanı*, a.g.e.de “Bir ayakda seyr ider iki cihānuñ mülkini” şeklinde yazılmıştır (G. 22).

¹⁹¹ *Āhī Divanı*, a.g.e.de “şunlar” şeklinde yazılmıştır (G. 22).

¹⁹² *Āhī Divanı*, a.g.e.de “Şol kadar taşvīr idenler dilde yāruñ naqşum” şeklinde yazılmıştır (G. 22).

¹⁹³ *Revānī Divanı*, a.g.e.de “bugün” şeklinde yazılmıştır (G. 265).

¹⁹⁴ *Revānī Divanı*, a.g.e.de “Ejdehā gibi ağız açdı yine meclisde çeng” şeklindedir (G. 265).

¹⁹⁵ *Revānī Divanı*, a.g.e.de “Sevdürür her pāk-dāmen serv-kaddi bana ʿ ışq” şeklinde yazılmıştır (G. 265).

-133-

Necātī

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

(Fā' ilātün) (fa' lün)

1 Şöyle muhkem tutayın ' aşk ile dil-dār etegin¹⁹⁶

Yā elüm kaç' ideler yā keseler yār etegin

2 Āferin şol¹⁹⁷ iki ferzāneye kim eyledi çāk

Biri şahrā yaqasın birisi kuhsār etegin

3 Niçe bir tolaşa aq boynuña zülfün niçe bir¹⁹⁸

Yaqaña dikmedi yā zülf-i siyehkār etegin

47a

4 Ser-i zülfin yaqasından geçirüpdür bilürin

Niçe çok başludur elden qomaz inkār etegin

5 Yine gülşende meyün ' aybını setr itmek için

Yine rindāne tutuñ yār ile gül-zār etegin

6 Bu Necātī nazara gelmedi gözyaşı gibi

Yire geçdi tütalı çeşm-i güher-bār etegin

-134-

Necātī¹⁹⁹

Mef' ülü mefā' ilü mefā' ilü fe' ülün

¹⁹⁶ *Necātī Divanı*, a.g.e.de beyitlerin sırası farklı şekildedir (G. 410).

¹⁹⁷ *Necātī Divanı*, a.g.e.de "ol" şeklinde yazılmıştır (G. 410).

¹⁹⁸ *Necātī Divanı*, a.g.e.de "tolaşur" şeklinde yazılmıştır (G. 410).

¹⁹⁹ Mecmua ile *Necātī Beg Divanı* (G. 481) arasında çok farklılık olduğu için bunlar ayrıca gösterilmedi.

- 1 Hattũñ ruḥ ile zũlf-i periřān arasında
Gũl yaprağıdur řafḥa-i Ŗur'ān arasında
- 2 Ey şaşı kemān ġamzeñ oġınsuz olımaı cān
Cā olmaı elif olmaıcaġ cān arasında
- 3 Görũndi ḥatuñ zũlf ile ruḥsāruñ iġinde
Āřũb gibi küfr ile imān arasında
- 4 Ŗanlu yaşumı ġihre-i zerdũmde gøren dir
Bitmiş bir iki lāle vũ za' frān arasında
- 5 Kuyũnda seḥer ġulġulın arturdu Necāti
Beñzer bu gice yatdı ġũlistān arasında

-135-

Necāti

Fā' ilātũn fā' ilātũn fā' ilātũn fā' ilũn

- 1 Aldum aġzuñ ölçũsini zerre deñlü yoġ vefā
Pũr-cefāsin hey ġüneř yũzlũ ḥabĩbũm Muştafa
- 2 Tiġ-i ġam boynum muḥarref ġalup iderse řalem²⁰⁰
Pāre aġan şanum iřiġũnde āyāt-ı vefā²⁰¹
- 3 Luřfuñā itdũm binā yapdum maḥabbet ḥānesin²⁰²
Rence ġılursañ şadem ehlen ve sehlen merḥabā

²⁰⁰ *Necāti Divanı*, a.g.e.de "eylerse" şeklinedir (G. 1).

²⁰¹ *Necāti Divanı*, a.g.e.de "yaza" şeklinde yazılmıştır (G.1).

²⁰² *Necāti Divanı*, a.g.e.de "itdũm" şeklinde yazılmıştır (G.1).

47b

- 4 Gitmedi ey seng-dil zülfüñ hayālī sīneden²⁰³
Çün bilürsin muḥkem olur kāfirī olan binā
- 5 Nāme ye şıgmaz Necātīnūñ oransuz guşşası
Gözyaşı ile kapuña ‘ arz ola bākī mācerā

-136-

Necātī

Fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün
(Fā‘ ilātün) (fa‘ lün)

- 1 Baña yāruñ yañağı vü leb ü qaddi yeter
Üzül ey gül açıl ey gonca yıkıl ey ‘ ar ‘ ar
- 2 Baña ol qāmeti Ṭübā leb-i ‘ unnāb gerek
N’ideyin serv[i] görmekle çemenden ne biter²⁰⁴
- 3 Bir iki gün dağı sen māha irişmezse elüm
Yaşum u āhum ider yir gögi zīr ü zeber
- 4 İncinürse ne ‘ aceb zülf-i şanemden şūfī
Gökdeki qara bulut bilmeze yükdür dirler
- 5 İşidürsin dün ü gün āh ü figān eyledüğüm²⁰⁵
Hiçbir kerre dimezsın ki Necātī n’eyler

²⁰³ *Necātī Divanı*, a.g.e.de “gide mi” şeklinde yazılmıştır (G.1).

²⁰⁴ *Necātī Divanı*, a.g.e.de “Nideyin görmek ile serv-i çemenden ne haber” şeklinde yazılmıştır (G. 72).

²⁰⁵ *Necātī Divanı*, a.g.e.de beşinci ve altıncı beyitlerin sırası yer değiştirmiştir (G. 72).

- 6 Göricek derd ile an aqladugumı ter olup
ızarur ihre-i zibāsı nitekim gül-i ter

-137-

Necātī

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

- 1 Gül yanağunda zülf-i perīšanās girih girih
Bāğ-ı İremde sünbül-i reyḫān girih girih
- 2 Sīnemde guşsa-i ser-i zülfün girih girih
Boynumda rişte-i teb-i hicrān girih girih
- 3 Şev-i lebünle kim dökilür anlı anlı yaş
Olmaz bu resme ḫuşe-i mercān girih girih

48a

- 4 addün hevāsı ile olupdur şanavberün
Bağrında dāğ-ı āteş-i ḫirmān girih girih
- 5 Meyyāl olan gönülde olur nāle vü elem
Amağdan olur āb-ı revān girih girih²⁰⁶
- 6 Ḥaṭṭ-ı lebüne öyküne mi ut ki yazıla
Yāūt üzre Mühr-i Süleymān girih girih
- 7 Meh-tāb [u] āfitāb degüldür Necātī bu

²⁰⁶ *Necātī Divanı*, a.g.e.de “firāvān” şeklinde yazılmıştır (G. 524).

Mihnetden oldı hâtır-ı devrân girih girih

-138-

Necâtî

Mef' ūlü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ūlün

- 1 Zülf-i siyehüñ göñlümüz almağa sebep ne
Çün aldı dönüp yirlere çalmağa sebep ne
- 2 Cānā yüregim tīg-i müjeñ pārelemişdür
Yā gamze oqın pāreye çalmağa sebep ne
- 3 Gün yüzüñ ile mäh-ı felek qarşu kesmiş
Dün toğubanı dünle ulalmağa sebep ne
- 4 Bostānda elüñ üstine el yoq dir ikeñ serv
Sen anı durup yuqaru almağa sebep ne
- 5 Vaqt oldu ki bir lahzada biñ yıl yaşadum ben
Derd ü gam ile şimdi çoç[al]mağa sebep ne
- 6 Ağyār pür-endişedür anı sen dile alma²⁰⁷
İti bir ite şalmağa sebep ne
- 7 Ol pādişeh-i leşker-i hūbān şoruñ kim
Kendüye muṭî' olanı çalmağa sebep ne
- 8 Çün girdi Necâtî elüñe gevher-i tecrîd

²⁰⁷ *Necâtî Divanı*, a.g.e.de bu beyit divanda yer almaz ve vezin de bozuktur (G.492).

48b

Şimden girü sen guşşaya ıalmağa sebeb ne

-139-

Necāti

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

- 1 Cihānda ādem olan bī-ğam olmaz
Anuñçün bī-ğam olan ādem olmaz
- 2 Gönül gözyaşını yağdurmayınca
Maħabbet sebzezāri ħurrem olmaz
- 3 Güzeller ıaş bağurlu olmayınca
Binā-yı ' aşđ inende muħkem olmaz
- 4 Leb-i gonca beli ince güzeller
Öpüp ıoçmağ için gālib kem olmaz
- 5 Her İbrāhım ' azimet Ka' besin
Ĥalil elbette yāħūd o hem olmaz²⁰⁸
- 6 Diküldüm ıurı geldüm serv gibi
İşigünnden bir adım gitsem olmaz
- 7 Gelem aħşāmlayum dimişdi ol māh
Sitāremde dirīgā aħşām olmaz

²⁰⁸ *Necāti Divanı*, a.g.e.de bu beyit yer almaz (G.219).

- 8 Necātī tevbeñi bozmağ dilerler
Çemende lāle vü gül epsem olmaz

-140-

Necātī

Mef' ūlü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Gül muşhafın şabā yili açdı varağ varağ
‘ Aşğ āyetini bülbül oğıdı sebağ sebağ
- 2 Gül-zār-ı hüsn içine girüp gūşe-gīrler
Āhū gözün yatağın ararlar bucağ bucağ
- 3 Gülşende gül yüzün göre idi bu vech ile
Söge idi gonca ağzına bülbül varağ varağ
- 49a
- 4 Cān gülşeninde zülf ü ‘ izāruñ hevāsına
Reyhān deste deste semenler kucağ kucağ
- 5 Evvel ḥadd u ḥadd vir yāra ey gönül ²⁰⁹
Kim nerdübān-ı ‘ aşğa çıkılmaz ayak ayak
- 6 Vaşf-ı ruḥuñla yazmağa şı' rin Necātīnün
Kāğıd tutarlar elde çiçekler tabağ tabağ

²⁰⁹ *Necātī Divanı*, a.g.e.de “Evvel kademde başuñu vir yāra ey gönül” şeklinde yazılmıştır ve vezin bozuktur (G. 281).

-141-

Necāī

Mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

- 1 Dirler lebūñe ḥalk Mesihā küçücükden
Kim oldu Mesihā gibi gūyā küçücükden
- 2 Dürler döker ol ḥoḳḳa-dehen söze gelince
Atmışlar aña lū' lū' -i lālā küçücükden
- 3 Öldürse vefā dögse şafā sögse du' ādur
Kişi güzeli sevmeye illā küçücükden
- 4 Arturdi cefā ḳā' desin yār egerçi
Bilmezdi vefā şivesini tā küçücükden
- 5 Öldür beni gel şimdi ki bir vaḳtin añasın
İtdüğüñ unutmaz kişi aşlā küçücükden
- 6 Cān u dil-i ' uşşāḳa el uzatsa yaraşur
Fettān idi ol serv-i dil-ārā küçücükden
- 7 Bir toğrı elif oḳımadın ey boy[1] şimşād
Ḥ'āceñ mi didi fitneye başla küçücükden
- 8 Şimden girü Allah bilür niçe olur ḥāl
İtdi hele ' ālemlere rusvā küçücükden
- 9 Ol ḥoḳḳa-dehen sırrunı fāş itdi Necāī

49b

Kim gizlü haberler olur ifşā küçücükden

-142-

Necāfī

Mef' ūlü mefā' ilü mefā' ilü fe' ūlün

- 1 Çok fitne olur zülf-i siyeh-kāra uynca
İllerde meşeldür bu ki ılanı tüyince
- 2 Ey Yūsuf-ı gül-çihre meşeldür atalardan
Kim düşmen için koy kazan қаza boyınca
- 3 Virdük ayağı toprağına nāfe-i Çini
Ey bād-ı şabā var yüri hayr eyle toyınca
- 4 Gül goncasıyla şıklığı olur bülbülüñ ey yār
Ağızı haberin aldum anuñ ben şoluyınca
- 5 Şişe mehden muhtesibe tevbe şımak yeg
Getür ayağı hele bize nāşī tıyunca
- 6 Ol zülf-i siyeh-pūşı şabā yili götürsin
Meryem gibi dāmānını yirde sürüyince
- 7 El virmiş iken fırsat-ı fevt itme Necāfī
El mi irer ol serv-i revāna büyüyince

-143-

Necāti

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün
(Fā' ilātün) (fa' lün)

- 1 Bir alay oldu perī şīvelü āhū begler
Gözi āhūlaruñ alayına yāhū begler
- 2 Bir perī için aķar iki gözüm çeşmeleri
Şaķınuñ bilmiş oluñ ılıdur ol şu begler
- 3 Kimseye uymasun ulaşmasun Allah Allah
Zülf-i bī-dīn ile ol ğamze-i cādū begler
- 4 Bī-vefālıklar ider yolına cānlar virene
' Acebā böyle mi olur dünyede hep bu begler

50a

- 5 Raķt [u] baķtum götüri oda urursañ dutmaz
Bir iki gün beni dünyede maķbūb begler
- 6 Ne Necāti ne güzeller ne selāmün ne 'aleyk
Fāriğüz idemezüz kimseye şapu begler

-144-

Necāti

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Gözlerüm ferş ü müjem çārüb olupdur dōstlar

- Şol yire kim ol gözi ‘ ayyārı gördüm bir nazar
- 2 Serv gibi seyr ideriken yārı gördüm bir nazar
Bağmadı benden yaña yalvarı gördüm bir nazar
- 3 ‘ Ömr uzunluğundan āhır fā’idem bu oldu kim
Ol boyı şimşād ü hoş-güftārı gördüm bir nazar
- 4 Gülşen-i kūyın yüz üzre şu gibi tolanduğum
Bu ki nā-geh ol şafā dīdārı gördüm bir nazar
- 5 Şākirem devr-i kamerden başuma gün toğdı kim
Ol perī-peyker melek-rūhsārı gördüm bir nazar
- 6 Ölmiş idüm nev-bahār-ı ‘ aşk irüp virdi hayāt
Göz açup nergis gibi dīdārı gördüm bir nazar
- 7 Hāğ bilür kim bir gice kirpüklü gözüm yummadum
Ey Necātī tā kim ol dil-dārı gördüm bir nazar

-145-

Say‘i

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Sālik-i rāh-ı harābāt[da] olunca pīrimüz
Olmadı ser-menzil-i kūy-ı fenāda yerimüz
- 2 Pūte-i miñnetde nağd-i qalbini pāk itdi dil
Cevheri mihr-i muħabbet olalı eger yerimiz

50b

3 Pehlivān-ı ʿarşa-i ʿaşkuz ki tutduk ʿālemi
Şuʿle-i dūd-ı siyāh-ı āh olup şemşirimüz

4 Dil şabāveş gülşen-i ʿālemin itmezken qarār
Āh kim hārı taʿalluḡ oldu dāmen kibrimüz

5 Düşdi vādī-i cünūn-ı ʿaşka dil dīvānevār
Saʿiyā sor ey zülf-i yār olup zencirimüz

-146-

Behiştī²¹⁰

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1 Ger baña rihlet müyesser olsa ʿuḡbādan yaña
Baḡmayam bir kez dönüp vallāhi dünyādan yaña

2 Āteş-i ḡam ger vücūdum hānesin kılsa remād
Açmayam minnet gözin ʿālemde deryādan yaña

3 Ay u gün āyīne-i maḡşūdum olursa daḡı
Bir nefes yüz tutmayam bu çarḡ-ı mīnādan yaña

4 Āfitāb-ı ʿaşḡ tābından yanarum şanmañuz
İltimās-ı sāye ilter serv-i bālādan yaña

5 Laʿl-i cānān gibi cān virse Behiştī cām-ı mey

²¹⁰ *Behiştī Divanı* (bk. Aydemir 2000: 242) 31 numaralı gazeldir.

ılmayam hergiz ayak seyrin alatadan yaña

-147-

Fevrî

Fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün
(Fâ' ilâtün) (fa' lün)

1 Dil görelden o zülf-i Leylâyı
Oldı Mecnün misal-i şahrâyı

2 Baħr-ı eşküm gören gözümde didi
Niçe koyduñ sıfâla dür-pâyı

3 N'ola dilde alursa ħançer-i yâr
ande varur semek oyup deryâyı

51a

4 Düşeli zülfüññ mevâlarına
Dil-i miskînüm oldı sevdâyı

5 Yeter it Fevrîye cefâyı bugün
Hey kıyâmet unutma ferdâyı

-148-

Figânî

Mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

1 Ağzuñ ħadîsine açılmaz zerrece dehân
Esrâr-ı ħaybe vâıf olan ab' -ı ħurdedân

- 2 Ey serv-i hoş-hırām şaķın yoluña gelür
Her sūya Őu gibi yaŐum aķıtma gel revān
- 3 Gözden ıķalı gelmedi hiç ‘aynuma yaşum
Merdüm gibi ki eyleye kendü yirinde ķan
- 4 Cām-ı Őafāyı Şun olu ey pīr-i deyr kim
Bir laķza devrũñ acılığın unudam hemān
- 5 Meddāķ olalı saña eyā MüŐterī-cebīn
Oldı Fiğānī ‘arŐa-i nażm içre pehlevān

-149-

Merdümü

Fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün
(Fā‘ ilātün) (fa‘ lün)

- 1 Yaķdı nār-ı firāķ ile beni yār
Ve ķinā Rabbenā ‘azabe’n-nār²¹¹
- 2 Maķla‘ um gün yüzũñ ĥayāli ile
Oldı ey māh-ı maķla‘ ü’l-envār
- 3 Kimse yoķ ‘aŐķ içinde benden yeg
Leyse fi’d-dāri ĥayrunā deyyār²¹²
- 4 Dil Őoķar zaķmum ağzına tīrũñ

²¹¹ Ey Rabb’im, bizi ateŐ azabından koru!

²¹² Bu dũnyāda yārdan ĥayrı bir Şey yok.

Bilmege dilde nidügin esrār

51b

- 5 Dil ğubārı ħaṭm fikr ideli
Merdümī oldı Maḥzen-i Esrār

-150-

Cihādī

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

(Fā' ilātün) (fa' lün)

- 1 Dünye bir naqş çok ħarāb evdür
Aña meyl eyleyen tehī devdür
- 2 N'ola mey telḥ ise şafāsına baq
Ki güneşden murād pertevdür
- 3 Ħaṭ u ħālün müşābehette hemān
Mūr ağızında dāne-i cevdür
- 4 Ħācibūñ 'aksi dīde-i terde
Kāse-i mün'akis meh-i nevdür
- 5 Ķoma ayaqda Cihādī sultānım
.... ṭab'uma sūz-ı ħirevdür

-151-

?

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şüretin görmegile kişi müselmān olımaz
Hātem urunmağile dīv ü Süleymān olımaz
- 2 Gevher-i pāk gerek ki ola kâbil-i feyz
Yoğsa her taş u kesek lü 'lü '-i mercān olımaz
- 3 Da'vî-i 'aşk ideriseñ geç özüñden zāhid
Terk-i cān eylemeyen vāşıl-ı cānān olımaz
- 4 Küfr-i zülfüne senüñ eylemeyenler ikrār
Bin yaş döker ise şāhib-i imān olımaz
- 5 Olmayan gülşenine cān [u] gönülden bende
52a Mısr-ı 'aşk içre bugün Yūsuf-ı Ken'ān olımaz

-152-

Fevrî

Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Faqr u fenā-yı 'aşka düşen devlet istemez
Zevk ü şefā-yı hicr bilen vuşlat istemez
- 2 Şehr-i belāda zilletile ülfet eyleyen
Şadr-ı şafāda 'izzet ile hürmet istemez
- 3 Beytü'l-ḥüzünde miḥnet-i 'aşk ile zār olan
Dārü's-şifāya mā'il olup şıḥhat istemez

4 Şehr-i fenāda nām-ı nişāndan geçen gedā
Sultān-ı heft-kışver olup şerbet istemez

5 Vādi-i ‘ aşk terkin urup şehr özlemez
Fevrī gönül vaṭan variken ğurbet istemez

-153-²¹³

‘ Amrī

Fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün
(Fā‘ ilātün) (fa‘ lün)

1 Cāy-ı haḳ²¹⁴ [u] şeh mi var künc-i ferāğatden iyü
Sālik-i ‘ ayş²¹⁵ mı var genc-i ḳanā‘ atden iyü

2 Cānib-i Ḥaḳḳı bugün bulmaya şehler ḳapusın
Ḳanı bir şāh mı var Ḥazret-i ‘ İzzetden iyü

3 Ma‘ şiyet derdine her niçe ki dermān aradum
Bir devā bulmadum aña nedāmetden iyü

4 Cümle keyfiyyet[i] gördük mey [ü] ney her ne ki var²¹⁶
Ḥaz yirin anlamaduḳ²¹⁷ mihr [ü]²¹⁸ muḥabbetden iyü

5 ‘ Amriyā ölmedin ön²¹⁹ göz yumuban geç geçelüm

²¹³ *Amrī Divanı* (bk. Çavuşoğlu 1979: 154)’nda 118. gazeldir.

²¹⁴ *Amrī Divanı*, a.g.e. de “‘ārife güşe” şeklindedir (G. 118).

²¹⁵ *Amrī Divanı*, a.g.e. de “sālike tūşe” şeklindedir (G. 118).

²¹⁶ *Amrī Divanı*, a.g.e. de “gördüm mey ü ney her ne ise” şeklindedir (G. 118).

²¹⁷ *Amrī Divanı*, a.g.e. de “anlamadum” şeklindedir (G. 118).

²¹⁸ *Amrī Divanı*, a.g.e. de “‘ışḳ u” şeklindedir (G. 118).

Dār-ı dünyāda ne var gūşe-i ʿuzletden iyü

52b

154

Ḥaṭāʾî

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

1 Diyār-ı ʿaşka sulṭānam dilā ben de zamānumda
Ġam [u] ġuşşa vezīrümdür oturur iki yanumda

2 Ben ol şehr-yār-ı kühsārım baş egmem kula Ḳāfa
Niçe ʿanḳā gibi yavrı uçurdum āşiyānumda

3 Firāḳ-ı derd [u] āhile yaḳup baġrumı kül itdüm
İlikler ḳara şu oldı eridi üstühānumda

4 Ben ol cān-bāz-ı kühsārım felek ḳurbın dirülürem
Niçe Ḥallāc-ı Manşūrı yürütdüm rīsmānumda

5 Hemān al ertesı yerde cihānuñ pehlevānıdur
Ḥaṭāʾî başdan geḳün ḳadem ḳoyın nişānumda

-155-

Ḥayālî

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 Düşelden ayru şeydā dil meh-i nā-mihribānumdan
Kevākıb her gice yummaz gözin āh u fiġānumdan

²¹⁹ “öñ” kelimesi mecmūʿada “evvel” şeklindedir (G. 118).

- 2 Ben ol bāz-ı hümā şaydem ki ‘ ālem merġzārında²²⁰
Niçe ‘ ankā gibi yavru uçurdum āşiyānumdan
- 3 Maḥabbet-nāmelerdür kim saña irsāl ider cānum
Ben öldükde seg-i kūyuñ götürse üstüḥānumdan
- 4 Şanavber gibi baġrum başlu olsa yeridür çün kim
Murādum mīvesi bitmez nihāl-i erguvānumdan
- 5 Ḥayālī tekye-i ‘ aşkuñ olup meczūb abdālī
Gedālar gibi geçmek isterem nām-ı nişānumdan

-156-

Nazmī

Mef’ ūlū fā’ ilātü mefā’ ilū fā’ ilün

- 1 Yā Rabb [mülk-i] ‘ ālem içinde dil olmasa
Yāḥūd olursa her güzele mā’ il olmasa
53a

- 2 ‘ Ayš eylemek olurdu ḥayāl-i nigār ile
Ger dil şarāb-ı şevķ ile lāya’ kıll olmasa
- 3 Mümkin olaydı yār yüzün görmek ey gönül
Bu kanlu yaşım arada ger ḥā’ il olmasa
- 4 Dil şabr iderdi vaşl-ı ümīd ile ḥecre ger

²²⁰ *Ḥayālī Divanı*, a.g.e.de ikinci beyit ile dördüncü beyitin yerleri deġişiktir (G.385).

‘Ömrüm gibi ecel dağı müsta‘ cel olmasa

- 5 Ey vaşfinuñ kemāline inkār iden anuñ
Nazmī kemāle ire miydi kāmīl olmasa

-157-

Raḥmī

Mef‘ ūlū fā‘ ilātü mefā‘ ilü fā‘ ilün

- 1 Tāc eylemiş meded o şehüñ ḥāk-i rāhını²²¹
Māhuñ başına oldurayın şeb-külāhını
- 2 Pervāne cān verince seḥer anı gördi şem‘
Kaṭ‘ itdi mātem eyledi zülf-i siyāhını
- 3 Evvel nazarda oldı gözüñ şöyle göñlümi
Bekler niteki şalsa şikār üzre şāmını
- 4 Zehr-i gamuñla ḥāk olıcaḳ eylese helāk
Raḥş-ı sipihr otlasa ḳabrim giyāhını
- 5 Ḳılsun ḥabāb-ı cām-ı miyeh Raḥmīyā nazar
Her kim dilerse görmege Cem bārgāhı

-158-

Şun‘ī

Fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

²²¹ Bu gazelin matla beyti *Bursalı Raḥmī Divanı* (bk. Erdoğan 2011: 444)’nda “Beyitler” başlığı altında 5. beyit olarak verilmiştir. Diğer beyitler a.g.d.de yoktur.

(Fā' ilātün)

(fa' lün)

1 Seni bir cev̄ ü cefā dirler idi gerçekmiş
Eylemez ' ahde vefā dirler idi gerçekmiş

2 Her ki ol şu gibi piyāle gönül derd-i dilā
Eyledi ' ayn-ı hāṭā dirler idi gerçekmiş

53b

3 Virme dil ol kaşı yā yaraña ḳaddüñe ḳılır
Derd ü miḫnetle dü-tā dirler idi gerçekmiş

4 Zülf-i sevdāsı ile olma muḳayyed miskīn
Çıkar elden ser-ü-pā dirleridi gerçekmiş

5 Şun' iyā rüz-ı ezelden güzele şive vü nāz
' Āşık-ı renc ü ' anā dirleridi gerçekmiş

-159-

Helāki²²²

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

(fā' ilātün)

(fa' lün)

1 Zaḫm-ı dil hem-dem olup dīde-i giryānlarile
Boyadı çihre-i zerdümi ḳızıl ḳanlarile

2 ' İyd-ı ḫüsnünde dili cānı fedā itmek için
Ka' be-i kūyuña geldüm yine ḳurbānlar ile

²²² *Helāki Divanı'nda* (bk. Çavuşoğlu 1982: 172) 132 numaralı gazeldir.

- 3 Āh²²³ hüsne dayanup itse güzeller cevri
Başa mı varabilür kimse ‘ aceb anlar ile
- 4 Qadrüñ olsun diriseñ perīler içre dā ’im²²⁴
Baş қоша ben dime²²⁵ bī-қadr olan oğlanlarile
- 5 Ne revādur ki rakīb ola saña mahrem-i rāz²²⁶
Bu Helākī yürice²²⁷ ḥasret-i ḥirāmānlarile

-160-

?

Fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün
(fā‘ ilātün) (fa‘ lün)

- 1 ‘ Aşq-ı nīk-bīn ‘ ayn-ı vâkıf-ı esrār olımaz
İçmeyen sāğar-ı derd ü gamı huşyār olımaz
- 2 Qadr-i ‘ alī bulımaz zümre-i ‘ uşşâq içre
Kākül-i yāra şu kim cānile ber-dār olımaz
- 3 Şatagör ḥ ‘āceyi hüsne dilemişken cānuñ
Ey dil aldanma şaқın degmede bāzār olımaz
....

²²³ *Helākī Divanı* a.g.e. de “ān-ı hüsne” şeklindedir (G.132).

²²⁴ *Helākī Divanı* a.g.e. de “ dir isen maḥfi-i pīrānda bülend” şeklindedir (G.132).

²²⁵ *Helākī Divanı* a.g.e. de “baş қоşayın dime” şeklindedir (G.132).

²²⁶ *Helākī Divanı* a.g.e. de “ḥāş” şeklindedir (G.132).

²²⁷ *Helākī Divanı* a.g.e. de “yüriye” şeklindedir (G.132).

-161-

[Tahmīs-i] Ḥayderī²²⁸

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

I

- 1 Yolumda toğruyam cānā Resūl-i kibriyā ḥaqqı
- 2 Yüzüm döndürmezem senden 'Aliyyü'l-murtezā ḥaqqı
- 3 Gerek luṭf it gerek ḳahr it dönüšem yaḳa Ḥudā ḥaqqı
- 4 Rızāñı gözlerem senden gelen derd [ü] belā ḥaqqı
- 5 Sözümden dönmezem olsam şehīd-i Kerbelā ḥaqqı

II

- 1 Kemāle ḥüsn ile bir şāhid-i bī- mişl ü hem-tāsın
- 2 Mekānı yoḳ velī her yirde gün gibi süyeydāsın
- 3 Dilümde vü gözümde ey şanem güyā debistān
- 4 Tamarda ḳanumuñ her ḳatresi içinde peydāsın
- 5 Ḥaḳıḳat vechine mir 'āt olan ehl-i şafā ḥaqqı

III

- 1 Egerçi çekdi cānā ten cemāli araya perde
- 2 Yine baḳsa seni görür yine cān gözi her yerde
- 3 Seniñile bile yüzleri ḥıfz ḥaṭṭum ile bürde
- 4 Bizi biḡāne şanma ey felek deryā-yı aḫzardan
- 5 Bu iki nürdan cismile mevcūd āşinā ḥaqqı

IV

- 1 Daḫı dersin elemdin degme büstān-ı maḥabbetden
- 2 Cemālüh gülsitānın ben okurdum ey yüzi gülşen
- 3 Ğamuñla şimdi mi ḳardaş okuḫdum ḳann idersin sen
- 4 Yoḡiken levḫ [ü] ḥāme muşḫaf-ı 'aşḳuñ okurdum ben

²²⁸ Başlık mecmuada "Muḫammes-i Ḥayderī" şeklindedir.

5 ‘ İzāruñda haṭ-ı reyḥānla yazılmış du‘ ā ḥaḳḳı

V

1 Şehīd-i ‘ aşḳdur dili ḥançer şāh-ı ‘ ahīd anuñ
2 Yüzüñ dil-teşnesidür Kerbelā-yı kŭy-ı cānānuñ
3 Haşāḳ-ı Ḳanberidür cānların şāh mŭrdeler anuñ
4 Ḥayālī Ḥayderidür ṭavḳ-ı zŭlfün zŭlfüñ ḥaḳḳıdur anuñ
5 Begŭm teslīm eyleyenler boynuñda bu gedā ḥaḳḳı²²⁹

54b

-162-

[Taḥmīs]-i Bākī Ğazel-i Pādişāh-ı ‘ Ālem-penāh²³⁰

Fā‘ ilātŭn fā‘ ilātŭn fā‘ ilātŭn fā‘ ilŭn

I

1 Ey cemālŭñ pertev-i envār-ı şubḥ-ı lem-yezel
2 Berter olsa menzilŭñ ḥŭrşīd-i enverden maḥal
3 Sende göstermiş kemāl-i şun‘ ın Ūstād-ı ezel
4 Ḳudretin izhār idŭp Ḥaḳ Ḥazret-i ‘ azze ve cel
5 Cŭmle ḥŭbān içre sen cānāmı ḳılmış bī-bedel

II

1 İşigŭñ ūftādesi kemter gedā mihr-i mŭnīr
2 Pençe-i ḥŭrşīd-i ‘ ālem-tāba ḥŭsnŭñ dest-gīr
3 Her gedā-yı āsitānuñ bir şeh-i şāhib-serīr
4 Mısr-ı dilde şāh olur yüzŭñ görŭp olan esīr
5 Ḥŭsni ey Yŭsufdan aḥsen ey gŭzellerden gŭzel

III

1 ‘ Āşıḳa yād-ı lebŭñ cām-ı şarāb-ı dil-gŭşā
2 Cāna ol la‘ l-i muşaffādur mey-i bezm-i şafā

²²⁹ Mısrain vezni tutarsızdır.

²³⁰ “Taḥmīs” mecmuada “muhammes” şeklindedir.

- 3 Rūḥ-baḥş olmuş Mesihāveş o la‘l-i²³¹ cān-fezā
4 La‘l-i mey-gūnuñ görüp cān virmeyen kimdür şehā
5 Pes meger ādem degül ‘aqlında vardır yā ḥalel

IV

- 1 Gözdeki ḥūn-ābe-i ālüm görüp raḥm itmedüñ
2 Yollar üzre cism-i pā-mālüm görüp raḥm itmedüñ
3 Bu perīşān olmuş aḥvālüm görüp raḥm itmedüñ
4 Dermend-i ‘aşkuñam ḥālüm görüp raḥm itmedün
5 Yol olur dilden dile dirlerdi hod vardır²³² mesel

V

- 1 Bāḳiyā kūy-ı ḥarābātı nişimen kılduğum
2 Bezm-i ‘aşkı şem‘-i āhumla müzeyyen kılduğum
3 Ser-nüviştüm ḥālidür āfāḳa rüşen kılduğum
4 Ey Selīm ebrū diyüp çeşm üzre mesken kılduğum
5 Alnuma ‘aşḳ ile yazılan yazulardur ezel

55a

-163-

Ḥālişī

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Nev-bahār irişdi geldi sāḳiyā hengām-ı ‘ıyş
Nergis ü lāleler tutarlar ellerinde cām-ı ‘ıyş
2 Bu ne devletdür ki rüz-ı ‘ömrüñ āḥir olmadın
İrişe şubḥ-ı vişāl-i dil-rübāya şām-ı ‘ıyş
3 Ben senüñle ‘ıyş iderdüm ‘ālem-i ervāḥda

²³¹ “o la‘l-i” mecmuada olup şeklidir.

²³² “vardur” mecmuada “vardur bu” şeklidir.

Yoğiken ehl-i maḥabbet arasında nām-ı ʿıyş

- 4 Zülmet-i firḳātde ḳaldum bî-kes ü tenhâ ğarîb
Saña lâıyık mı geçe aġyârla eyyâm-ı ʿıyş
- 5 Cem gibi cām-ı meyi elden düşürme Ḥālîşî
ʿÖmrümüz âḫîr olunca idelüm itmâm-ı ʿıyş

-164-

Ḥālîşî

Mefâʿ ilün feʿ ilâtün mefâʿ ilün feʿ ilün
(faʿ lün)

- 1 Sîphre döndî şehâ meclisüñ ḳamer sâġar
Ye bâġ-ı cennete beñzer ki verd-i ter sâġar
- 2 Temevvüc itdi yine baḫr gibi bâdeyimüz
Sefînedür ki içinde yüzüp gezer sâġar
- 3 ʿ Aceb mi Baḫr-i Sefide dönerse ol kef-i yemm
Cezîre-i zeheb²³³ oldı elüñde zer sâġar
- 4 Miyānuñı ḳucamaz her kişi meġer ki kemer
Dehānuñı öpemez kimseler meġer sâġar
- 5 Ne deñlü âyine-i ḫātruñda olsa güher
Şarāb-ı nābile ey Ḥālîşî açar sâġar

²³³ “zeheb” mecmuuda “ez-zeheb” şeklindedir.

-165-

Ḥālīṣī

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün
(Fā' ilātün) (fa' lün)

- 1 Ḳanı lā-ḳaydī çeküp 'arız-ı cānānı yazan
 Ḥātır-ı 'aşıḳ-ı miskīnı yazar anı yazan
- 2 Şafḫa-i 'arız-ı dil-dāra göre yazmıṣdur
 Sā' id-i ḳudretile levḫ-i gülistāna yazan
- 3 Çārene yazmadı derd [ü] ḡam-ı hicrāna devā
 Cümle derd-i dili tedbīr ile dermāna yazan
- 4 Çekdüḡi zaḫmete te'vem olur [ol] görse sūzum
 Gāḫ yazup yañılup nüṣḫa-i Selmān yazan
- 5 Ḥālīṣī nāmına yazmıṣ ezeli ey gül[-rū]
 Nāme-i miḫnetile nāme-i hicrānı yazan

SONUÇ

Bu çalışma 55 varaktan oluşan Ankara Milli Kütüphane Milli Yazmalar Koleksiyonunda 06 Mil Yz A 1694'te kayıtlı olan mecmua incelenmiştir. Mecmuada genellikle 15 ve 16. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirlerine yer verilmiştir. Eser ile ilgili istinsah yeri ve istinsah kaydı hakkında herhangi bir bilgi bulunmaz.

Farsça olan kısımlar (18a-18b-19a-19b-20a-44b) fotoğraf halinde gösterilmiştir. Farsça kısımlarda toplam 2 gazel, 1 kaside yer alır. Ayrıca mecmuada boş sayfalar bulunmaktadır (30b-31a-31b-32a-34b-35a-35b).

Mecmua içerisinde toplam 43 şair, 165 şiir vardır. Mecmuada toplam 9 şiirin şairini tespit edemedik. Şiirlerin nazım şekillerine göre dağılımı şöyledir: 135 gazel, 5 kaside, 2 tahmis, 2 müseddes, 1 musammat, 4 müfred, 1 matla, 1 terci-i bend, 2 terki-i bend.

Mecmuada en fazla şiiri bulunan şairlerin başında Necâtî (15 gazel), Hayâlî (40 gazel bir kaside), Hayretî (9 gazel, bir müfred, bir matla), Bâkî (9 gazel iki kaside) ve Fevrî (10 gazel) gelmektedir.

KAYNAKÇA

- Ak, Coşkun (2000). Bağdatlı Rūhī Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divan'ından Seçmeler. Bursa: Gaye Kitabevi.
- Altıntaş, Halil, M. Şahin (2006). *Kur'an-ı Kerim Meâli*. Ankara: DİB Yayınları.
- Aksoyak, İ. Hakkı (2015). HÂLİSÎ, Hocazade Çelebi. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7583> adresinden 04 Mayıs 2017'de alınmıştır.
- Aksoyak, İ. Hakkı (2014). TÂLİ'Î, İshâk Tâli'î Efendi. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2096> adresinden 03 Mayıs 2017'de alınmıştır.
- Aksoyak, İ. Hakkı (2014). CİHÂDÎ, Cihâdî Efendi. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1445> adresinden 03 Mayıs 2017'de alınmıştır.
- Aksoyak, İ. Hakkı, Akın, Bülent (2014). HAYDARÎ/HAYDERÎ. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3751> adresinden 03 Mayıs 2017'de alınmıştır.
- Avşar, Ziya (yty.) Revânî Divanı, Ankara: Kültür Bakanlığı: Web: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10590,ahidivanimustafakacalinpdf.pdf?0> adresinden 01 Mayıs 2017'de alınmıştır.
- Aydemir, Yaşar, Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler, Turkish Studies, Sayı V, Ankara 2007, s. 122-137.
- Aydemir, Yaşar (2000). Behiştî Divanı. Ankara: Mili Eğitim Basımevi.
- Çavuşoğlu, Mehmed (1979). Amrî Divan. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları
- Çavuşoğlu, Mehmed, Tanyeri M. Ali (1981). Hayretî Divanı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Çavuşoğlu, Mehmed (1982). Helâkî Divan. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Coşkun, Vildan (2013). AMRÎ, Abdülkerim Efendi. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=313> adresinden 03 Mayıs 2017'de alınmıştır.

Demir, Recep (2013). HATÂYÎ, Hatâyî-i Tebrîzî. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1102> adresinden 03 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Durmuş, Tuba (2014). HAYRETÎ. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2711> adresinden 04 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Erdoğan, Mustafa (2011). Bursalı Rahmî Divanı. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları

Erdoğan, Mustafa (2013). RAHMÎ, Bursalı Pîr Mehmed. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=315> adresinden 03 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Erünsal, E. İsmail (2014). Revânî. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2594> adresinden 02 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Gültekin, Hasan (2014). Esîri, Hasan b. Şeyh Hüseyin. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2705> adresinden 04 Mayıs 2017’de alınmıştır.

İnci, Petek (2015). CİHÂDÎ. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6626> adresinden 03 Mayıs 2017’de alınmıştır.

İsen, Mustafa (1990). Usûlî Divanı. Ankara: Akçağ Yayınları

İsen, Mustafa (2013). USÛLÎ, Şeyh Usûlî, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=26> adresinden 03 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Kaçalin. S. Mustafa (yty.) Ahi Divanı, Ankara: Kültür Bakanlığı: Web: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10590,ahidivanimustafakacalinpdf.pdf?0> adresinden 16 Ocak 2017’de alınmıştır.

Kalpaklı, Mehmet (2014). Fevri, Ahmed. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5905> adresinden 01 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Kaplan, Yunus (2013). HÂLİSÎ. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1001> adresinden 04 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Kaplan, Yunus (2014). MERDÜMÎ, Galata Emîni Ali Çelebi-zâde Abdüsselâm Merdümî Efendi. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3595> adresinden 03 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Kaplan, Yunus (2013). Sa’yî, Memik-zâde Ramazan. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=793> adresinden 04 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Kaplan, Yunus (2014). ESİRÎ. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1381> adresinden 04 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Karadağ, Selman, Milli Kütüphane’de Kayıtlı 06 Mîl Yz. A 2860 Numaralı Şiir Mecmuası, SÛTAD, Güz 2015; s. 177-212.

Karagözlü, Volkan (2014). HÂLETÎ, Seyyid Mehmed Hâletî Efendi bin Şeyh Ali Sufûtî Efendi bin Şeyh Ahmed Hayâlî Efendi bin Şeyh Seyyid İbrâhîm Gülşenî. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6177> adresinden 04 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Karahan, Abdulkadir (1966). Figanî ve Divançesi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları Kılıç, Filiz (2014). MÜDÂMÎ, Hattat Emir Ni’metzâde Hasan Müdâmî Çelebi. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1911> adresinden 03 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Kaya, B. Ali (2013). HÂLETÎ, Azmîzâde. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=280> adresinden 04 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Kesik, Beyhan (2014). TÎGÎ, Darbhâne Emînizâde Baş Yazıcısı Tîgî Bey. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2073> adresinden 06 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Kılıç, Filiz (2014). MÜDÂMÎ, Mehmed Efendi. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1914> adresinden 03 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Kılıç, Filiz (2014). MÜDÂMÎ, Müdâmî Bey. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1910> adresinden 03 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Kılıç, Filiz (2014). MÜDÂMÎ, Mustafa Müdâmî Efendi. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web:

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5930>
adresinden 03 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Kılıç, Filiz (2013). HÂLETÎ, Sanavberî, Sanavberzâde Abdullâh. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web:

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=815>
adresinden 04 Mayıs 2017’de alınmıştır.

KÖKSAL, M. Fatih (2012), Şiir Mecmûalarının Önemi ve “Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP), *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırk Anbarı*, İstanbul: Turkuaz: 409-431.

Köksal, M. Fatih (2013). ESİRÎ. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web:

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=358>
adresinden 04 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Köksal, M. Fatih (2013). HELÂKÎ. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web:

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=365>
adresinden 04 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Köksal, M. Fatih (2013). TÂLÎ’Î. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web:

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1096>
adresinden 03 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Köksal, M. Fatih, Kardeş, Sedat (2013). CİHÂDÎ. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web:

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=382>
adresinden 03 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Kurnaz, Cemal, Çeltik, Halil (2010). Divan Şiiri Şekil Bilgisi. Ankara: H Yayınları

Küçük, Sabahattin (1994). Bâkî Divanı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

Macit, Muhsin (2016). HAZÂNÎ/ESİRÎ, Eflatun. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web:

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7816>
adresinden 04 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Macit, Muhsin (2014). ŞÂH İSMAİL, Hatâyî. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web:

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6086>
adresinden 04 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Mengi, Mine (2014). Eski Türk Edebiyatı Tarihi. Ankara: Akçağ Yayınları

Mengi, Mine (1995). Mesîhî Divanı. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları

Ördek, Şerife (2014). DEFTERDARZÂDE KEMÂLÎ. İsmail Kemâleddin Efendi. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web:

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6014>
adresinden 04 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Ördek, Şerife (2014). TİĞÎ, Mehmed Bey. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2365> adresinden 06 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Öztoprak, Nihat (2014). RÛHÎ, Bağdatlı. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2428> adresinden 04 Mayıs 2017’de alınmıştır.

PEKTAŞ, Mehmet- ÜNAL, Mehmet, “Âgehî’nin Şütür Kasidesi, Turkish Studies, Yıl VIII, Sayı I, Ankara 2013, s. 2172-2176.

Pektaş, Mehmet (2013). BELİĞÎ. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=421> adresinden 03 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Pektaş, Mehmet (2013). Âgehî, Mansur. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=210> adresinden 01 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Saraç, Yekta (2014). EMRÎ, Emrullah. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3630> adresinden 01 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Saraç, Yekta (yty). Emrî Divanı, Ankara: Kültür Bakanlığı: Web: <http://ekitap.kulturizm.gov.tr/Eklenti/10606,giris-emridivanipdf.pdf?0> 01 Mayıs adresinden 01 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Savran, Ömer (2013). Karamanlı Nizâmî, Nizâmî-i Karamanî. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1028> adresinden 01 Mayıs 2017’de alınmıştır.

Sungur, Necati (1994). Ahi Divanı, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

Şentürk, A. Atilla, Kartal, Ahmet (2015). Eski Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Dergâh Yayınları

Tarlan, A. N. (1968). Zâtî Divanı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. III. cilt

Tarlan, A. N. (1992). Hayâlî Bey Divanı. Ankara: Akçağ Yayınları.

Tarlan, A. N. (1997). Necâtî Bey Divanı. İstanbul: MEB

Uzun, Mustafa, “Mecmua”, *İslam Ansiklopedisi*, C. 28, TDV, Ankara, 2003, s.265-267

TİETZE, A. (yty.) XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili, Âgehî Kasidesi ve Tahmisleri. Türkiyat Mecmuası www.journals.istanbul.edu.tr/iuturkiyat/article/download/1023000815/pdf (erişim tarihi: 13.04.2017): s.114-116.

Yılmaz, Ozan, Metin Te'sisinde Şiir Mecmualarının Katkısına Bir Örnek: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu 5214 Numaralı Mecmua ve Muhtevası, Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 1, İstanbul 2008, s. 255-280.

Yılmaz, K. Hüsni- Aral, A. Erman (2014). HÂLETÎ, Mehmed Hâletî Dede. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2864> adresinden 04 Mayıs 2017'de alınmıştır.

Yörür, Ali (2014). TÎGÎ, Kara Murâd Paşa-zâde Tîgî Bey. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Web: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5665> adresinden 06 Mayıs 2017'de alınmıştır.

Sab. - 3 Temmuz 1974

Sevket Beyranoglu - An

یار پسر بوجانده ییکن
 استانده دلم کای دل
 عشق ماللی اسپته کولکله
 تیر اسک کبی فلکدن کج
 چو کله عاشق کوسن ای می

سویله کوی سئلانده ییکن
 صندی بیل کویا کمل تر
 اویمکسن اولب شیرینه
 رسنه انتر سک جان قهرن
 دشلرک وصفی ایلمک کاک
 قشردن آ لور امری سلال

کرکوب تر سوپنه اغون کر

دیدم که

دیدم که تیر غنسه کوله منن لر
 لردم عدم دیارین شجره کولوم
 شویل غنار بیزش قدرت پیر می
 اول حور صورتی ان حور او تر چلک

پیار در در دیلر امیری کوره واردم

بر ناله ایشدیلور اما بدن بر سوز

عالم مشوش اتمک کی ان لکلی شتی
 فان کوزن فتنه پیوخ آدلر اولو
 غمک خدی کایه لری قاتی آج امیش
 شیرین لهرن شو کولوی ذکر آدی کلک

صغله دوزندی شکر خرقان چشم بار

امری نجومتقابل اولوراکر بری شتی

دم اولور عالی ایت بره سوزنا کر
 دم اولور اتسی تسکین ایدریر باب پاکر نر

2

ÖZGEÇMİŞ

1993 yılında Samsun'un Lâdik ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğretimini Amasya'da, lise eğitimini Samsun'un Havza ilçesinde tamamladı. 2011 yılında Giresun Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne başladı. 2015 yılında bu bölümden mezun oldu. Aynı yıl Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında tezli yüksek lisansa başladı. Bilimsel bir makalesi (Pend-nâme-i Askerî) ile *Güzîde Meseller* adlı ortak yazarlı bir kitabı (Prof. Dr. Beyhan KESİK ile) bulunmaktadır.

